

**ČETVRTI PERIODIČNI IZVJEŠTAJ BOSNE I HERCEGOVINE
O PROVOĐENJU MJERA I NAČELA UTVRĐENIH EVROPSKOM POVELJOM O
REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA**

Sadržaj

I UVOD	5
II OPŠTE INFORMACIJE	8
IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti	20
V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe	27
VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji.....	36
VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti	40
VIII Grupne informacije o implementaciji člana 13. – Ekonomski i društveni život	46
IX Grupne informacije o implementaciji člana 14. – Prekogranična saradnja	46
DIO III.....	48
Albanski jezik	48
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	48
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;.....	48
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	48
član 10. –stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	49
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3.....	49
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	49
član 13. stav 1 c, d;.....	50
član 14. stavovi a, b.....	50
Češki jezik	50
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	50
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;.....	51
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	51
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	52
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;.....	52
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	53
član 13. stav 1 c, d;.....	53
član 14. stavovi a, b.....	54
Njemački jezik.....	54
Član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	54
član 8. Obrazovanje - stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	56
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;	57
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	59
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;.....	59
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	59
član 13. stav 1 c, d;.....	59
član 14. stavovi a, b.....	59
Mađarski jezik.....	60
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	60
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	60
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	60
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	60
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;.....	60
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	60
član 13. stav 1 c, d;.....	61
član 14. stavovi a, b.....	61
Italijanski jezik	63
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	63

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	63
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	64
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	65
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;	65
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	65
član 13. stav 1 c, d;.....	67
član 14. stavovi a, b.....	68
Ladino jezik	69
član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	69
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	69
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	69
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	69
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;	69
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	69
član 13. stav 1 c, d;.....	69
član 14. stavovi a, b.....	69
Poljski jezik	69
član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	69
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	70
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	70
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	70
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	71
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	71
član 13. stav 1 c, d;.....	74
član 14. stavovi a, b.....	74
Romski jezik	74
član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	74
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (i) (iii), f (i) i (iii), g;.....	76
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	77
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	77
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), d, e (ii), g; stav 2; stav 3;	77
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2, stav 3;	77
član 13. stav 1 c, d;.....	84
član 14. stavovi a, b.....	84
Rumunski jezik	84
član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	85
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	85
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;	85
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	85
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	85
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	85
član 13. stav 1 c, d;.....	85
član 14. stavovi a, b.....	85
Slovački jezik	85
član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	85
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	85
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	86
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5	86
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;	86
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	86
član 13. stav 1 c, d;.....	86
član 14. stavovi a, b.....	87

Slovenački jezik.....	87
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	87
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	88
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	88
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5.....	89
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	89
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	89
član 13. stav 1 c, d;.....	91
član 14. stavovi a, b.....	91
Turski jezik.....	92
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	92
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	93
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	93
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5.....	94
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	94
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	95
član 13. stav 1 c, d;.....	95
član 14. stavovi a, b.....	95
Ukrajinski jezik.....	95
član 7. stav 1 a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4.....	95
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	95
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	96
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5.....	96
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	97
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	97
član 13. stav 1 c, d;.....	99
član 14. stavovi a, b.....	99
Jidiš jezik.....	99
član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;	100
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;.....	100
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5.....	100
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;	100
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2	100
član 13. stav 1 c, d;.....	100
član 14. stavovi a, b.....	100
5. ZAKLJUČAK.....	100

I UVOD

1. U skladu sa članom 15. Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, a shodno programima Vijeća ministara Bosne i Hercegovina i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, pripremljen je Četvrti periodični izvještaj o provođenju mjera i načela utvrđenih Evropskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima, u skladu sa CM/RecChL(2022)4 od usvojenog na 1445 sastanku 05. oktobra 2022. godine.

2. Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: BiH) je potpisala Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima 7. septembra 2005. godine, a zvanično je ratifikovala 21. septembra 2010. godine. Do sada su sačinjena tri periodična izvještaja (2011. godine, 2015. godine i 2020. godine), a Četvrti periodični izvještaj razmotren je i usvojen 7.4.2025. godine 75. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Ovaj izvještaj obuhvata podatke od 2020. godine do 2023. godine

3. Prvi, drugi i treći periodični izvještaji objavljeni na web stranici Ministarstva www.mhrr.gov.ba, a Četvrti periodični izvještaj se nakon usvajanja od strane Vijeća ministara BiH takođe objavljuje na web stranici Ministarstva.

4. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je tokom izrade Četvrtog periodičnog izvještaja, kao koordinirajuće Ministarstvo poslalo upitnike svim nadležnim institucijama, kako bi sačinilo Četvrti izvještaj, a odgovori su dobiveni od slijedećih institucija:

1. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
2. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
3. Ministarstvo za evropske integracije i međunarodnu saradnju Republike Srpske
4. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke
5. Federalno ministarstvo kulture i sporta
6. Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH
7. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo
8. Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo
9. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik
10. Univerzitet u Sarajevu - Institut za istoriju
11. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
12. Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona
13. Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona
14. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona

15. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-Sanskog kantona
16. Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa - Zapadno hercegovački kanton
17. Ministarstvo prosvjete, znanosti kulture i sporta Posavskog kantona
18. Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjski kanton Goražde
19. Republički pedagoški zavod Republike Srpske
20. Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo
21. Pedagoški zavod Bosansko-podrinjski kanton Goražde
22. Pedagoški zavod Zenica
23. Pedagoški zavod Mostar
24. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
25. Ustavni sud Bosne i Hercegovini
26. Tužilaštvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine
27. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo
28. Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona
29. Općinski sud Kakanj
30. Općinski sud Zavidovići
31. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona
32. Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjski Kanton Goražde
33. Kantonalno tužilaštvo Bosansko-podrinjskog kantona
34. Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona
35. Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko - sanskog kantona
36. Kantonalno tužilaštvo Srednjobosanskog kantona
37. Kantonalno tužilaštvo Unsko - Sanskog kantona
38. Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH
39. Ministarstvo pravosuđa i uprave Srednjobosanskog kantona
40. Općinski sud Jajce
41. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona
42. Kantonalno tužiteljstvo Zapadnohercegovačkog kantona
43. Ministarstvo pravosuđa i uprave Posavskog kantona
44. Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10 Livno
45. Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10
46. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
47. Republički zavod za statistiku Republike Srpske
48. Federalni zavod za statistiku
49. Digitalnu Narodnu i univerzitetsku biblioteku Republike Srpske
50. Radiotelevizija Bosne i Hercegovine
51. Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine

52. Televizija Kantona Sarajevo – TVSA
53. Radio- televizija Unsko sanskog kantona
54. Regulatorna agencija za komunikacije BiH
55. Vijeće nacionalnih manjina BiH
56. Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske
57. Vijeće nacionalnih manjina Kantona Sarajevo
58. Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH
59. Jevrejska zajednica u BiH
60. Grad Tuzla
61. Općina Stari Grad Sarajevo
62. Grad Prnjavor
63. Grad Banja Luka
64. Općina Novo Sarajevo
65. Grad Laktaši
66. Grad Doboj
67. Općina Ilidža Sarajevo
68. Grad Gradiška
69. Grad Prijedor
70. Grad Sarajevo
71. Općina Travnik
72. Opština Modriča
73. Općina Kakanj
74. Grad Visoko
75. Opština Srbac

Institucije koje nisu dostavile odgovore:

1. Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko Distrikta BiH
2. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanski kanton
3. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona
4. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10
5. Pedagoški zavod Unsko-Sanskog kantona
6. Pedagoški zavod Tuzla
7. Ministarstvo pravde BiH
8. Federalno ministarstvo pravde
9. Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo
10. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojski kanton
11. Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona

12. Kantonalno tužilaštvo Hercegovačko-neretvanskog kantona
13. Kantonalno tužiteljstvo Posavskog kantona
14. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH
15. Vijeće nacionalnih manjina Federacije Bosne i Hercegovine
16. Vijeće nacionalnih manjina Brčko distrikt BiH
17. Vijeće nacionalnih manjina Unsko-sanskog kantona
18. Vijeće za štampu u Bosni i Hercegovini
19. Radio-televizija Tuzlanskog kantona
20. Radio-televizija Zenica
21. Radio-televizija Bosansko-podrinjskog kantona
22. Grad Bijeljina
23. Grad Trebinje
24. Grad Bihać
25. Grad Zenica
26. Brčko distrikt BiH
27. Općina Centar Sarajevo
28. Grad Mostar

II OPŠTE INFORMACIJE

5. Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH, kao i zakoni o zaštiti nacionalnih manjina, Republike Srpske, Federacije BiH, Brčko Distrikta BiH, kao i kantonalni zakoni propisuju način ostvarivanje prava korištenja manjinskih jezika.

6. U skladu sa Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine u članu 3. je navedeno da u BiH ima zvanično priznatih 17 nacionalnih manjina, a najbrojnija i najugroženija manjina su Romi. Pored navedenog, naknadno je Parlamentarna skupština BiH donijela odluku da se i Austrijancima prizna status nacionalne manjine, tako da se sad faktički može reći da u BiH ima zvanično priznatih 18 nacionalnih manjina kojim se ovim Zakonom štiti položaj i ravnopravnost.

7. U svrhu ostvarivanja prava najbrojnije manjine, Roma tokom 2020. godine izrađen je Akcioni plana BiH za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021. – 2025. godinu. Akcioni plan se naslanja na Strateški okvir Evropske unije za ravnopravnost, uključivanje i učestvovanje Roma za period 2020-2030 i Deklaraciju o Integraciji Roma u procesu proširenja Evropske unije. Analizom realizacije svih navedenih planova ocjenjujemo da je u oblasti integracije Roma u BiH ostvaren vidljiv napredak. Tokom 2020. godine, u svrhu izrade novog plana, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je prikupio nove polazne pokazatelje o

položaju romskih porodica u oblastima zapošljavanja, zdravstvene zaštite, stanovanja, obrazovanja i u oblasti diskriminacije. Na osnovu analize prikupljenih pokazatelja koju su uradile jedinice lokalne samouprave, ocijenili smo da postoji i dalje dugoročna potreba za akcijama kojim će se poboljšati ravnopravnost i društvena inkluzija Roma i Romkinja u bosanskohercegovačkom društvu. U skladu sa navedenim svake godine Vijeće ministara BiH izdvaja godišnja budžetska sredstva u okviru budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH koja su namijenjena implementaciji ciljeva I mjera predviđenih Akcionom planom za Rome. O samim izdvajanjima, u nastavku izvještaja.

8. Tokom 2023. godine, u cilju definisanja osnova za saradnju sa nacionalnim manjinama Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je u Program rada, koji je usvojen od strane Vijeća ministara BiH, uvrstilo programsku aktivnost izrade Programa za promociju prava manjina u BiH sa kalendarom zajedničkih aktivnosti sa vladama i institucijama zainteresovanih država, kao i sa međunarodnim institucijama. Program je namijenjen svim nadležnim institucijama na svim nivoima, jedinicama lokalne samouprave, međunarodnim i domaćim nevladinim organizacijama i institucijama zainteresovanih država. Program se nalazi u fazi prikupljanja mišljenja od strane nadležnih vlada, nakon čega će biti upućen u proceduru usvajanja od strane Vijeća ministra BiH.

9. Obzirom na složeno ustavno uređenje BiH, kada je riječ o broju nacionalnih manjina i govornicima manjinskih jezika, podaci su prikupljeni od Zavoda za statistiku BiH, Federalnog zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine i Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske.

10. Prema popisu stanovništva u BiH¹ iz 2013. godine, konstatovano je da ima : Albanca – 2.659; Crnogoraca – 1.883; Čeha – 279; Mađara – 350; Makedonaca – 738; Njemaca – 365; Poljaka – 258; Roma – 12.583; Rumuna – 109; Rusa – 276; Rusina – 32; Slovaka – 173; Slovenaca – 937; Turaka – 1.108; Italijana – 391; Ukrajinaca – 2.331, Jevreja – 262 i Austrijanaca – 62, što u odnosu na ukupan broj stanovnika iznosi manje od 0,73%.

11. Kada je u pitanju **Federacija BiH**, prema popisu iz 2013. godine podaci o nacionalnoj pripadnosti su slijedeći: Roma – 10.036, Albanaca – 2.404, Turaka – 1.097, Crnogorci – 696, Slovenaca – 398, Makedonaca – 301, Njemci – 249, Jevreja – 200, Mađara – 169, Italijana – 110, Čeha – 60, Poljaci – 58, Rumuni – 36, Rusi – 71, Rusini – 7, Slovaka – 59 i Ukrajinaca – 78.

¹ Republika Srpska nije prihvatila rezultate Popisa stanovništva Bosne i Hercegovine izvršenog 2013. godine

12. Prema popisu stanovništva u **Republici Srpskoj** iz 2013.godine, dobivenu su slijedeći podaci:

Nacionalna manjina	Ukupan broj	M	Ž	Nacionalna manjina	Ukupan broj	M	Ž
Albanci	140	97	43	Rumuni	62	19	43
Crnogorci	1116	622	494	Rusi	177	47	130
Česi	218	101	117	Rusini	19	7	12
Italijani	248	109	139	Slovaci	109	46	63
Jevreji	59	34	25	Slovinci	504	205	299
Mađari	166	45	121	Turci	8	4	4
Makedonci	341	148	193	Ukrajinci	2197	1103	1094
Nijemci	95	54	41	Ostali	7022	3463	3559
Poljaci	186	91	95	Ne izjašnjava se	7861	3202	4659
Romi	1974	1012	962	Nepoznato	1997	916	1081

Prema podacima Popisa iz 2013. godine, Agencije za Statistiku Bosne i Hercegovini dostavila je podatak o broju stanovništva po maternjem jeziku: Romski jezik – 5.766, Albanski jezik – 2.420, Turski jezik – 1.233, Ukrajinski jezik – 1.081, Njemački jezik – 632, Češki jezik – 1, Mađarski jezik – 245, Talijanski jezik – 277, Poljski jezik – 131, Rumunski jezik – 320, Rusinski jezik – 21, Slovački jezik – 116, Slovenački jezik – 560 i Jidiš jezik – 1.

13. Podaci o broju stanovništva po maternjem jeziku, kada su u pitanju podaci **Federalnog zavod za statistiku** Federacije Bosne i Hercegovine su slijedeći: Romski jezik – 4.138, Albanski jezik - 2.299, Turski jezik –

1.222, Njemački jezik – 440, Slovenački jezik – 294, Makedonski jezik – 271, Crnogorski jezik – 255, Mađarski jezik – 140, Ruski jezik – 137, Italijanski jezik – 98, Poljski jezik – 74, Rumunski jezik – 64, Slovački jezik -59, Ukrajinski jezik – 54, Češki jezik – 37 i Rusinski jezik -8.

14. Kada je u pitanju maternji jezik, podaci u Republici Srpskoj su slijedeći:

Maternji jezik	Ukupan broj	M	Ž	Maternji jezik	Ukupan broj	M	Ž
Albanski	133	94	39	Rumunski	224	106	118
Crnogorski	99	53	46	Ruski	197	41	156
Češki	56	20	36	Rusinski	12	4	8
Italijanski	153	70	83	Slovački	52	9	43
Mađarski	92	16	76	Slovenački	238	61	177
Makedonski	220	82	138	Turski	7	1	6
Njemački	136	76	60	Ukrajinski	987	481	506
Poljski	51	15	36	Ostali	13807	6171	7363
Romski	1360	717	643	Nepoznato	2502	1156	1346

15. Obzirom da u posljednjem ciklusu **nije ocjenjivana implementacija jidiš i ladino jezika**, od Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini zatražena je informacija o broju govornika ovih jezika. Prema dobivenim podacima, samo 3 osobe koriste ladino jezik u svom govoru, dok niko od članova jevrejske zajednice u BiH se ne koristi odnosno ne govori jidiš jezik.

16. Uzimajući u obzir složeno Ustavno uređenje BiH, u nastavku nalaze se odgovore od nadležnih institucija koje smo zaprimili za izradu Izvještaja. Vijeće nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine nije dostavilo

informaciju kao savjetodavno tijelo, već pojedinačno od strane predstavnika nacionalnih manjina, koji participiraju u ovom savjetodavnom tijelu.

17. **Digitalna Narodna i univerzitetska biblioteku Republike Srpske** - Narodne biblioteke u Republici Srpskoj imaju u svojim fondovima knjige na jezicima nacionalnih manjina koje ne čine zasebne zbirke/cjeline, ali su najčešće izdvojene na policama i označena odgovarajući način, te su tako dostupne čitaocima. Knjige su na njemačkom, engleskom, italijanskom, ruskom, slovenačkom, poljskom i turskom jeziku, a pored književnosti zastupljene su i knjige iz istorije, umjetnosti, društvenih nauka, prava, ekonomije itd. Neke od biblioteka koje imaju veći broj knjiga na jezicima nacionalnih manjina su: JU Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske (oko 3000 naslova), Narodna biblioteka „Filip Višnjić“ Bijeljina (nekoliko stotina knjiga na devet jezika nacionalnih manjina, od toga najviše na njemačkom i ruskom, a nešto manje na rumunskom, italijanskom, slovenačkom, slovačkom, mađarskom, češkom i poljskom jeziku). Matična biblioteka Istočno Sarajevo (na njemačkom 910 naslova, a na ostalim jezicima još 200 naslova), Narodna biblioteka Srebrenica (oko 1800 naslova), Narodna biblioteka „Ivo Andrić“ Čelinac (časopisi na esperantu).

Prevedeno sa jezika originala ili dvojezična izdanja	Broj	Prevedeno sa jezika originala ili dvojezična izdanja	Broj
Njemački	15	Romski	0
Italijanski	27	Češki	3
Poljski	4	Mađarski	1
Slovački	0	Rumunski	0
Slovenački	6	Rusinski	0
Ladino (judeošpanjolski)	0	Turski	1
Albanski	0	Jidiš	0
Ukrajinski	1		

18. Predstavnik **Jevrejske nacionalne manjine u Vijeću nacionalnih manjina BiH** dostavio je informaciju da u BiH nema govornike jidiš jezika, a da ima par osoba koje se služe ladino jezikom.

19. **Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske** – Četvrti saziv Savjeta imenovan je na 16. maja 2020. godine, na prijedlog Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske i imao je 12 članova .U periodu 2020-2023. održano je 11 sjednica. Aktivnosti u kojima je učestvovao Savjet, su usvajanje Strategije za unapređivanje i zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj za period 2020-2024. godine, koja je usvojena 3. marta 2020. godine. Vlada Republike Srpske je 25. marta 2021. godine imenovala i posebno

Koordinaciono tijelo za praćenje realizacije Strategije za unapređivanje i zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj za period 2020—2024. godine. Savjet je imenovao svoja dva predstavnika u ovo radno tijelo. Savjet je 2022. godine resornom ministarstvu uputio primjedbe i prijedloge na Nacrt zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju. Takođe je 2020. i 2022. godine svoje prijedloge o povećanju tekućeg granta kulture za nacionalne manjine uputio Vladi Republike Srpske, koji su bili prihvaćeni.

20. Vijeće nacionalnih manjina Kantona Sarajevo - kroz mišljenja i savjeta nadležnim organima Kantona Sarajevo, Vijeće je aktivno doprinosilo oblikovanju projekta i osiguravanju prostora potrebnog za kulturne aktivnosti nacionalnih manjina. U prvom redu aktivnost Vijeća ogledala se u davanju mišljenja i savjeta koji se odnose na realizaciju projekta rekonstrukcije objekta odnosno uspostave „Europske kuće kulture i nacionalnih manjina“ (bivša „Austrijska kuća“). Shodno Sporazumu o regulisanju međusobnih prava i obaveza radi ostvarivanja prava građenja radi rekonstrukcije objekta „Austrijske kuće“ („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 21/18), Općine Centar je od Kantona Sarajevo na 99 godina dobila pravo korištenja zemljišta na kojem se nalazi objekat „Europske kuće kulture i nacionalnih manjina“. Zauzvrat Općina Centar Sarajevo ima obavezu, na isti vremenski period, ustupiti dio poslovnog prostora novoizgrađenog objekta na korištenje Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo. Uzimajući navedeno u obzir Vijeće je u proteklom vremenskom periodu bilo jako aktivno u pogledu davanja mišljenja i savjeta koji se odnose na potrebe nacionalnih manjina za prostorom neophodnim za realizaciju kulturnih aktivnosti.

III Grupne informacije o implemntaciji člana 8. – Obrazovanje

21. Kada je u pitanju strukturirana politika u BiH koja se odnosi na regionalne ili manjinske jezike, BiH nema posebne politike koje se odnose na ove jezike. U nastavku dostavljamo informacije zaprimljene od nadležnih institucija za obrazovanje:

22. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske: Zakonom o osnovnom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 81/22) propisano je da će se jezik i kultura nacionalnih manjina u Republici Srpskoj poštovati i koristiti u školi u najvećoj mogućoj mjeri, a u skladu sa Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina i zakonom kojim se propisuje zaštita prava pripadnika nacionalnih manjina. Jezik i kultura nacionalnih manjina izučavaju se u okviru fakultativne nastave. Za učenike pripadnike nacionalnih manjina koji ne koriste službene jezike konstitutivnih naroda škola je, uz prethodnu saglasnost Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, dužna angažovati lice za podršku sa potrebnom jezičkom kompetencijom pripadnika nacionalne manjine. U slučaju da se jezik i kultura nacionalnih manjina izučavaju u okviru fakultativne nastave, učenici se ocjenjuju brojeanim ocjenama od jedan do pet. U skladu sa članom 49. st. 8. i 9. Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 41/18, 35/20, 92/20 i 55/23), fakultativna nastava je:

- 1) nastava jezika narodnosti sa elementima nacionalne kulture,

- 2) nastava drugog stranog jezika u školama u kojima učenici izučavaju jedan strani jezik u stručnim školama i trećeg stranog jezika u gimnazijama i u školama u kojima učenici izučavaju dva strana jezika,
- 3) nastava iz predmeta potrebnih za dalje školovanje, stručno osposobljavanje ili razvoj učenika.

Fakultativna nastava je obavezna za učenike koji se za nju opredijele. U srednjoškolskom sistemu Republike Srpske strani jezici se ne izučavaju kao jezici nacionalnih manjina, već kao drugi strani jezik. Prvi strani jezik je engleski, a drugi strani jezik učenici sami biraju. U srednjim školama svrha nastavnih modula fakultativne nastave je dati učenicima praktične vještine komunikacije na stranom jeziku, iz sljedećih tema:

- čitanje i slušanje sa razumijevanjem,
- sposobnost da se razumije glavna ideja ili informacija iz teksta,
- sposobnost usmenog i pismenog izražavanja mišljenja i stavova na stranom jeziku.

Osim nastavnika za italijanski i ukrajinski jezik, u Republici Srpskoj 39 nastavnika predaje ruski jezik. Za srednje obrazovanje ruskog jezika, dostupno je 34 udžbenika.

Komitet je zahtijevao informacije o implementaciji Akcionog plana za provođenje Strategije za unapređenje i zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina 2020-2024 kao i da vlasti izmjene Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske. Akcioni plan još nije usvojen, a nije došlo do izmjene gore pomenutog Zakona.

23. Republički pedagoški zavod Republike Srpske - U periodu od 2020. do 2023. godine, u obrazovnom sistemu Republike Srpske nisu provedeni programi obuke nastavnog osoblja usmjereni na temu očuvanje kulture, istorije i jezika nacionalnih manjina. Nastavnici ne predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina, osim u slučajevima kada je reč o fakultativnoj nastavi Ukrajinskog i Italijanskog jezika u osnovnim školama. U obrazovnom sistemu Republike Srpske ne koriste se udžbenici i priručnici na jezicima nacionalnih manjina koje je Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske odobrilo za upotrebu. Ne postoje škole u kojima se nastava odvija na jezicima nacionalnih manjina pored jezika konstitutivnih naroda, osim u slučajevima fakultativne nastave Ukrajinskog i Italijanskog jezika. U predškolskim ustanovama ne realizuje se obrazovanje na manjinskim jezicima, niti su zabilježeni zahtjevi za dvojezično obrazovanje. Dvojezično obrazovanje nije prisutno u srednjim, tehničkim i stručnim školama. Fakultativna nastava Ukrajinskog jezika i Ukrajinske vjeronauke realizuje se u tri osnovne škole sa oko 20 učenika, dok se Italijanski jezik izučava fakultativno za 6 učenika u jednoj osnovnoj školi. Nastavu Ukrajinskog jezika vodi profesor ukrajinskog jezika, dok nastavu Italijanskog jezika vodi profesor srpskog jezika i književnosti sa dodatnim znanjem italijanskog jezika i književnosti. Takođe, u Republici Srpskoj ne postoje privatne predškolske ustanove u kojima se obrazovanje odvija na manjinskim jezicima.

24. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona - U osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona nastava se provodi prema jedinstvenom nastavnom planu i programu na bosanskom jeziku, odnosno hrvatskom jeziku i srpskom jeziku. U gimnazijama su u okviru nastavnog predmeta historija zastupljeni nastavni sadržaji kojima je cilj upoznavanje sa historijom i kulturom nacionalnih manjina i to: „Manjinski narodi i njihov položaj u Bosni i Hercegovini“, te „Društveni odnosi i položaj nacionalnih manjina u Kraljevini SHS/Jugoslaviji“. Planirano je da se unutar nastavnih planova i programa za osnovne škole, uvode sadržaja koji će odgovarati i potrebama nacionalnih manjina. Kroz ostale predmete na različitim nivoima obrazovanja učenici imaju priliku da uče o različitostima (npr. koncept iz programa Obrazovanja za mir - Jedinstvo u različitostima), što im omogućava da izučavanjem društvenih pojava i procesa, na lokalnom i globalnom nivou, uvažavaju i razvijaju lične i grupne identitete svakog pojedinca i društvene grupe, njeguju jedinstvo u različitosti, empatiju, toleranciju, kao i druge društveno prihvatljive oblike ponašanja kojima pojedinac treba ovladati da bi efikasno i konstruktivno mogao sudjelovati u društvenom životu i rješavati probleme kada je to potrebno. Zahvaljujući tome, učenici se lakše suprotstavljaju predrasudama i to promoviranjem empatije (poistovjećivanja), vrijednosti sadržanim u raznolikostima, te međukulturološkog razumijevanja. U osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona koriste se udžbenici, s obzirom da je donesena Odluka o korištenju udžbenika/radnih udžbenika u redovnim osnovnim školama čiji je osnivač Skupština Zeničko-dobojskog kantona u školskoj 2023/2024. godini, broj: 10-34-10429-03/23, od 30.06.2023. godine, sa utvrđenog Spiska udžbenika/radnih udžbenika u redovnim osnovnim školama čiji je osnivač Skupština Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 11/23), prema izboru aktiva nastavnika redovnih osnovnih škola, a koji je u skladu sa Spiskom odobrenih radnih udžbenika, udžbenika, priručnika, radnih listova i zbirki zadataka za osnovne škole, gimnazije i srednje tehničke i stručne škole u školskoj 2023/2024. godini. U srednjim školama se koriste udžbenici u skladu sa Spiskom odobrenih radnih udžbenika, udžbenika, priručnika, radnih listova i zbirki zadataka za osnovne škole, gimnazije i srednje tehničke i stručne škole u školskoj 2023/2024. Na području Zeničko-dobojskog kantona nema osnovnih i srednjih škola u kojima se nastava odvija i na manjinskim jezicima. Na Univerzitetu u Zenici ne postoji program studiranja romskog jezika, niti ustanove za obrazovanje odraslih koje se odvijaju samo na romskom jeziku. Na nekim studijskim programima Filozofskog fakulteta (Bosanski, hrvatski, srpski, jezik i književnost, Kulturalni studij) kroz silabuse pojedinih predmeta djelimično se upoznaje kultura, jezik i književnost manjinskih skupina.

25. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona – Na području Kantona nema zastupljenih manjinskih ili regionalnih jezika.

26. Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona - Kultura, istorija i jezici nacionalnih manjina su teme koje se obrađuju na satima razredne zajednice i njeguju se kroz izvannastavne aktivnosti učenika. Nastavno osoblje nije prošlo dodatne obuke koji su značajne za

njegovanje kulture, povijesti i jezika nacionalnih manjina. U osnovnim i srednjim školama nisu u uporabi udžbenici i priručnici na jezicima i pismima nacionalnih manjina, jer u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama nije ni bilo zahtjeva za izvođenjem nastave na manjinskim jezicima. Nema ustanova za obrazovanje odraslih, koje se odvijaju samo na romskom jeziku, a niti fakulteta za studij Romskog jezika.

27. Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo –na Internacionalnom Burč univerzitetu finansiran je projekat od strane Erasmus+KA220-SCH — Cooperation partnerships in school education/2022 programa pod nazivom Counteracting accent discrimination pRactiCes in Education -CIRCE koordiniran je od strane Universita Degli Studi Di Siena Italija. U sklopu navedenog projekta, kao dio radnog paketa, broj 2 tim Internacionalnog Burč univerziteta predvođen van. prof. dr. Amnom Brdarević Čeljo (će raditi istraživanje o stavovima prema govornicima bosanskog jezika iz reda manjina, u domenu njihovog akcenta. Rezultati istraživanja će biti dokumentovani i sa videomaterijalom.

28. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo - Školski sistem u Kantonu Sarajevo omogućava integraciju pripadnika nacionalnih manjina. Ministarstvo je donijelo Pravilnik o prepoznavanju prevenciji i zaštiti od diskriminacije u osnovnim školama (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 52/19). Teme koje se odnose na kulturu, istoriju i jezik nacionalnih manjina obrađuju se kroz različite nastavne predmete, školske manifestacije i vannastavne aktivnosti. U školama Kantona Sarajevo nema nastavnika koji predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina. Nije omogućeno predškolsko obrazovanje na manjinskim jezicima za djecu predškolskih ustanova, obzirom da nije iskazano interesovanje niti želja roditelja za istim. Kada je u pitanju nastava na manjinskom (njemačkom jeziku) podaci se nalaze u nastavku Izvještaja.

29. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet: U nastavku Izvještaja se nalaze podaci o polaznicima jezika koji su ratifikovani ovom Konvencijom. Takođe, 10 polaznika u akademskoj 2023/2024. godinu sluša predmet ruski jezik.

30. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik – Jedno poglavlje knjige „Jezik u Bosni i Hercegovini“ (Institut za jezik, Sarajevo 2005) nosi naziv Jezici nacionalnih manjina. U okviru ovog poglavlja sadržana su tri rada: Milan Šipla – Jezici nacionalnih manjina, Muhamed Nezirović – Jevrejskošpanski jezik bosanskih Sefarda i Sven Monesland – Jezik bosanskohercegovačkih Roma. Takođe, u evidenciji Posebna izdanja Institut je štampao studiju pod naslovom „Jevrejskošpanski jezik u Bosni i Hercegovini (2015) pripr, Eli Tauber, kao knjiga koja sadži dvadeset šest priloga sa šesnaest različitih autora.

31. Pedagoški zavod Bosansko-podrinjskog kantona Goražde - Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju, te Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju propisuju da

se jezik i kultura svake manjine koja živi na području Kantona poštuju i uklapaju u školu u najvećoj mjeri, u kojoj je to izvodljivo u skladu s Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina i Zakonom o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina. Opšti ciljevi odgoja i obrazovanja na svim nivoima proizilaze iz općeprihvaćenih, univerzalnih vrijednosti demokratskog društva, te vlastitih vrijednosnih sistema zasnovanih na specifičnostima nacionalne, historijske, kulturne i vjerske tradicije naroda i nacionalnih manjina koje žive na području Bosansko — podrinjskog kantona Goražde. Međutim, iako postoje zakonske pretpostavke, u obrazovnom sistemu Bosanskopodrinjskog kantona Goražde nije bilo zahtjeva i inicijativa od strane pravnih ili fizičkih lica u bilo kom segmentu moguće implementacije ovih zakonskih odredbi kroz izučavanje manjinskih jezika, te se izučavaju bosanski, hrvatski i srpski jezici kao maternji, te engleski, njemački, turski i francuski jezik kao strani jezici. Takođe, u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde se vodi spiskom udžbenika Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, a Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport nije donosilo odluke koje u oblasti udžbeničke politike odstupaju od Federalne udžbeničke politike.

32. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona - U skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 19/23), jezik i kultura svake manjine koja živi u Bosni Hercegovini poštivat će se i uklapati u školu u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodivo, u skladu sa Okvirnom konvencijom o zaštiti nacionalnih manjina. Ako osoba koja želi pohađati nastavu svoga maternjeg jezika na tom jeziku, onda će pri upisu obavijestiti školu da je pripadnik manjine i škola će to prihvatiti kao činjenicu bez daljnjih provjera i dokaza. Nastava maternjeg jezika može se odvijati u razredu, zasebnom razredu, grupi ili pojedinačno. Lice zaduženo za nastavu, ukoliko nema profil i stručnu spremu za nastavnika tog jezika, mora imati najmanje završen prvi ciklus Bolonjskog visoko obrazovnog procesa ili ekvivalent i odgovarajuće znanje datog jezika, kojim se osigurava da ga može predavati uz odgovarajući standard. Ministar je odgovoran za donošenje nastavnog plana i programa/kurikuluma za nastavu maternjeg jezika i za osiguranje nastavnog materijala za takvo obrazovanje. Nastavni materijal odgovara potrebama date manjine i uključuje književnost, historiju, geografiju i kulturu te manjine. O nastavnom planu i programu/kurikulumu i nastavnom materijalu će se prije donošenja razgovarati s predstavnicima te manjine. Ministarstvo osigurava finansijska sredstva, sredstva za osposobljavanje nastavnika koji će izvoditi nastavu na jeziku nacionalne manjine, prostor i druge uvjete za izvođenje nastave i štampanje udžbenika na jezicima nacionalnih manjina. Nadležno Ministarstvo nema nastavnike koji predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina jer je u obrazovnom sistemu našeg Kantona uključen je veoma mali broj djece pripadnika nacionalnih manjina (cca 89 djece koji pripadaju romskoj nacionalnoj manjini je uključeno u obrazovni sistem našeg Kantona/osnovne i srednje škole). U skladu sa Zakonom o predškolstvu („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 3/1997, 6/2005, 23/2011 i 17/2019) u programe predškolskog odgoja i obrazovanja pod jednakim uvjetima i mogućnostima može se uključiti svako dijete pa tako i djeca koja pripadaju nacionalnim manjinama, a predškolske ustanove u skladu sa svojim programom rada i pozitivnim zakonskim propisima razvijat će, unapređivati i poštivati prava svih, pa tako i nacionalnih manjina. Obzirom da je u programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključen veoma mali broj (ili nisu uključeni nikako) djece pripadnika

nacionalnih manjina, ustanove nisu u mogućnosti djeci obezbijediti odgojno-obrazovni rad na jezicima nacionalnih manjina, a jedan od razloga je svakako i nedostatak stručnog kadra. U skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona" broj: 17/12) državljanima/kama BiH koji se smatraju pripadnicima nacionalne manjine na osnovu Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u školi u koju su upisani bit će osigurana nastava iz njihovog maternjeg jezika na tom jeziku. Lice koje želi pohađati nastavu iz svog maternjeg jezika na tom jeziku će pri upisu obavijestiti školu da je pripadnik manjine i škola će to prihvatiti kao činjenicu bez daljnjih provjera ili dokaza. Nastavnici koji predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina su lica koja ukoliko nemaju profil i stručnu spremu za nastavnika tog jezika, moraju imati najmanje VI stepen stručne spremlje ili završen prvi ciklus Bolonjskog visokoobrazovnog procesa i odgovarajuće znanje datog jezika, kojim se osigurava da ga može predavati uz odgovarajući standard, što je regulirano Zakonom o srednjem obrazovanju. U srednjim školama na području Unsko-sanskog kantona trenutno nema nastavnika koji predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina, obzirom da je učenika pripadnika nacionalnih manjina u srednjim školama jako mali broj. Trenutno na području Unsko-sanskog kantona ne postoje škole u kojima se nastava odvija na nekom od jezika nacionalnih manjina, obzirom da je broj učenika svega cca 90 u osnovnim i srednjim školama ukupno. Takođe nema učenika koji pohađaju tehničke i stručne škole, a da su pri upisu obavijestili školu da su pripadnici nacionalne manjine i da žele pohađati nastavu na maternjem jeziku. Na Pedagoškom fakultetu u Bihaću ne postoji katedra na kojem bi se budućim studentima omogućilo studiranje Romskog jezika, niti ustanova za obrazovanje odraslih koje izvode nastavu na nekom od jezika nacionalnih.

33. Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kanton Sarajevo - U okviru nastavnih predmeta Historija i Društvo/Kultura/Religija postoje ishodi učenja, odnosno indikatori koji upućuju na njegovanje kultura i istorije nacionalnih manjina. Nepostoje programi obuke za nastavno osoblje, kao i da nema nastavnika koji predaju jezike i kulturu nacionalnih manjina, te nema ni dodatnih obuka u cilju usavršavanja jezičkih vještina nastavnika koji predaju manjinske jezike.

34. Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona- Kada je u pitanju njegovanje kulture, istorije i jezika nacionalnih manjina kroz sadržaje nastavnih planova i programa ono je kontinuirano, odnosno odvija se od samih početaka školovanja kroz osnovnu školu, te traje do završetka srednje škole. U Nastavnom planu i programu za 4. razred devetogodišnje osnovne škole u okviru predmeta Muzička kultura učenici se upoznaju sa sefardskom i romskom tradicijom kroz uspavanke, kao i ruskom tradicijom kroz ruski ples. U Nastavnom planu i programu za 5. razred devetogodišnje osnovne škole učenici kroz predmet Društvo stječu znanja o kulturno-historijskim/povijesnim znamenitostima domovine - o nacionalnim, vjerskim i kulturološkim obilježjima i osobenostima stanovnika Bosne i Hercegovine. Isto tako, učenici znaju narode i narodnosti koje žive u našoj domovini i šire. Kroz nastavni predmet Muzička kultura učenici uče i sljedeće pjesme: Marko skače po zelenoj travi (narodna iz Slovenije); Tu hanina, jo hanino (sefardska romansa); Dželem, dželem (romska pjesma). U 6. razredu devetogodišnje osnovne škole prisutni su i sljedeći sadržaji: Kad se pjeva

(narodna iz Poljske); Podmoskovske večeri (Rusija); Shalom Chaverim (jevrejska). U devetom razredu učenici znaju o biološkoj, etničkoj, vjerskoj, obrazovnoj i ekonomskoj strukturi stanovništva Bosne i Hercegovine, tako i nacionalnih manjina. Kroz lektirne naslove se, takođe upoznavaju sa kulturom i historijom pripadnika nacionalnih manjina. Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona već treću godinu obezbjeđuje stipendije za učenike srednjih škola romske nacionalnosti i drugih nacionalnih manjina. Školske 2023/2024. godine podijeljeno je 50 stipendija u pojedinačnom iznosu od 1.000 KM (ukupno 50.000 KM).

35. Vlada Brčko distrikta BiH – Odjeljenje za obrazovanje – Samo u nastavnom planu i programu predmeta istorija pominju se sadržaji koji u određenoj mjeri mogu njegovati kulturu, istoriju i jezik nacionalnih manjina. Nema nastavnika koji predaju jezik i kulturu nacionalnih manjina, niti udžbenika i priručnika na jezicima nacionalnih manjina. U obrazovnom sistemu Brčko distrikta BiH nema osnovnih i srednjih škola u kojima se nastava odvija na jezicima i pismima nacionalnih manjina. Takođe nije omogućeno predškolsko, niti osnovno obrazovanje na manjinskim jezicima.

36. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke - izučavanje jezika nacionalnih manjina u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, to pitanje je tretirano i regulisano Okvirnim zakonima na nivou Bosne i Hercegovine:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH
- Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u BiH

Kantonalna ministarstva obrazovanja su u obavezi da svoje zakone usklade sa okvirnim zakonima, donesenim na nivou Bosne i Hercegovine. Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH u članu 8. propisuje slijedeće: „Jezik i kultura svake značajnije manjine koja živi u Bosni i Hercegovini poštivat će se i uklapati u školu u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodivo, u skladu s Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina.” Prema podacima, u Federaciji BiH, kao drugi strani jezik u redovnoj nastavi najzastupljeniji je njemački jezik.

37. Institucija ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine - Ombudsmeni ukazuju na primjer dobre prakse, naime, romski jezik sa elementima nacionalne kulture uveden je u osnovne škole na području Tuzlanskog kantona. U saradnji Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i romskih nevladinih organizacija izrađen je prijedlog Nastavnog plana i programa za predmet Romski jezik sa elementima nacionalne kulture koji će se koristiti u osnovnim školama na području Tuzlanskog kantona.

IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti

38. U nastavku su se nalaze prikupljeni podaci od nadležnih sudskih vlasti sa statističkim podacima o broju krivičnih postupaka vezanih za kazneno djelo povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku, kao i o korištenju jezika u sudskim postupcima.

39. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Posavskog kantona** – nije bilo krivičnih postupaka vezanih za kazneno djelo povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku. Takođe, nije bilo ni apelacije podnesenih Općinskom sudu u Orašju zbog kršenja slobode izražavanja i slobode primanja ili prenošenja informacija na manjinskim jezicima. Što se tiče ostvarivanja prava na upotrebu manjinskog jezika, pred Općinskim sudom u Orašju ni u kaznenom ni u parničnom postupku nije bilo zahtjeva od strane optuženih, svjedoka i drugih učesnika, kao ni potreba za prijevodima, angažiranjem sudskog tumača, a time ni potrebe za naknadom troškova po toj osnovi.

40. **Kantonalno tužiteljstvo Posavskog kantona Orašje** – nije bilo predmeta vezanih za kazneno djelo povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku, niti korištenja manjinskih jezika u sudskim postupcima.

41. **Tužilaštvo Srednjobosanskog kantona** – izvještajnom periodu nije bilo formiranih predmeta koji se odnose na krivična djela povrede jednakosti i zabrane diskriminacije po osnovu etničke pripadnosti i jezika osoba koji ne pripadaju konstitutivnim narodima.

42. **Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10** – u izvještajnom periodu dva predmeta su se odnosila na kazneno djelo Povreda ravnopravnosti čovjeka i građana iz člana 117 st. Kaznenog zakona FBiH, koji je jedna završen prijenosom nadležnosti na drugo nadležno tužiteljstvo, dok se drugi nalazi u fazi prijave. 10 predmeta se odnosilo na kazneno djelo Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 163. st.1 i st. 2 Kaznenog zakona FBiH. Od 10 prijave/izvještaja o počinjenom kaznenom djelu, u 3 je donesena presuda, 5 predmeta je donesena naredba o provođenju istrage, a 1 predmet je završen naredbom o neprovođenju istrage, dok je u 1 predmetu, podnesen prijedlog za prenošenje mjesne nadležnosti.

43. **Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo** - Za krivično djelo Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 163. Kaznenog zakona FBiH u izvještajnom periodu evidentirano je 24 prijave, od toga je za 5 naređena istraga, u 9 predmeta donesena je naredba o neprovođenju istrage, za 3 prijave donesena je naredba o obustavi istrage, dok su za 2 prijave podignute optužnice. Za krivično djelo Neovlašćeno posjedovanje ili ugrožavanje javnog reda putem radio ili televizijske stanice iz člana 363 Kaznenog zakona FBiH, u izvještajnom periodu, donesena je 1 naredba o neprovođenju istrage.

44. Ministarstvo pravde Bosansko-podrinjski kanton: U Kantonalnom sudu Goražde nije bilo krivičnih predmeta zbog krivičnog djela povreda etničke pripadnosti ili razlike u jeziku, niti prvostepenih/ drugostepenih krivičnih i parničnih predmeta u kojima je bilo zahtjeva za upotrebu manjinskog jezika,

45. Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona: Nije bilo žalbi, niti zahtjeva na upotrebu manjinskih jezika na prvostepenim i drugostepenim krivičnim niti parničnim postupcima. Podaci o korištenju sudskih tumača na sudovima, nalaze se u nastavku Izvještaja po jezicima.

46. Kantonalno tužilaštvo Zapadnohercegovačkog kantona: u navedenom periodu vezano za kazneno djelo izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 163 Kaznenog zakona FBiH bilo je ukupno 10 prijava. Za iste donesen je nalog o provođenju istrage, u 1 predmetu je istraga obustavljena, u 7 predmeta su podignute optužnice, koji su predmeti okončani na način da je u 6 predmeta donesena pravomoćna osuđujuća presuda, a u 1 predmetu donesena je oslobađajuća presuda, dok su 2 predmeta još u fazi istrage.

47. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona - U izvještajnom periodu vođen je predmet broj T040KT__19 u kojem je 24.02.2022. godine Kantonalni tužitelj Kantonalnog tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona donio je naredbu o neprovođenju istrage protiv jednog lica, za počinjeno krivično djelo iz člana 177. stav (2) Krivičnog zakona F BiH (Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina). Dio sadržaja Naredbe o neprovođenju istrage postupajućeg tužitelja: "... Komentar Krivičnog zakona F BiH gore navedenu odredbu analizira na način da u stavu predviđa drugi oblik povrede ravnopravnosti građana koji se od krivičnog djela iz stava 1. razlikuje po tome što se povreda ravnopravnosti građana odnosi na određeno pravo, pravo upotrebe jezika i pisma i što se to ne čini na temelju navedenih razlika u nacionalnosti, rasi i dr. između građana... Svaka povreda ravnopravnosti upotrebe jezika i pisma ne predstavlja krivično djelo, potrebno je da je uskraćivanje ili ograničavanje upotrebe jezika i pisma izvršeno pri ostvarenju prava građanina ili pri obraćanju građanina organima, poduzećima ili drugim pravnim osobama., U skladu sa citiranim može se zaključiti da postupanja prijavljenog ne predstavljaju onemogućavanje podnositeljice prijave da pri ostvarivanju svojih prava ili obraćanju organima, preduzećima ili drugim pravnim osobama upotrijebi svoj jezik ili pismo jer je ista zaposlenica navedenog preduzeća, odnosno nema svojstvo stranke, pa joj konsekvntno ovakvo njeno pravo kao pravo građanina u komunikaciji sa institucijama nije ni povrijeđeno, a samim tim se ne ostvaruju ni osnovna obilježja bića ovog krivičnog djela." Podaci o ostvarivanju prava na upotrebu manjinskih jezika u prvostepenim krivičnim postupcima nalaze se u samom izvještaju. Pored jezika navedenih u samom Izvještaju, u prvostepenim krivičnim postupcima korišten je i ruski jezik u 2 postupka, za prevod dokumenta. Za iste je korišten sudski tumač, a iznos od 2.048,50 KM snosilo je Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona.

48. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona Središnja Bosna** – pred Općinskim sudovima u Travniku, Bugojnu, Kiseljaku i Jajcu u navedenom periodu nije vođen nijedan krivični ni parnični postupak u kojem je bilo zahtjeva za ostvarivanje prava na upotrebu manjinskih jezika. Općinski sud u Jajcu nije zaprimio ni jedan predmet vezan za manjinske jezike. U upravnim postupcima nije bilo korištenja manjinskih jezika. Od Općinskog suda u Travniku dostavljeni su podaci o ostvarivanju prava na manjinski jezik, i isti se nalaze u nastavku Izvještaja.

49. **Tužilaštvo/Tužiteljstvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine** – U izvještajnom periodu zbog krivičnog djela govora mržnje podnesene su dvije krivične prijave.

50. **Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine**- U pogledu žalbi zbog diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, osim konstitutivnih naroda, Ombudsmeni su postupali po jednoj žalbi iz 2020. godine. U tom predmetu, Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratilo se Vijeće nacionalnih manjina Skupštine Unsko- saskog kantona, povodom zastupljenosti nacionalnih manjina u osnovnoj izbornoj jedinici 002, Cazin. Podnosioci žalbe su naveli da je Odlukom o raspisivanju i održavanju lokalnih izbora 2020. godine, Centralna izborna komisija propustila garantovati zastupljenosti nacionalnih manjina kod utvrđivanja broja vijećnika. U izjašnjenju Centralne izborne komisije navodi se da su podaci dobiveni od Gradskog vijeća Cazin, prema kojima se bira ukupno 30 vijećnika, te da nije predviđeno garantovano mjesto za pripadnike nacionalnih manjina i da u ukupnom broju stanovništva izborne jedinice Cazin prema posljednjem popisu stanovništva nacionalne manjine ne učestvuju sa više od 3%, zbog čega im se ne garantuje mandatno mjesto u Gradskom vijeću Cazin. Ombudsmeni su nakon provedenog postupka istrage utvrdili da postoji nesuglašenost oko toga koji je procent nacionalnih manjina na području Grada Cazin prema posljednjem popisu stanovništva i da od ovog podatka zavisi postojanje garantovanog mjesta za njihove predstavnike na predstojećim izborima. Na osnovu svega Ombudsmeni su izdali Preporuku (P- 172/20) Centralnoj izbornoj komisiji da samostalno i na nedvosmislen način utvrdi podatke o sastavu stanovništva na području osnovne izborne jedinice 002 Cazin, da utvrdi listu vijećnika za predstojeće izbore i ovjeri konačnu listu u skladu sa pribavljenim podacima, nalazima iz Preporuke i prvenstveno članom 13.14 stav (1) i (2) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine. U pogledu žalbi zbog diskriminacije na osnovu jezika i pisma, osim jezika i pisma konstitutivnih naroda, Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 30. maja 2022. godine, pokrenula je predmet po službenoj dužnosti, a u vezi sa pitanjem načina upisa ličnog imena za pripadnike nacionalnih manjina u Republici Srpskoj. Naime, Ombudsmen Bosne i Hercegovine je zaključkom broj: Oi-K-SA-61-8/22 od 19. aprila 2022. godine, uspostavio saradnju sa Savezom nacionalnih manjina Republike Srpske, a vezano za kreiranje zakonskih rješenja koja se odnose na pravna pitanja nacionalnih manjina. Nakon održanih nekoliko radnih sastanaka sa predstavnicima pomenutog Saveza, Ombudsmeni Bosni i Hercegovine prepoznali su određene probleme sa kojima se suočavaju pripadnici pomenute populacije stanovništva. Nakon analize navedenih činjenica, kao jedan od gorućih problema istakao se način upisa ličnog imena za pripadnike nacionalnih manjina. Dakle, odredbama Zakona o ličnom imenu

Republike Srpske nije utvrđena mogućnost upisa ličnog imena u matičnu knjigu rođenih lica, a koje pripadaju nacionalnoj manjini i to na jeziku ili pismu nacionalne manjine kojoj pripada. Na osnovu svega navedenog, zatim analize pozitivnih zakonskih propisa koji uređuju pomenutu oblast, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su utvrdili da ne postoje opravdani razlozi na osnovu kojih bi nacionalnim manjinama bila uskraćeno pravo da sami odaberu način upisa ličnog imena i dana 14. juna 2022. godine uputili Narodnoj skupštini Republike Srpske inicijativu za izmjene i dopune Zakona o ličnom imenu Republike Srpske. Aktom broj: 02/1-021-705/22 od dana 01. jula 2022. godine, Narodna skupština je dostavila odgovor na pomenutu inicijativu, te navela da je istu, a u skladu sa poslovničkom procedurom prosljedila Zakonodavnom odboru, Odboru za lokalnu samoupravu, Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i Vladi Republike Srpske na razmatranje i zauzimanje stava.

Institucija je dana 14.04.2022.godine zaprimila žalbu Udruženja žena Romkinja „Bolja budućnost" iz Tuzle, izjavljenu u ime Udruženja žena Romkinja „Bolja budućnost" i u ime Ženske romske mreže radi, kako su smatrale, neregularnog načina izbora članova u Vijeće nacionalnih manjina Federacije Bosne i Hercegovine. Pokrenut je postupak utvrđenja osnovanosti navoda žalbe, sa čime u vezi je zaprimljen akt Federalnog ministarstva pravde broj: 09-45-1272-1/22 od 12.05.2022. godine, koji je dana 24.05.2022.godine upućen žaliteljicama, sa pozivom da u ostavljenom roku dostave izjašnjenje na isto i uz upozorenje na posljedice propuštanja. Kako u ostavljenom roku nije zaprimljeno pismeno izjašnjenje žaliteljica, predmet je okončan odlukom.

51. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-Dobojskog kantona - prema evidencijama, u Općinskom sudu u Zavidovićima nije bilo zahtjeva vezano za korištenje regionalnih ili manjinskih jezika. U skladu sa članom 10. Zakona o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13, 52/14 i 85/21) svim strankama u postupku omogućeno je da se koristi jezikom koji razumiju. Član 10. Zakona o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine: „Službeni jezici koji se koriste u sudovima su bosanski, hrvatski i srpski, a službena pisma su latinica i ćirilica. Sud vodi postupak i donosi odluke na jeziku kojim se služi sudija u postupku ili jeziku koji odredi predsjednik vijeća, s tim da će se stranci, na njen zahtjev, osigurati prijevod na ročištu ili prijevod odluke suda na jezik kojim se stranka služi u postupku i to u krivičnom postupku na trošak suda, a u svim ostalim postupcima na trošak stranke. Stranke mogu pismena upućivali sudu na bilo kojem od službenih jezika.

52. Pravosudna komisije Brčko distrikt BiH - provjerom kroz CMS bazu podataka sudova Distrikta, utvrđeno je da nije bilo takvih postupaka krivičnog djela povreda ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku, niti kršenja slobode izražavanja i slobode primanja i prenošenja informacija i ideja na manjinskim jezicima te osnivanja medija na tim jezicima. U traženom periodu nije bilo upotrebe manjinskih jezika u prvostepenim i drugostepenim parničnim i krivičnim postupcima, kao ni u postupcima upravnih sporova. Omogućeno je optuženom da koristi manjinski jezik, uz sudskog tumača i

prevod, bez dodatnih troškova za dotične osobe, kao i da zahtjevi i dokazi, pismeni ili usmeni, prihvataju u krivičnom postupku i parnici na manjinskom jeziku uz sudske tumače i prevod bez dodatnih troškova za dotične osobe. Takođe, omogućeno je da stranka u parničnom postupku koja se lično mora pojaviti pred sudom može koristiti manjinskim jezikom bez dodatnih troškova uz prisustvo tumača i prevoda. Na internet stranici Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH (www.pkbd.ba , sekcija: Liste i registri) javno je objavljena Lista stalnih sudskih tumača za područje Brčko distrikta BiH. U tabelarnom prikazu su dostavljeni podaci o broju sudskih tumača za područje Brčko distrikta BiH.

Jezik i pismo	Broj ovlaštenih tumača
Albanski	/
Češki	/
Italijanski	Dva
Mađarski	/
Makedonski	/
Njemački	16
Poljski	/
Romski	/
Rumunski	/
Ruski	Jedan
Rusinski	/
Slovački	/
Slovenački	Tri
Turski	Dva
Ukrajinski	/
Jidiš	/
Ladino	/

53. Ministarstvo pravde Republike Srpske - Na osnovu podataka iz Imenika i liste stalnih sudskih tumača za jezike nacionalnih manjina imenovani su:

- 3 stalna sudska tumača za češki jezik,
- 91 stalni sudski tumač za italijanski jezik,
- 2 stalna tumača za mađarski jezik,
- 239 stalnih tumača za njemački jezik,
- 1 stalni tumač za poljski jezik,
- 37 stalnih tumača za ruski jezik,
- 2 stalna tumača za slovački jezik,

- 18 stalnih tumača za slovenački jezik i
- 20 stalnih tumača za turski jezik.

Pravilnikom o stalnim sudskim tumačima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 115/05) propisano je da sudski tumač ima pravo na nagradu za svoj rad, naknadu troškova prevođenja, kao i pravo na naknadu izgubljene zarade, koje se određuju Tarifom, koja je sastavni dio Pravilnika.

54. Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona - u pomenutom periodu nije bilo predmeta za krivično djelo - Povreda ravnopravnost čovjeka i građanina- iz člana 177. Krivičnog zakona FBiH na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku. Kada su upitanju podaci koji se odnosi na ostvarivanje prava na upotrebu manjinskih jezika u krivičnom postupku, baza podataka za rad na predmetima u pravosuđu (TCMS) ne omogućava funkcionalnosti obrade podataka o učesnicima u krivičnom postupku u različitim fazama, su kojima su korišteni navedeni manjinski jezici. Za usluge sudskih tumača i troškovnike ne može se pouzdano i isključivo utvrditi da li se odnose na upotrebu manjinskih jezika kod prijavljenih, osumnjičenih, optuženih ili svjedoka stranih državljana u postupcima, jer su prevodi dokumenata obuhvatali različite tužilačke spise u koje su uključene sve navedene kategorije, odnosno lica sa različitim statusima kada u predmetima Tužilaštva imamo strane državljanke koji koriste navedene jezike. Prema podacima koje su tužioci dostavili za pomenuti period, navedeni manjinski jezici su korišteni u 16 predmeta, te su u tim predmetima korištene i usluge vještaka za te jezike. Podaci su dati po jezicima u nastavku Izvještaja. Osim ratifikovanih jezika, u jednom (1) predmetu je korišten sudski tumač za ruski jezik. Ukupno su troškovi sudskih tumača u svim predmetima iznosili 37.793,10 KM, a troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona.

55. Kantonalno tužilaštvo Unsko -Sanskog kantona – Broju krivičnih prijave podnesenih u izvještajnom periodu zbog krivičnog djela govora mržnje etničke pripadnosti i /ili jezika je 6. Od toga dva su u fazi prijave, jedan je u fazi istrage (naredba o provođenju istrage 15.06.2023 godine), dva su predmeta završena, dok je jedan u međuvremenu promijenio pravni osnov na čl.222. KZ FBiH. Kada su u pitanju krivične prijave u izvještajnom periodu, a odnose se na govor mržnje, etničku pripadnost/ili jezik, istih je bilo 6, dva su u fazi prijave, dva su završena, jedan je u fazi istrage, dok je jedan u međuvremenu promijenio pravni osnov.

56. Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona - podaci su zatraženi od Kantonalnog suda u Bihaću, Općinskog suda u Velikoj Kladaši i Općinskog suda u Bihaću. Pred navedenim nisu vođeni krivični postupci zbog povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku, te nije bilo podnesenih apelacija zbog kršenja slobode izražavanja i slobode primanja i prenošenja informacije i ideja na manjinskim jezicima, te osnivanja medija na tim jezicima. Podaci koji se odnose na ostvarivanja prava na upotrebu manjinskih jezika u prvostepenim krivičnim i parničnim postupcima pred Općinskim sudom u

Bihaću, Općinskim sudom u Bosanskoj Krupi i Općinskom sudu u Velikoj Kladuši su dati po jezicima u Izvještaju.

57. Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10 – Na osnovu prikupljenih podataka od Općinskog suda i Kantonalnog suda u Livnu, nije vođen niti jedan kazneni postupak zbog kaznenog djela Povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razlike u jeziku. U predmetima nije bila niti jedna apelacija zbog kršenja slobode izražavanja i slobode primanja i prenošenja informacija i ideja na manjinskim jezicima, te osnivanje medija na tim jezicima. Pred Općinskim sudom Livno u prvostupanjskim kaznenim postupcima nije bilo predmeta u kojima su se u ulozi optuženika, svjedoka, vještaka ili tumača pojavile osobe koje se koriste manjinskim jezikom ili pismom, ali su bila dva prijevoda dokumenata, i to na njemački jezik. Podaci se o istom se nalaze u nastavku Izvještaja.

58. Ustavni sud Bosne i Hercegovine -nije bilo predmeta koji se odnosi na manjinske jezike.

59. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona – Zatraženi su podaci od Kantonalnog suda Široki Brijeg, Općinskog suda Široki Brijeg, Općinskog suda u Ljubuškom, Kantonalnih tužiteljstava Kantona Zapadnohercegovačkog. Podaci se nalaze u Izvještaju po jezicima. U drugostepenim parničnim predmetima, kao ni u predmetima upravnih sporova nije bilo upotrebe manjinskih jezika.

60. Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog Kantona - podaci su prikupljeni od strane Kantonalnog i Općinskog suda u Goraždu. U navedenom periodu, nije bilo krivičnih predmeta zbog krivičnog djela povrede ravnopravnosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti ili razliku u jeziku. Takođe, pred ovim organima nisu vođeni prvostepeni niti drugostepeni krivični i parnični predmeti u kojima je bilo zahtjeva za upotrebu manjinskih jezika.

61. Federalno ministarstvo pravde – prema podacima sadržanim u Imeniku stalnih sudskih tumača i Listi postavljenih sudskih tumača za područje Federacije Bosne i Hercegovine koji se, u skladu sa Uredbom o stalnim sudskim vještacima („Službene novine Federacije BiH“, br. 29/11 i 32/14) vode kod ovog Ministarstva, u vezi sa jezicima nacionalnih manjina, evidentiran je sljedeći ukupan broj sudskih tumača:

- Albanski jezik: 5,
- Češki jezik: 6,
- Italijanski jezik: 48,
- Hebrejski jezik: 1,
- Mađarski jezik: 2,
- Makedonski jezik: 5,

- Njemački jezik: 273,
- Poljski jezik: 3,
- Ruski jezik: 5,
- Slovački jezik: 1,
- Slovenački jezik: 25,
- Turski jezik: 41,
- Ukrajinski jezik: 1.

V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe

62. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH u svrhu izrade izvještaja uputilo je upitnike prema 24 jedinice lokalne samouprave, koje prema popisu imaju veći broj nacionalnih manjina. Odgovore su dostavile sljedeći:

63. **Općina Travnik:** Članom 38. Zakona o matičnim knjigama („Službene novine F BiH" broj 37/12 i 80/14) propisano je da se upis podataka u matične knjige vrši se na jednom od službenih jezika i pisma Federacije BiH. Upis ličnog imena u matične knjige za lica koja pripadaju nacionalnim manjinama može se izvršiti na jeziku i pismu nacionalne manjine kojoj pripada, ako to lice zahtijeva, odnosno na jeziku ili pismu države čije je državljanstvo imalo prije sticanja državljanstva Bosne i Hercegovine, odnosno državljanstva Federacije. S obzirom na navedeno, uposleni u matičnim uredima su dužni postupiti u skladu sa zahtjevom stranke, a uz primjenu navedene odredbe.

64. **Grad Sarajevo** - na godišnjem nivou u budžetu planiraju se i realizuju, namjenska sredstva za potrebe nacionalnih manjina, u iznosu od 10.000 KM. Ovaj iznos se raspoređuje, shodno relevantnim propisima i aktima, tako da se Savezu nacionalnih manjina Kantona Sarajevo dodjeljuju se finansijska sredstava u iznosu od 5.000 KM za tradicionalni projekat „Dani nacionalnih manjina”, festival MINORITY. Jevrejska nacionalna manjina se podržava sa iznosom od 3.000 KM, a romska, sa 2.000 KM, za kulturološke potrebe ove populacije. O saradnji Grada sa nacionalnim manjinama više se može pronaći u Izvještaju o saradnji i odnosima Grada Sarajeva sa nacionalnim manjinama, koji se predviđa Programom rada Gradskog vijeća Grada Sarajeva, te podnosi i razmatra na godišnjem nivou. Udruženje Kali Sara — Romski informativni centar Sarajevo i Udruženje za podršku i promociju jevrejske kulture, tradicije i turističkih potencijala „Hagada”, ostvarili su status udruženja od posebnog značaja za Grad Sarajevo. Ostvarivanjem ovog statusa predviđeno je i budžetsko sufinansiranje aktivnosti udruženja za duži period (5.000 KM), dakle radi se o permanentnoj i partnerskoj podršci.

65. Grad Prijedor - Grad Prijedor izdvaja značajna sredstva za finansiranje programsko-projektnih aktivnosti udruženja nacionalnih manjina, i to za:

- Udruženje Ukrajinaca „Kozak“,
- Udruženje Slovenaca „Lipa“,
- Udruženje Čeha „Česka beseda“,
- Udruženje Roma Prijedor i
- Udruženje „Bolja budućnost Roma“.

Udruženja koja okupljaju ovu populaciju Grada Prijedor, svojim djelovanjem i radom teže ka očuvanju svog jezika, kulturne baštine, tradicije i običaja. Sredstva namijenjena za udruženja koriste se za redovnu programsku aktivnost na osnovu njihovog opšteg značaja i stimulisanja nacionalnog i kulturnog doprinosa društvenom razvoju, kao i za popularisanje i afirmaciju privrednog i kulturno umjetničkog stvaralaštva i suživota u cjelini. Grad Prijedor svake godine raspisuje Javni poziv za sufinansiranje programsko-projektnih aktivnosti udruženja nacionalnih manjina iz budžeta Grada Prijedor, putem stavke pod nazivom: Sufinansiranje projekata nacionalnih manjina, u skladu sa Pravilnikom o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava udruženjima nacionalnih manjina. Raspodjela sredstava po traženim godinama iznosi:

- 2020. godine ukupno 22.500 KM,
- 2021. godine ukupno 22.500 KM,
- 2022. godine ukupno 22.500 KM,
- 2023. godine ukupno 22.500 KM.

Dio sredstava iz navedenog budžeta utrošena su za finansiranje manifestacije „Veče nacionalnih manjina u gradu Prijedoru“. U protekle 4 godine udruženja nacionalnih manjina nisu dostavljali Gradu Prijedor zahtjev za održavanje navedene manifestacije, planirana sredstva u protekle 4 godine nisu utrošena. U 2021. godini Grad Prijedor je iz planiranih sredstava za finansiranje manifestacije "Veče nacionalnih manjina" podržao dodatno udruženja nacionalnih manjina sa 1.000 KM po zaprimljenom zahtjevu prema Gradu Prijedor, odnosno po 250 KM za četiri udruženja nacionalnih manjina za edukaciju članova udruženja i organizovano druženje. Na zvaničnoj internet stranici Grada Prijedor (www.prijedorgrad.org) mogu se dobiti podaci o radu gradskih organa na svim manjinskim jezicima. Prema Statutu Grada Prijedor u članu 14. tačka 3. navedeno je sljedeće: „Organi Grada kada rješavaju po zahtjevima stranaka, vode postupak, sastavljaju zapise i izdaju službena akta na službenom jeziku i pismu koje koristi ovlašteno službeno lice organa Grada, s tim da će stranci, na njen zahtjev, izdati službeni akt na jeziku i pismu kojim se stranka služi u postupku“.

66. Grad Gradiška – u periodu 2020-2023. godina finansirana su udruženja koja su direktni korisnici Budžeta grada Gradiška u iznosima od po 5.000,00 KM, na godišnjem nivou za njihove redovne aktivnosti te očuvanje tradicije i razvoja kulture (Udruženje Roma, Udruženje Poljaka, Udruženje Ukrajinaca), pored navedenoga u pomenutom periodu Odjeljenje za razvoj i međunarodne projekte grada Gradiška imalo je i dva projekta ("Stambeno zbrinjavanje Roma" u ukupnom iznosu 48.990,00 KM i "Promocija različitosti i jednakosti" u

ukupnom iznosu od 15.000,00 KM). Konkursom o raspodjeli sredstava udruženja iz oblasti kulture nije definisano odvojeno finansiranje udruženja nacionalnih manjina, ali sva udruženja koja ispunjavaju uslove konkursa budu uvažena u raspodjeli tj po dostavljenim projektnim prijedlozima. Budžet grada Gradiška ("Službeni glasnik grada Gradiška" broj 16/22 (za 2023.godinu) i 18/21 (za 2022. godinu). Na prostoru grada Gradiška imaju znakovi i simboli neki od nacionalnih manjina, ista se nalaze nastavku Izvještaja. Ono nije regulisano propisima jedinice lokalne samouprave. Isto se odnosi i na podatke o isticanju i štampanju ploča, oznaka i natpisa preduzeća, prodavnica.

67. **Grad Prnjavor** – finansirani su projekti kulturnog stvaralaštva, očuvanja i razvoja kulture, očuvanja tradicije i nematerijalne kulturne baštine nacionalnih manjina putem redovne stavke u budžetu grada kreirane u svrhu direktne pomoći udruženjima nacionalnih manjina. Tokom manifestacija koje organizuju pripadnici nacionalnih manjina ističu se simboli i znakovi karakteristični za pripadnike tih nacionalnih manjina (zastava, himna..). U Gradu Prnjavor u periodu od 06.12.2021. do 15.09.2022. godine djelatnost je obavljala ugostiteljska radnja čiji je naziv bio na jeziku nacionalnih manjina (ukrajinski jezik). U lokalnoj samoupravi nije omogućena upotreba manjinskih jezika u odnosu između organa i pripadnika nacionalnih manjina. U protekle tri godine je bilo nekoliko slučajeva obraćanja gradskim organima na nekom od manjinskih jezika od strane administracije iz partnerskih gradova u Poljskoj, Češkoj i Ukrajini, kao i manji broj dopisa na njemačkom jeziku od strane nekih agencija. Prevodi su rješavani od strane stručnog saradnika za nacionalne manjine pri Odjeljenju za lokalni ekonomski razvoj i društvene djelatnosti. Ne postoje table sa nazivima ulica na manjinskim jezicima, ali postoji Boleslavječka ulica u čast istorijskog značaja i partnerskog odnosa sa ovim Poljskim gradom (Boleslavijec). Na 3 saobraćajne na ulazu u grad iz tri glavna pravca (Banja Luke, Dervente i Doboja) sa riječima dobrodošlice: "Dobrodošli u Malu Evropu!" postavljena su velike table na jezicima svih nacionalnih manjina koje žive u Prnjavoru (13+1 jezik). Stavka za pomoć udruženjima nacionalnih manjina se kreira na način da se na sastanku predstavnici manjina sami između sebe dogovaraju prioritete za nastupajuću godinu i na osnovu toga kreiraju raspore Služba za finansije raspolaže sa podacima koji se uglavnom odnose na stambeno-komunalnu podršku za život Roma. Iz budžeta Grada Prnjavor za pripadnike nacionalnih manjina dodjeljena su sredstva naznačena u tabeli:

Budžetska pozicija	Iznos sredstava u KM 2020. god	Iznos sredstava u KM 2021. god	Iznos sredstava u KM 2022. god	iznos sredstava u KM 2023. god
Akcioni plan za implementaciju strategije za inkluziju Roma	1.300,00	800,00	1.020,00	1.100,00
Pomoć udruženjima nacionalnih manjina	24.302,38	11.590,00	22.000,00	25.000,00

Budžetska rezerva	2.000,00	1.480,00	1.030,00	4.917,60
Festival nacionalnih manjina	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00
Pomoć Romima uslijed pandemije	3.324,91	-	-	-
Grant Savjeta Evrope Romskoj zajednici	-	-	-	9.779,15
Sredstva za stipendije studenata	-	-	-	1.000,00
Ukupno	30.927,29	18.870,00	24.050,00	46.796,75

Kroz Izvještaj, prikazana su sredstva dodijeljena po jezicima nacionalnih manjina .Osim finansiranja udruženja nacionalnih manjina, Grad je finansirao Savez nacionalnih manjina opštine Prnjavor po godinama, kako slijedi:

- 2020. godina - finansiranje planiranih aktivnosti Saveza u iznosu od 750,00 KM,
- 2021. godina - finansiranje planiranih aktivnosti Saveza u iznosu od 450,00 KM,
- 2022. godine - finansiranje redovnih aktivnosti Saveza u iznosu od 1.000,00 KM,
- 2023. godine - finansiranje planiranih aktivnosti i funkcionisanje Saveza u iznosu od 1.000,00 KM.

68. **Općina Ilidža** - Službe prilikom javnih poziva kojima se dodjeljuju sredstva imaju jasno definisane kriterije, a koji nisu izdvojeni za nacionalne manjine (tj. za sve građane su isti). Na prostoru Općine, nema znakova niti simbola nacionalnih manjina. Isticanje i štampanje ploča, oznaka i natpisa sa nazivima preduzeća, prodavnica i drugih pravnih subjekata kao i drugih znakova i natpisa moraju biti ispisana na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Federaciji BiH, a prijevod na strani jezik može se upotrebljavati samo zajedno sa istim. Statut Općine ne omogućava upotrebu manjinskih jezika, a informacije se na oglasnim pločama i drugim javnim obavještenjima ne objavljuju na manjinskim jezicima. Ne postoje nazivi naseljenih mjesta, ulica i topografskih naziva na manjinskim jezicima, niti WEB stranica na manjinskim jezicima. Općina Ilidža nije imala slučajeve obraćanja na manjinskim jezicima.

69. **Grad Banja Luka** – Gradonačelnik na godišnjem nivou donosi Plan raspodjele sredstava nacionalnim manjinama Grada Banja Luka, na osnovu Pravilnika o uslovima i kriterijumima sufinansiranja udruženja koja okupljaju pripadnike nacionalnih manjina („Službeni glasnik Grada Banja Luka” broj 6/22). Skupština Grada usvaja Odluku o usvajanju Budžeta Grada Banja Luka, kojom se planiraju sredstva za pomoć nacionalnim manjinama, u okviru Odjeljenja za društvene djelatnosti, pa su za period od 2020. do 2023. godine, realizovana sredstva u sljedećim iznosima:

- za 2020. godinu od 75.973,00 KM,

- za 2021. godinu realizovana su sredstva u iznosu od 59.230,00 KM,
- za 2022. godinu, sredstva u iznosu od 80.480,00 KM i
- za 2023. godinu realizovana su sredstva u iznosu od 75.630,00 KM.

Sredstva se raspoređuju, na osnovu gore navedene procedure, s obzirom da svaka nacionalna manjina, okuplja svoje pripadnike u jednom udruženju, izuzev crnogorske manjine, koja ima registrovana dva udruženja. Sufinansiraju se projekti koji njeguju kulturu, tradiciju, običaje, jezik, obrazovanje i saradnju sa matičnom zemljom pripadnika nacionalnih manjina. Finansiranja udruženja nacionalnih manjina, nalaze se u nastavku Izvještaja. Kada je u pitanju finansiranje Savez nacionalnih manjina Republike Srpske, dodijeljena su sredstva kako slijedi:

- 2020. godina za režijske i ostale troškove Kluba nacionalnih manjina (nabavka opreme), najam gradskog poslovnog prostora, te za projektne aktivnosti u iznosu od 28.400,00 KM,
- 2021. godine za režijske i ostale troškove Kluba nacionalnih manjina i najam gradskog poslovnog prostora u iznosu od 23.000,00 KM,
- 2022. godina za režijske i ostale troškovi Kluba nacionalnih manjina i najam gradskog poslovnog prostora, te ostale projektne aktivnosti u iznosu od 26.000,00 KM;
- 2023. godina za režijske i ostale troškove Kluba nacionalnih manjina, najam gradskog poslovnog prostora, te ostale Projektne aktivnosti u iznosu 26.000,00 KM.

Takođe finansirana su i slijedeća udruženja:

1. Kulturno društvo Makedonaca „Vardar“

- 2020. godine dodijeljena su sredstva za literalne večeri, izložbu likovnih radova članova u iznosu od 3.500,00 KM,
- 2021. godine dodijeljena su sredstva za obilježavanje Dana nezavisnosti Republike Makedonije, radionice dekupaž, Učešće na Smotri kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina i Sajmu lova, ribolova u iznosu od 1.500,00 KM,
- 2022. godine dodijeljena su sredstva za literalne večeri, izložbu narodnih nošnji i likovnih radova članova, projekti u okviru međunarodne saradnje sa matičnom državom, smotra folklora Makedonaca „Zajednica u Jabici kod Pančeva“ u iznosu od 3.500,00 KM,
- 2023. godine dodijeljena su sredstva za literalne večeri, izložbu likovnih radova članova, štampanje časopisa i međunarodnu saradnja sa udruženjima Makedonaca u Pančevu i Zagrebu u iznosu od 6.500,00 KM.

2. Udruženje građana crnogorskog porijekla „Marko Miljanov“

- 2020. godine dodijeljena su sredstva za štampanje biltena i promocija knjige u iznosu od 1.000,00 KM,
- 2021. godine dodijeljena su sredstva za štampanje časopisa i publikacije u iznosu od 750,00 KM,
- 2022. godine dodijeljena su sredstva za štampanje biltena, promocija knjige, te projekte u okviru međunarodne saradnje sa matičnim državama u iznosu od 4.000,00 KM,

- 2023. godine dodijeljena su sredstva za štampanje biltena, promociju knjige i studijsko putovanje u Crnu Goru u iznosu od 4.000,00 KM.
- 3. Udruženje Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Lovćen“**
- 2020. godine dodijeljena su sredstva za pripremu časopisa i izložbu slika članice u iznosu od 3.000,00 KM,
 - 2021. godine dodijeljena su sredstva za štampanje časopisa i izložbu goblena članova u iznosu od 2.500,00 KM,
 - 2022. godine dodijeljena su sredstva za pripremu časopisa i brošure u iznosu od 3.000,00 KM,
 - 2023. godine dodijeljena su sredstva za pripremu večeri posvećene Petru Petroviću Njegošu, multimedijalnu izložbu članice i promociju zbirke pjesama članice u iznosu od 3.500,00 KM.
- 4. Društvo prijatelja Austrijanaca u BiH „Dabih“**
- 2020. godine dodijeljena su sredstva za projekat u okviru međunarodne saradnje sa matičnim državama u iznosu od 1.000,00 KM,
 - 2021. godine dodijeljena su sredstva u iznosu od 750,00 KM,
 - 2022. godine dodijeljena su sredstva za planirane projektne aktivnosti u okviru međunarodne saradnje sa matičnim državama u iznosu od 3.000,00 KM,
 - 2023. godine dodijeljena su sredstva za planirane projektne aktivnosti u okviru međunarodne saradnje sa matičnim državama u iznosu od 1.000,00 KM.
- 5. Udruženje Rusa u Republici Srpskoj „Romanovi“ za projekat „410 godina dinastije Romanovih, Maslenica, Dan Rusije“** dodijeljena su sredstva u iznosu od 1.500,00 KM.

Grad Banja Luka, saraduje sa jednim Savezom nacionalnih manjina Republike Srpske iz Banje Luke i trinaest (13) udruženja koja okupljaju pripadnike dvanaest (12) nacionalnih manjina (Crnogoraca, Čeha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Austrijanaca, Poljaka, Roma, Slovenaca, Ukrajinaca i Rusa). Pripadnici nacionalnih manjina, udruženi su u Savez nacionalnih manjina Republike Srpske, preko svojih udruženja, ili individualno, u cilju čuvanja identiteta, nacionalnog porijekla, njegovanja jezika, kulture i vjere. Krajem septembra 2023. godine, ova organizacija je proslavila dvadeset godina rada od osnivanja, a od početka djelovanja objavljuju godišnji bilten „Riječ nacionalnih manjina”, koji se priprema na jezicima nacionalnih manjina. Posljednje četiri godine su u istom imali više dvojezičnih tekstova. Od samog osnivanja Saveza, traje saradnja sa Javnim servisom Radio-televizijom Republike Srpske, a od marta 2019. godine počelo je emitovanje emisije o nacionalnim manjinama, na jezicima nacionalnih manjina „Mala Evropa”, svakog drugog ponedjeljka. Od jula 2022. godine emisija se reemituje u programu Radija Republike Srpske. Paralelno sa televizijom je aktivirana radio-emisija „Korijeni.” Savez nacionalnih manjina Republike Srpske iz Banjaluke od 2004. godine, organizuje manifestaciju pod nazivom Smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Republike Srpske. Ovoj manifestaciji, pored ostalih zvanica, prisustvuju i ambasadori matičnih zemalja pripadnika manjina u Bosni i Hercegovini. Grad podržava rad udruženja na očuvanju njihove kulture, tradicije

i običaja, kao i uspostavljanje saradnje između Grada Banje Luke i gradova iz matičnih država. Savez nacionalnih manjina Republike Srpske koordinira, a gradska udruženja nacionalnih manjina kreiraju kulturno-umjetnički mozaik sastavljen iz autentičnih programa: sa pjesmom, folklorom i kraćim predstavama na matičnom jeziku, Zajednički cilj je da vjerodostojno predstavljaju kulturu i običaje matičnih zemalja, paralelno sa običajima, koji su karakteristični za ovo područje, a tokom generacija sačuvani od zaborava. U Gradu Banja Luka postoje ulice koje nose imena istaknutih ličnosti, koje su pripadale određenim nacionalnim manjinama, i to; Ulica Franca Šuberta, Vaclava Havlike Vene, Tolstojeva, Bitoljska, Lovćenska, Cetinjska, Njegoševa, Tarasa Ševčenka, Podgorička, Talijanskog bataljona Mateoti, Romanovih, Sestara Levi i druge. Nije bilo pismenih inicijativa da se informacije i obavještenja na oglasnim pločama Grada, objavljuju na manjinskim jezicima. Pripadnici nacionalnih manjina također, ostvaruju pravo na stipendiranje, u skladu sa propisanim uslovima i kriterijumima. Prilikom podnošenja zahtjeva, ne izjašnjavaju se o nacionalnoj pripadnosti.

70. Općina Stari Grad Sarajevo - kontinuirano finansira projekte kulture, tradicije, običaja, obrazovanja, stipendiranja pripadnika nacionalne manjine Roma nastanjenih na lokalitetu Općine. Takođe, za navedenu nacionalnu manjinu obezbjeđuje se i druge potrebe (sanacija objekata, nabavka ogrijeva, nabavka paketa sa namirnicama i sl.), a sve u skladu sa nadležnostima i budžetskim mogućnostima, a i u saradnji sa drugim nivoima vlasti. U članu 5. Stav 1. Statuta Općine Stari Grad Sarajevo koji je usvojen na 36. Redovnoj sjednici Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo dana 30.04.2024. godine navedeno je da su službenim jezici u Općini su bosanski, hrvatski i srpski, a ostali jezici se mogu koristiti kao sredstvo komunikacije. U izvještajnom periodu nije bilo raspisivanja javnih poziva za dodjelu sredstava za projekte kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina, projekata očuvanja i razvoja kulture nacionalnih manjina, projekata očuvanja tradicije i nematerijalne kulturne baštine nacionalnih manjina. Na lokalitetu Općine, nema istaknutih znakova i simbola nacionalnih manjina. Postoje ploče, oznake i natpisi sa nazivima pravnih subjekata na manjinskim jezicima.

71. Grad Doboj -U navedenom izvještajnom periodu nisu izdvajana budžetska sredstva za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina, očuvanja i razvoja kulture nacionalnih manjina, niti očuvanja tradicije i nematerijalne kulturne baštine nacionalnih manjina. Grad ističe simbole i znakove nacionalnih manjina na njihov zahtjev, a u terminima datuma koji su bitni za datu nacionalnu manjinu. Primjer: Isticanje Romske zastave i simbola (plavo zelena zastava sa simbolom zlatnog točka) 8. aprila na Svjetski dan Roma. Zvanični jezici u odnosima između organa jedinice lokalne samouprave i pripadnika nacionalnih manjina na području Grada Doboj su srpski, hrvatski ili jezik bošnjačkog naroda, dok su zvanična pisma ćirilica ili latinica. Na području Grada Doboj nazivi preduzeća, prodavnica i drugih pravnih subjekata se mogu isticati na svim međunarodno priznatim jezicima, dok se podaci o djelatnosti datih preduzeća, prodavnica i drugih pravnih subjekata moraju istaći na srpskom, hrvatskom ili jeziku bošnjačkog naroda, odnosno na ćiriličnom ili latiničnom pismu. Budžetom Grada Doboj u navedenom izvještajnom periodu za nacionalne manjine izdvojeno je 20.000,00 KM. Takođe, Grad Doboj je kroz Memorandum o saradnji sa Vijećem Evrope učestvovao u implementaciji Programa Romacted II, gdje se kroz razne aktivnosti (nabavka ogreva, školskog

pribora, odjeće za učenike, tablet računara, organizaciju okruglih stolova edukativnog karaktera, stipendije za srednjoškolce) utrošeno oko 40.000,00 KM.

72. **Grad Laktaši** – Kada su u pitanju izdvajanja finansijskih sredstava za nacionalne manjine, pružena je podrška za Slovenske dane u Slatini (u 2022. i 2023. godini po 1.000,00 KM) i podrška Udruženju Ukrajinaca "Taras Ševčenko" iz Banja Luke (u 2022. i 2023. godini po 1.500,00 KM). Što se tiče isticanje tabli sa nazivima ulica na manjinskim jezicima, u Slatini postoji tabla Ulica Alojza Adamiča, na ćirilici i latinici (može se podvesti kao slovenački jezik). U toku 2022. godine u sklopu projekta sa Savjetom Evrope izvršeno je obilježavanje putokazima i info pločama 4 crkve (2 ukrajinske u Devetini i Jablanu, njemačka u Aleksandrovcu i italijanska u Mahovljanima). Grad ima potpisane protokoli o saradnji sa Opštinom Budva (Crna Gora), Gradom Idrija (Slovenija) i Gradom Lehavim (Izrael).

73. **Općina Novo Sarajevo** - U navedenom izvještajnom periodu nije bilo prijavljenih projekata niti budžetskih izdvajanja za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina, očuvanja i razvoja kulture nacionalnih manjina Javnog konkursa. U okviru Javnog poziva udruženjima/fondacijama (organizacijama civilnog društva/nevladinim organizacijama) za predaju prijedloga projekata iz oblasti obrazovanja, sporta, kulture, podrške mladima, podrške za djecu i odrasle osobe sa poteškoćama u razvoju, pružanje podrške osobama treće životne dobi i zaštite okoliša u oblasti u oblasti „kultura“ navedeni su „projekti koji imaju za cilj promociju tradicije i kulturne baštine nacionalnih manjina“. Za pomenuto, predviđena su sredstva od 5.000,00 do 10.000,00 KM po projektu. Međutim, ista nisu iskorištena jer nije bilo prijavljenih po Javnom pozivu. Takođe, nije bilo drugih izdvajanja finansijskih sredstava za nacionalne manjine od strane naše lokalne zajednice. Što se tiče stipendija, svake godine imamo veliki broj prijavljenih, ali ne tražimo nacionalno izjašnjenje. U periodu od 2020-2023. godine nije bilo zahtjeva za podršku projektima Udruženjima nacionalnih manjina i koja se odnose na nacionalne manjine, a u skladu sa Pravilnikom o kriterijima i načinu odobravanja sredstava planiranih na budžetskoj poziciji "Podrška projektima, manifestacijama i programima po zahtjevima" ("Službene novine Kantona Sarajevo, broj 04/22). U Statutu Općine Novo Sarajevo - prečišćeni tekst u članu 5. navedeno je: „U postupcima pred organima uprave, građani se mogu služiti drugim jezikom, ukoliko ne poznaju nijedan od službenih jezika iz stava 1. ovog člana, pri čemu se osigurava prevodilac“. Službeni jezici u Općini su: bosanski, hrvatski i srpski jezik. Službena pisma: latinica i ćirilica. Nije bilo obraćanja općinskim organima na manjinskim jezicima, kao ni potpisanih memoranduma/i lili protokola o saradnji između jedinice lokalne samouprave u BiH u kojima žive pripadnici nacionalnih manjina. U Općini Novo Sarajevo od 2010. godine jedan park nosi naziv „Park nacionalnih manjina“ i nalazi se u Pofalićima.

74. **Grad Tuzla** - Nacionalne manjine u Gradu Tuzli djeluju u okviru udruženja građana, i to Roma, Italijana, Albanaca, Slovenaca, Makedonaca i Jevreja, odnosno, Udruženje građana italijanskog porijekla "Rino Zandonai", Albansko-bosansko Udruženje građana "Dardania", Udruženje građana Slovenačkog

porijekla/Slovenska skupnost, Udruženje građana makedonskog porijekla „Ilinden“, Jevrejska opština Tuzla, Udruženje Romkinja „Bolja budućnost“, Udruženje „Euro Rom“, Udruženje „Klub mladih Roma“, Kulturni centar Roma, Udruženje „Sretni Romi“. U okviru svojih nadležnosti sa udruženjima nacionalnih manjina saraduje Služba za kulturu, sport, mlade i socijalnu zaštitu, a sistematizacijom je 2018. popunjeno radno mjesto stručnog savjetnika za pitanja nacionalnih manjina. Za potrebe pripremanja i razmatranja prijedloga, odluka i drugih akata, kao i za praćenje i razmatranje drugih pitanja pri Gradskom vijeću, kao jedno od radnih tijela formirana je Komisija za zaštitu prava nacionalnih manjina. U skladu sa Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine na lokalnim izborima se od 2008. godine za Gradsko vijeće bira i pripadnik nacionalnih manjina, tako već kroz četiri izborna ciklusa, odnosno saziva Gradskog vijeća, jedan od vijećnika je predstavnik nacionalnih manjina. Ova činjenica, u političkom smislu, svjedoči najviši standard zastupljenosti nacionalnih manjina u zakonodavnom tijelu Grada Tuzle. Od 2012. godine u Budžetu je formirana posebna stavka „Grant za realizaciju akcionog plana za Rome“, od 2017. godine „Grant za ostale nacionalne manjine“, a od 2018. godine „Grant za jevrejsku opštinu“. Za rad udruženja nacionalnih manjina u zadnje tri godine izdvojeno je oko 253.380,00 KM za finansiranje/sufinansiranje projekata i manifestacija udruženja nacionalnih manjina. Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, od ukupno 110.979 građana, grad Tuzla ima sljedeću nacionalnu strukturu: Bošnjaka 80.774, Hrvata 15.396, Srba 3.378, Bosanaca 4.505, Bosanaca i Hercegovaca 1.542, Muslimana 1.050, Roma 1.007, Albanaca 214, Turaka 35, Jugoslovena 97, Crnogoraca 45, Hercegovaca 6, Slovenaca 24, Makedonaca 40, Ostalih 560, Ne izjašnjava se 2.151, Nepoznato 137. S obzirom na brojnost nacionalnih manjina, prema popisu stanovnika iz 2013. godine, u našoj lokalnoj zajednici ne ističu se znakovi i simboli nacionalnih manjina, ne ističu se i ne štampaju ploče, oznake i natpisi na manjinskim jezicima, niti se upotrebljavaju manjinski jezici u službenoj komunikaciji. Na zvaničnoj internet stranici grada Tuzle ne mogu se dobiti informacije na manjinskim jezicima. Kada je u pitanju finansiranje udruženja nacionalnih manjina, u izvještajnom periodu, dodijeljena su sredstva **Udruženju građana makedonskog porijekla „Ilinden** kako slijedi:

- 1) 2020. godine” za projekat „III dani makedonske kulture u Tuzli” dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- 2) 2023. godine za projekat „IV Dani makedonske kulture u Tuzli 2023.” dodijeljeno je 6.860,00 KM.

Sredstva dodijeljena ostalim udruženjima, nalaze se u nastavku Izvještaja po jezicima.

75. **Opština Srbac** - Javni konkursi objavljeni od strane Opštine Srbac predviđaju mogućnost apliciranja svih stanovnika naše opštine uključujući i nacionalne manjine. U izvještajnom periodu nije bilo aplikacija dostavljenih od strane nacionalnim manjina, ali su sredstva njima dodjeljivana po drugim osnovama. Na prostoru Opštine imaju znakovi i simboli nacionalnih manjina, isti se nalaze u Izvještaju po jezicima. Nema podataka o isticanju i štampanju ploča, oznaka i natpisa sa nazivima preduzeća, prodavnica i drugih pravnih subjekata, kao ni drugih znakova i natpisa privatne prirode na manjinskim jezicima. U Statutu Opštine nema odrednice o upotrebi manjinskih jezika u odnosu između organa i pripadnika nacionalnih manjina. Na oglasnim pločama i drugim javnim obavještenjima informacije se objavljuju na službenim jezicima Bosne i Hercegovine. U izvještajnom periodu nije bilo slučajeva da se stranka obratila našim organima na manjinskom

jeziku. U naseljenim mjestima Nova Ves, Gornji Srđevići, Donji Srđevići, Siteši, Selište, Novi Martinac, Rakovac, Grabašnica i Kunova postoje table sa topografskim nazivima na zvaničnom i manjinskom jeziku. Vlada Poljske je pomogla uređenju groblja u Novom Martincu kod Srpcu, čime se želi sačuvati od zaborava ovo naselje koje je sa 4.000 Poljaka bilo najveće u Bosni i Hercegovini u prvoj polovini prošlog vijeka. U Budžetu opštine Srbac svi građani ostvaruju ista prava po istim uslovima na raspodjelu budžetskih sredstava bez obzira kojem narodu ili nacionalnoj manjini pripadaju.

VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji

76. Regulatorna agencija za komunikacije BiH – Agencija nije imala slučajeva u kojima je bilo neophodno zabraniti prijem i ponovni prenos audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, niti je do sada naložila prekid neke od ovih usluga, na način kako je to definisano članom 3 Pravila 79/2016² o dozvolama za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija. Tokom revizije Dozvole Sistema 2020. godine Agencija je propisala decidne programske kvote za Javne RTV Servise kojima se isti obavezuju da će emitovati program namijenjen pripadnicima nacionalnih manjina u trajanju od najmanje 1h sedmično, vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti. U izvještajnom periodu, Agencija nije dobila niti jedan prigovor koji bi se odnosio na poštivanje ove obaveze od strane Javnih RTV servisa. Takođe, želimo istaći da Agencija planira izvršiti izmjenu Pravila o audiovizuelnim medijskim uslugama i Pravila o radijskom emitovanju na način da propiše obavezu emitovanja programa namijenjenih pripadnicima nacionalnih manjina i za ostale javne RTV stanice, čime bi se otvorio dodatno medijski prostor za programe namijenjene pripadnicima nacionalnih manjina u BiH. Agencija je još od 2009. godine obezbjedila mogućnost dozvole za radijsku stanicu namijenjenu pripadnicima nacionalnih manjina (tadašnje Pravilo 42/2009 o dozvolama za zemaljsku radiodifuziju RTV programa). Ista mogućnost je 2011. godine, osigurana i za televizijske stanice kroz dodjelu dozvole za televizijsko emitovanje koje se vrši putem drugih elektronskih komunikacijskih mreža (tadašnje Pravilo 55/2011 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga). Do danas, Agencija nije imala zahtjeva za izdavanjem dozvola, za pripadnike nacionalnih manjina u skladu sa postojećim Pravilom 76/2015 o pružanju medijskih usluga, radija i Pravilom 95/2023 o audiovizuelnim medijskim uslugama.

77. JP Radio- televizija Unsko sanskog kantona - na području Unsko-sanskog kantona, osim manje romske zajednice ne žive pripadnici drugih nacionalnih manjina u značajnijoj mjeri, a i sama zajednica Roma u većini živi na području grada Bihaća u MZ Ružica. U ovoj lokalnoj zajednici, prema dostupnim i zvaničnim podacima živi oko 170 domaćinstava sa okvirno i ukupno oko 700 stanovnika. Kada su u pitanju kultura i druge potrebe ove zajednice razvili smo sadržajnu saradnju sa ovdašnjim Udruženjem 'Rom' i nekoliko nevladinih organizacija koje posredstvom projekata aktivno rade na unapređenju društvenog statusa i uslova

² <https://docs.rak.ba//articles/824cad5c-de4e-461e-9fec-b72739b37015.pdf>

života Roma, posebno djece koja pohađaju osnovnu i srednju školu. U posljednje vrijeme jedan broj Roma nalazi se na studijima u okviru Univerziteta u Bihaću, što je također jedna od pozitivnih promjena koju aktueliziramo u programskim sadržajima. U minulom vremenu, u programskim sadržajima nastojali smo afirmirati ovaj vid emancipacije i integrisanja djece iz romske populacije u odgojno obrazovni sistem na ovom području. U programu medijske kuće nema sadržaje na romskom jeziku, iako je to jedan od ciljeva. Kako na Univerzitetu u Bihaću ima nekoliko studenata iz romske populacije, očekujemo da u narednih nekoliko godina budu ostvareni uslovi za angažman nekog od njih upravo za programski sadržaj na romskom jeziku u kojem bi se fokusirali na društvene i druge osobenosti života Roma. Radiotelevizija Unsko-sanskog kantona trenutno nema u programskoj shemi sedmično poseban informativni program za pripadnike nacionalnih manjina.

78. Radiotelevizija Bosne i Hercegovine - Radiotelevizija Bosne i Hercegovine (BHRT) kao javni servis svih građana ima obavezu i misiju da izvještava o pitanjima važnim za nacionalne manjine te da putem raznovrsnih programskih sadržaja doprinese očuvanju kulturnih i tradicionalnih vrijednosti različitih nacionalnih manjina. Pored evropskih standarda koji su ugrađeni u načela djelovanja javnog servisa Bosne i Hercegovine, naša programska obaveza da proizvodimo takve programe proizlazi i iz zakonskih akata koji definiraju pitanje nacionalnih manjina u segmentu medija. Dakle, obaveze BHRT-a proizlaze iz Zakona o javnom radiotelevizijskom sistemu BiH (član 26, stav (3)), Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina u BiH (član 16), a u posljednjoj Dozvoli sistema Regulatorne agencije za komunikacije (važi od 26. 4. 2020) jače su naglašene obaveze Radija Bosne i Hercegovine (BHR1) i Televizije Bosne i Hercegovine (BHT1) u proizvodnji i emitiranju programa namijenjenih nacionalnim manjinama. Kao redovni sadržaj u programskoj šemi, ima emisiju „Identiteti” koja je namijenjena nacionalnim manjinama. Emisija se emituje dva puta sedmično, premijerno subotom i reprizno srijedom. Trajanje emisije je 30 minuta, a tematski gledano, „Identiteti” su fokusirani na pregled života i aktivnosti registriranih nacionalnih manjina, probleme s kojim se suočavaju, kulturne aktivnosti i sl. Konceptualno, ovaj program sadrži najmanje jedan dokumentarni prilog u trajanju od 6 do 10 minuta, a ostalo su gostovanja predstavnika odnosno pripadnika nacionalnih manjina.

Pored ovoga, Informativni program BHT1 redovno realizuje priče o pravima, zahtjevima, problemima i tradiciji pripadnika različitih nacionalnih manjina koje se, uglavnom, emitiraju u našoj centralnoj informativnoj emisiji- Dnevniku 2. Ipak, najčešće se govori o problemima s kojim se suočavaju pripadnici najbrojnije nacionalne manjine kod nas, odnosno o problemima romske populacije. I dalje će Informativni program pratiti nacionalne manjine, prije svega, kada postoji dnevno-aktuelni povod, ali će se, kroz tematske priče, aktuelizirati problemi s kojim se susreću ove grupe (zapošljavanje, školovanje na jezicima manjina, promovisanje kulturnih vrijednosti i običaja i sl.). I kulturni segment naše Televizije povremeno izvještava o kulturnim i umjetničkim događajima koje organizuju manjinske zajednice što ćemo i dalje raditi otvarajući programski prostor za predstavljanje kreativnih umjetnika i sadržaja iz tih zajednica. Što se tiče žalbi ili percepcije ovih sadržaja, do sada nisu zabilježene nikakve pritužbe koje se odnose na neprimjerene medijske sadržaje o pripadnicima nacionalnih manjina. Od 2018. godine i BHR1 producira redovnu emisiju „Među nama o nama” za marginalizirane društvene grupe, sa fokusom na nacionalne manjine. Emisija traje 50 minuta,

emituje se četrnaestodnevno, svake druge srijede, uz reprizno izdanje u noćnom terminu. Predstavnici svih zvaničnih nacionalnih manjina su gostovali u ovoj emisiji i ta saradnja će se nastaviti i dalje. Tematski spektar je širok, od problemskih pitanja poput obrazovanja i zapošljavanja do kulturnih i tradicijskih sadržaja. U emisiji se nastoji uvesti i jezik nacionalne manjine čiji je predstvanik gost kroz muzički segment emisije ili kraću konverzaciju (pozdrav i sl.). Pitanje jezika nacionalnih manjina postaje sve zastupljenije u realizaciji emisije o nacionalnim manjinama pa su česte teme: kako, koliko i gdje se uče jezici nacionalnih manjina, institucionalno i vaninstitucionalno, regionalna i evropska iskustva u kontekstu jezika, a često sugovornici/e ponešto kažu na jezicima nacionalne manjine kojoj pripadaju. U ovoj emisiji se posebno govorilo o načinima kako sačuvati romski jezik i kulturu, modelima institucionalnog učenja i izučavanja romskog jezika i kulture i sl. I u ostalim programima BHR1, poput dnevnih izdanja, često se obrađuju teme vezane za rad i život nacionalnih manjina u BiH, a u muzičkom dijelu radijskog programa emituju se muzičke numere na jezicima manjina i realizuju emisije o autorima koji su pripadnici nacionalnih manjina.

Emisija o nacionalnim manjinama “Među nama o nama” može se pogledati i na našem internetskom portalu te na društvenim mrežama i YouTube kanalima. Većina sadržaja u emisijama o nacionalnim manjinama je na jednom od tri zvanična jezika bosanskom/hrvatskom/srpskom. Tako govore i voditelji i sagovornici uz nastojanje da se ponešto kaže na manjinskom jeziku te da se koristi muzika/pjesma na jeziku gosta. Dakle, Radiotelevizija Bosne i Hercegovine trenutno nema mogućnosti da proizvodi programe isključivo na jezicima nacionalnih manjina ali nastoji uvesti kratke forme gdje se nakratko čuje manjinski jezik (predstavljanje, pozdrav, muzika i sl.). Razloga što se ne produciraju emisije na jezicima manjina je više ali uglavnom se sve svodi na nedostatak većeg broja sagovornika i voditelja koji govore jezik/e neke od nacionalnih manjina. Članovi udruženja često ne govore jezik nacionalne manjine kojoj pripadaju jer se radi većinom o potomcima treće i četvrte generacije doseljenika. Oni koji znaju i žele govoriti na svom maternjem jeziku su, dakle, malobrojni pa se često isti sagovornici ponavljaju. Poteškoća je i to što je, recimo, u našoj najvećoj manjinskoj zajednici, romskoj, malo govornika romskog jezika. U nekim drugim zajednicama poput italijanske ili poljske, riječ je o govornicima arhaičnih verzija jezika. Pojedina udruženja i zajednice, da bi sačuvali jezik, na različite načine pokušavaju revitalizirati i popularizirati moderne verzije jezika nacionalnih manjina kojima pripadaju. Za neke od jezika nacionalnih manjina postoje govornici koji nisu pripadnici nacionalnih manjina kao i osobe kojima je to profesija pa bi njihov angažman donekle poboljšao prezentaciju na jezicima manjina ali to iziskuje i određena finansijska sredstva za angažovanje tih profesionalaca. Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti Romskom jeziku, ali treba imati na umu da taj jezik u našoj zemlji nije standardiziran. U romskim zajednicama govore se različiti dijalekti i akcenti. Stoga smo se opredijelili za varijantu da, pored dnevno-aktuelnih informativnih sadržaja koji tretiraju problematiku nacionalnih manjina, radimo redovne emisije i serijale o nacionalnim manjinama u Bosni i Hercegovini na zvaničnim B/H/S jezicima, uz nadu da ćemo u nekom narednom periodu biti u prilici da finansijski i kadrovski počnemo realizirati programe za nacionalne manjine na jezicima tih manjina.

79. **Radio televizija Federacije Bosne i Hercegovine** - Informativni program ne radi i nije radio zasebne informativne emisije na jezicima nacionalnih manjina. Prije svega iz produkcijskih razloga, ali i zbog manjka kadra koji bi mogao realizovati ovakav TV sadržaj. Sporadično, shodno novinarskoj i uredničkoj procjeni prava i život nacionalnih manjina dođu u fokus, te se produciraju priče koje se emituju u sklopu redovnih informativnih emisija ili se realizuje dijaloška forma, intervju i emisija u kojoj se govori o određenom aspektu koji nije regulisan u bh društvu, a tiče se nacionalnih manjina, poput npr. prava da bira i da bude biran.

80. **Radio-televizija Republike Srpske** - U skladu sa profesionalnim Televizija Republike Srpske uvrstila je u svoju programsku šemu od 10. marta 2019. godine specijalizovanu emisiju „Mala Evropa“ posvećenu nacionalnim manjinama, očuvanju njihove tradicije, kulture i jezika. Do sada je, samo kroz sadržaj emisije „Mala Evropa“ intervjuisano više od 400 pripadnika nacionalnih manjina koji su govorili o svojim aktivnostima. Teme ovih razgovora su bazirane na zaštiti vlastite kulture i tradicije, očuvanja jezika i planova za budućnost s akcentom na brigu o mladima. U svakoj emisije izdvajan je prostor za centralni intervju u trajanju od 10-20 minuta. Na taj način su promovisani: Poljaci - tri udruženja iz Banje Luke, Čelinovca i Prnjavora, Česi - šest udruženja iz Banje Luke, Prijedora, Nove Vesi, Maćinog Brda, Mostara i Sarajeva; Romi - pet udruženja iz Gradiške, Prijedora, Prnjavora, Bijeljine i Tuzle; Italijani - tri udruženja iz Banje Luke, Štivora i Tuzle; Mađari - dva udruženja iz Banje Luke i Sarajeva; Slovaci - udruženje iz Bijeljine „Juraj Janošik“; Ukrajinci - četiri udruženja iz Banje Luke, Prnjavora, Gradiške i Prijedora; Crnogorci - dva udruženja iz Banje Luke i Trebinja; Rusi - udruženje „Romanovi“ Banja Luka; Slovenci - dva udruženja iz Banje Luke i Prijedora, Jevreji - dva udruženja iz Banje Luke i Doboja i Makedonci- udruženje „Vardar“ Banja Luka. Snimljeno je i mnogo priča o radu Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske, Savjeta nacionalnih manjina Republike Srpske, ali i Savjeta Bosne i Hercegovine, smotrama pripadnika nacionalnih manjina, festivalima, maškarama, raznim okupljanjima, običajima, pirogijadama, martinovanjima, balovima, koncertima, folklornim i drugim manifestacijama i priredbama, radionicama, školovanjima i drugim pozitivnim primjerima iz života pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj. Od septembra 2023. godine u emisiji „Mala Evropa“ je uvrštena i rubrika Učimo jezike (slovenački, italijanski i ruski) zahvaljujući razumijevanju Filološkog fakulteta u Banjoj Luci, koji su nam izašli u susret i obezbijedili profesore saradnike. Tendencija je da, do konačnog cilja, namjenske proizvodnje programa za pripadnike nacionalnih manjina, postignemo u programu što veći procent sadržaja u kojima se mogu čuti informacije o nacionalnim manjinama, njihovoj kulturi, preokupacijama, jeziku i tradiciji. Neodvojiv dio je i promocija pozitivnih vrijednosti ovih zajednica u programu RTRS kroz namjenske priloge, redovne aktivnosti udruženja pripadnika nacionalnih manjina okupljenih pri Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske. O svemu tome gledaoci su redovno informisani putem Informativnog programa RTRS, emisija „Vijesti“, „Srpska danas“ i „Dnevnik“. U svim ovim emisijama, principom događaja od interesa za javnost informišemo o značaju i vrijednosti zajednica pripadnika nacionalnih manjina, za očuvanje njihove tradicije, jezika i kulture. Na ovaj način su potrebe pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj objedinjene, te se na taj način vrši promocija njihovih aktivnosti i upoznavanje sa udruženjima koja djeluju na ovim prostorima. Emisija „Korijeni“ na Radiju

Republike Srpske emitovana je od 03. aprila 2006. godine do septembra 2022. godine. Od tada do danas reemitujemo emisiju „Mala Evropa“ i dodatak – muzičku emisiju u kojoj na jezicima pripadnika nacionalnih manjina promoviramo najkvalitetnije nacionalne pjesme svih pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj.

81. **Televizija Sarajevo** - Tokom navedenog perioda je u okviru svojih informativnih emisija, odnosno dnevnika, prate su aktivnosti Romske manjine u Kantonu Sarajevo. Prilozi su rađeni svakog 08. aprila kada se obilježava Međunarodni dan Roma. Svakog 06. maja smo praćeno je obilježavanje Đurđevdana, što je bila prilika da se indirektno kaže ponešto o pravima romske manjine. S obzirom da je ovdje riječ o priložima za dnevnik, njihovo trajanje je u prosjeku 2 minute i 30 sekundi. U emisiji „Špica“ tri ili četiri puta je bio gost g-din Dervo Sejdić. Povod njegovog gostovanja su presude Evropskog suda za ljudska prava, odnosno protesti koji su zadnjih par godina organizirani. Posredno se tokom tih razgovora govorilo i o pravima manjina, prije svega romske. Dužina tih gostovanja je u prosjeku 20 minuta. Što se tiče emisije „Jutarnji program“ 07. aprila 2023. godine obilježen je Međunarodni dan Roma sa predsjednicom Udruženja „Bolja budućnost“ Indrom Bajramović. U okviru gostovanja se razgovaralo o položaju Roma u Bosni i Hercegovini, njihovim potrebama i mogućnostima u obrazovnom i drugim sistemima. Trajanje gostovanja 20 minuta. Što se tiče obaveze javnih servisa da najmanje jednom sedmično emitiraju poseban program posvećen manjinama, u programskoj šemi nema poseban informativni program za pripadnike nacionalnih manjina na njihovom jeziku.

82. **Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine** - Iz Godišnjeg izvještaja o aktivnostima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu vidljivo je da manjinski jezici su u velikoj mjeri odsutni u javnim medijima, obrazovanju, administrativnim postupcima. Ombudsmeni ističu da se učenjem manjinskih jezika podiže svijest o njihovom postojanju unutar zemlje, prihvatanjem modela suživota, u kojem jezička raznolikost pomaže u borbi protiv svih vrsta predrasuda i svakog vida diskriminacije sa jedne strane, dok sa druge strane naglašava njihovu vrijednost i bogatstvo. Škole imaju ključnu ulogu u promovisanju i učenju manjinskih jezika

VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti

83. U BiH je uspostavljen sistem za finansiranje kulturnih aktivnosti, afirmacije kulture, običaja tradicije i jezika nacionalnih manjina kroz različite budžetske linije. Na državnom nivou se svake godine planiraju i realizuju finansijska sredstva za ove namjene, koja se dodjeljuju udruženjima nacionalnim manjinama putem Javnih poziva. Takođe, drugi nivoi vlasti u svojim budžetima planiraju i realizuju finansijska sredstva koja se koriste za projekte za gore naveden oblasti. Da je ovaj sistem uspostavljen i da funkcioniše, dokazuju realizirani projekti u prethodnim godinama čiji je pregled dat u priložima ovog Izvještaja.

84. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** - U cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u BiH, u budžetu Ministarstva osigurana su sredstva za 2020. i 2023. godinu u ukupnom iznosu od 230.000 KM. Cilj dodjele grant sredstava je sufinansiranje i finansiranje projekata kojim se poboljšava integriranosti, afirmiše i povećava vidljivost nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini i sprečava njihova asimilacija. Sredstvima granta podržavaju se projekti kojima se provode:

- 1) Izrada zajedničkog plana aktivnosti za sve priznate manjine u BiH, u svrhu organiziranja obilježavanja praznika i značajnih datuma nacionalnih manjina,
- 2) Organizacija festivala, sajмова, kulturnih manifestacija, takmičenja i drugih sadržaja koji imaju širi značaj i veću vidljivost manjina na nivou BiH.
- 3) Izrada brošura, izdavanje časopisa, priprema medijskih sadržaja za pripadnike nacionalnih manjina u BiH, u svrhu promocije jezika, kulture, tradicije, književnosti i istorije nacionalnih manjina u BiH.

Pravo apliciranja imaju isključivo udruženja nacionalnih manjina u BiH. Pregled dodijeljenih sredstava po godinama:

- **2020. godina**

- 1) Savez nacionalnih manjina Republike Srpske za projekat „Očuvanje i promicanje kulturnog stvaralaštva i naslijeđa nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 25.000,00 KM. U sklopu projekta izrađeno je 300 biltena pod nazivom „Riječ nacionalnih manjina“, organizovana „17. smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina“, održane tri radionice za izradu narodnih nošnji (Banja Luka, Prijedor i Prnjavor“, održane dvije revije narodnih nošnji u Mostaru i Sarajevu.
- 2) Savez nacionalnih manjina Kantona Sarajevo za projekat „AKTIVNO!: Projekt poboljšanja integriranosti, afirmacije i vidljivosti nacionalne manjine u Kantonu Sarajevo i F BiH“ dodijeljeno je 22.850,00 KM. U sklopu projekta objavljen je časopis „Godišnjak nacionalnih manjina 2020-2021.“, realizovan Festival kultura i umjetnost nacionalnih manjina „Minority“, predstavljena izložba „Znameniti sarajevski pripadnici nacionalnih manjina“, održan koncert tradicionalne romske muzike i koncert klasične muzike „Eine kleine minderheit music“, te izložba umjetničkih slika i fotografija „Ars Montenegro“.
- 3) Savezu nacionalnih manjina Brčko distrikta BiH za projekat „Festival nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 14.840,00 KM. Projekat je za cilj imao organizaciju okruglog stola o pravima nacionalnih manjina i održavanje Festivala nacionalnih manjina.
- 4) Savezu nacionalnih manjina opštine Prnjavor SNOP za projekat „Festival nacionalnih manjina opštine Prnjavor „Mala Evropa“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 5) Udruženje Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Lovćen“ Banja Luka za projekat „Po-javi se“ dodijeljeno je 2.942,25 KM. Projekat je za cilj imao održavanje 4 radionice za digitalno usavršavanje.

- **2023.** godine

- 1) Savezu nacionalnih manjina Brčko distrikta BiH za projekat „Folklor i moda, expresija nacionalnih manjina kroz nošnju“ dodijeljeno je 8.000,00 KM. Cilj projekta je održavanje folklornog festivala i organizacija okruglog stola nacionalnih manjina,
- 2) Vijeću Crnogorske nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini za projekat „AFIRMA: afirmacija, promocija i uvećanje vidljivosti kultura nacionalnih manjina u BiH“ dodijeljeno je 8.000,00 KM. Cilj projekta je organizovanje izložbe primijenjenih umjetnosti iz tradicije i savremene produkcije crnogorske nacionalne manjine u BiH, organizovanje koncerta posvećenog muzičkoj tradiciji Crne Gore, produkcija DVD-a pod naslovom „Kucajmo na vrata nacionalnih manjina;
- 3) Savezu Jevrejskih opština Republike Srpske, Banja Luka za projekat „Sefardske žene kroz istoriju Bosne i Hercegovine“ dodijeljeno je 7.110,00 KM. izrada dvojezične brošure na engleskom i našem jeziku, koje bi pokazale istoriju postojanja sefardske žene na našim prostorima i izložbe u Banjaluci i Sarajevu;
- 4) Udruženje Rusa u Republici Srpskoj „Romanovi“ Banja Luka za projekat „Promocija kulturne baštine ruske nacionalne manjine u Republici Srpskoj“ dodijeljeno je 7.100,00 KM. Cilj projekta je obilježavanje 410. godina Romanovih, izrada se 16 plakata svih vladara dinastije Romanov, obilježavanje praznika Maslenica, dana Rusije (12.06.) te dana ruskog jezika;
- 5) Savez nacionalnih manjina Opštine Prnjavor – SNMOP za projekat „Festival nacionalnih manjina Opštine Prnjavor – Mala Evropa“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

85. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske - Način sufinansiranja kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina regulisano je Pravilnikom o kriterijumima i postupku raspodjele sredstava za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Republike Srpske. Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u periodu 2020. – 2023. godina izdvojeno je ukupno 142.000,00 KM.

- 2020. godina ukupan budžet iznosio je 32.000,00 KM, za 17 projekata,
- 2021. godina ukupan budžet iznosio je 30.000,00 KM, za 14 projekata,
- 2022. godina ukupan budžet iznosio je 30.000,00 KM, za 19 projekata,
- 2023. godine ukupan budžet iznosio je 50.000,00 KM, za 21 projekat.

Pored grantova koji se nalaze u Izvještaju, razvrstanih po jezicima, novčana sredstva su dodijeljena i slijedećim:

- **2020. godina**

- 1) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za izradu „Bilten Saveza nacionalnih manjina,, dodijeljeno je 3,300.00 KM,
- 2) Savez nacionalnih manjina opštine Prnjavor za izradu „Bilten Saveza nacionalnih manjina opštine Prnjavor“ dodijeljeno je 1,500.00 KM,

- 3) Kulturno društvo Makedonaca "Vardar" za projekat „Makedonska nacionalna kuhinja“ dodijeljeno je 1,000.00 KM,
- 4) Kulturno društvo Makedonaca "Vardar" za projekat „Izložba likovnog stvaralaštva nacionalnih manjina Banja Luka“ dodijeljeno je 2,000.00 KM,
- 5) Savez nacionalnih manjina Republike Srpske za projekat „Jačanje kapaciteta udruženja nacionalnih manjina - Pisanje projektnih prijedloga“ dodijeljeno je 1,000.00 KM.

- 2021. godina

- 1) Savezu nacionalnih manjina opštine Prnjavor za „Festival nacionalnih manjina opštine Prnjavor "Mala Evropa 2021" dodijeljeno je 4.000,00 KM,
- 2) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „17. smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 4.000,00 KM,
- 3) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „Bilten Saveza nacionalnih manjina - Riječ nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 2.600,00 KM,
- 4) Kulturnom društvu Makedonaca "Vardar" je za projekat “ Veče poezije nacionalnih manjina” dodijeljeno 1.200,00 KM.

- 2022. godina

- 1) Savezu nacionalnih manjina opštine Prnjavor za Festival "Mala Evropa“ dodijeljeno je 2.600,00 KM,
- 2) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „18. smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 2.900,00 KM,
- 3) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „Bilten Saveza nacionalnih manjina - Riječ nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 4) Kulturnom društvu Makedonaca "Vardar" za prevod knjige "Makedonske narodne priče" dodijeljeno je 1,000,00 KM,
- 5) Savez nacionalnih manjina Republike Srpske za „Prvi festival nacionalnih manjina u Bijeljini“ dodijeljeno je 1.300,00 KM,
- 6) Kulturnom društvu Makedonaca "Vardar" za „Veče kratkih humorističnih priča nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 800,00 KM.

- 2023. godina

- 1) Savezu nacionalnih manjina Prnjavor za Festival "Mala Evropa 2023" dodijeljeno je 3.000,00 KM
- 2) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „19. Smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 3.500,00 KM,
- 3) Udruženje Crnogoraca i prijatelja Crne Gore za projekat „Crna Gora u Velikom ratu“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.
- 4) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za „Drugi festival nacionalnih manjina u Bijeljini“ dodijeljeno je 1.700,00 KM,
- 5) Kulturnom društvu Makedonaca "Vardar" za projekat „Veče makedonske narodne pjesme“ dodijeljeno je 1.800,00 KM,

- 6) Kulturnom društvu Makedonaca "Vardar" za projekat „Dan državnosti Sjeverne Makedonije“ dodijeljeno je 1.800,00 KM,
- 7) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za izradu „Bilten nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 1.900,00 KM,
- 8) Jevrejskom kulturnom centru "Arie Livne" za projekat „Srpsko-jevrejski mješoviti hor“ dodijeljeno je 3.500,00 KM.

86. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona - U dijelu Budžeta kojim raspolaže Ministarstvo na transferu za kulturne manifestacije i izdavačku djelatnost sufinansiraju se projektne aktivnosti udruženja nacionalnih manjina (najčešće udruženja Roma) na području Zeničko-dobojskog kantona. U 2023. godini sufinansiran je projekat Udruženja nacionalnih manjina iz Zenice (Promocija kulturno-historijskog naslijeđa romske zajednice, 1.300,00 KM). Sa transfera za podrška vjerskim zajednicama sufinansirane su aktivnosti Jevrejske opštine Zenica (2.500,00 KM).

87. Federalno ministarstvo kulture i sporta – u izvještajnom periodu kontinuirano putem transfera u okviru javnih poziva pružana je podrška nacionalnim manjinama za realizaciju projekata iz oblasti kulture i mladih. Ministarstvo je podržalo slijedeća udruženja nacionalnih manjina:

- 1) 2020. godine Jevrejsko, kulturno-prosvjetnom i humanitarnom društvu „ La Benevolencija“ dodjeljeno je 25.000 KM za Program kulturnih djelatnosti;
- 2) 2021. godine Jevrejsko, kulturno-prosvjetnom i humanitarnom društvu „ La Benevolencija“ dodjeljeno je 12.500 KM za Program kulturnih djelatnosti;
- 3) 2023. godine Jevrejsko, kulturno-prosvjetnom i humanitarnom društvu „ La Benevolencija“ dodjeljeno je 4.000 KM za Program kulturnih djelatnosti u 2023. godini.

U nastavku izvještaja ostala udruženja su razvrstana po jezicima. Od 2024. godine putem programa u okviru transfera za kulturu od značaja za BiH „sufinansiranje projekata nacionalnih manjina“ pružaće se podrška projektima nacionalnih manjina u FBiH iz oblasti kulture u iznosu od 80.000 KM

88. Ministarstvo civilnih poslova BiH: iz tekućih grantova Ministarstvo je finansiralo slijedeća udruženja nacionalnih manjina:

- grant „**Međunarodna kulturna saradnja**“ za **2020. godinu:**

- 1) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske iz Banja Luke za projekat "Prekogranična kulturna saradnja Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa Hrvatskom, Srbijom, Slovačkom i Italijom" dodijeljeno je 5.000,00 KM,

- grant „**Međunarodna kulturna saradnja**“ za **2022. godinu:**

- 1) Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske za projekat: „Prekogranična kulturna saradnja Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa Mađarskom, Srbijom i Sjevernom Makedonijom" dodijeljeno je 5.000,00 KM,

2) Savezu nacionalnih manjina Kantona Sarajevo za projekat „Bosnium-Germanium: međunarodni kulturni projekt“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

- grant „**Sufinansiranje projekata kulture u Bosni i Hercegovini**“ za **2022. godinu**:

- 1) Udruženju za istraživanje, očuvanje i prezentaciju tradicije i kulturne baštine naroda i nacionalnih manjina za projekat „Da se naše kolo vidi“ dodijeljeno je 7.000,00 KM,
- 2) Vijeću Crnogorske nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini za projekat „Naša kultura, zajedničko bogatstvo“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 3) Savezu udruženja nevladinih organizacija Roma Republike Srpske za projekat „Kulturne manifestacije romske populacije“ dodijeljeno je 16.000,00 KM,
- 4) Udruženju Italijana Banja Luka za projekat „Treći festival italijanske kulture "Insieme" dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 5) Ukrajinsko kulturnom društvu "UKPD Taras Ševčenko" Prnjavor za projekat „Promovisanje ukrajinske kulture u Bosni i Hercegovini“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

- grant „**Međunarodna kulturna saradnja**“ za **2023. godinu**:

- 1) JU "Centar za kulturu" Prnjavor za projekat „50 godina bratimljenja Prnjavora i Boleslavjeca“ dodijeljeno je 8.000,00 KM.

- grant „**Sufinansiranje projekata kulture u Bosni i Hercegovini**“ za **2023. godinu**.

- 1) Udruženju građana italijanskog porijekla „Rino Zandonai“ Tuzla za projekat „Festival italijanske kulture u Tuzli dodijeljeno je 5.000 KM,
- 2) Udruženju Rusa u Republici Srpskoj "Romanovi" za projekat „Kulturna baština ruske nacionalne manjine u BiH- Splet tradicionalnih igara i pjesama i tradicionalna narodna nošnja“ dodijeljeno je 5.000 KM,
- 3) Udruženje „Kazandžiluk“ Kaknja za projekat „Promocija Romske kulture Bakrorez - sačuvati od zaborava“ dodijeljeno je 5.000 KM,
- 4) Jevrejski kulturni centar "Arie Livne" d.o.o. Banja Luka za projekat „Očuvanje materijalnog i nematerijalnog kulturnog naslijeđa Jevrejske zajednice Banja Luka“ dodijeljeno je 20.000,00 KM.

89. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Hercegovačko-neretvanskog kantona: Najveći broj primjera dobre prakse zabilježen je u saradnji sa romskom manjinom putem finansijske podrške, te nizom ostvarenih obrazovnih i drugih projekata, kojima se nastoji unaprijediti položaj pripadnika romske manjine, a posebno učeničke populacije.

90. Vijeće nacionalnih manjina Kantona Sarajevo U Budžetu Kantona Sarajevo izdvajaju se sredstva (na poziciji Skupštine Kantona Sarajevo) za realizaciju manifestacije „Dani nacionalnih manjina- Minority Fest.“

Sredstva sa ove pozicije, putem Saveza nacionalnih manjina Kantona Sarajevo se plasiraju se odnosno doznačuju udruženjima nacionalnih manjina iz Kantona Sarajevo za realizaciju njihovih programskih aktivnosti u domenu kulture. Trenutno za ovu namjenu se izdvaja 5.000 KM. Vijeće je tražilo uvećanje izdvajanja ali nije (do sada) bilo izmjene ovog iznosa. Vodeći se dobrobiti nacionalnih manjina u Kantonu Sarajevu, shodno svom mandatu koji proizlazi iz člana 27. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u Kantonu Sarajevo, Vijeće je zaključilo da je uspostavljanje Muzeja nacionalnih manjina Kantona Sarajevo vitalni i strateški interes nacionalnih manjina u Kantonu Sarajevo. Vijeće je predložilo da plan uspostavljanja Muzeja nacionalnih manjina Kantona Sarajevo bude uvršten u Strategiju razvoja Kantona Sarajevo za period 2021-2027. Ovaj prijedog je prihvaćen ali sredstva za ovu namjenu nisu osigurana u Budžetu Kantona Sarajevo za 2023 i 2024 niti je došlo ne konkretnih aktivnosti na realizaciji.

VIII Grupne informacije o implementaciji člana 13. – Ekonomski i društveni život

91. Nema dostupnih informacija.

IX Grupne informacije o implementaciji člana 14. – Prekogranična saradnja

92. **Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona** - Ministarstvo nije sufinansiralo projekte prekogranične kulturne saradnje.

93. **Ministarstvo civilnih poslova BiH**- Kada su u pitanju sporazumi koji se tiču saradnje na njegovanja manjinskih kultura i jezika ili su značajni za zaštitu nacionalnih manjina, odgovori se nalaze u nastavku izvještaja po jezicima. Osim dole navedenih, takođe zaključeni su i slijedeći sporazumi:

- **Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u oblasti obrazovanja i nauke** (objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj 6/12). Sporazum, između ostalog, predviđa da će Ugovorne strane omogućiti učenje jezika i kulture druge zemlje, što će biti podržano otvaranjem lektorata u istim.
- Zaključen je i Protokol između **Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva obrazovanja i nauke Republike Makedonije** o saradnji u oblasti obrazovanja, koji je potpisan u Skoplju 12.03.2018. godine, koji predviđa poticanje i omogućavanje studija i učenja makedonskog jezika i službenih jezika u Bosni i Hercegovini, kao i književnosti u obje zemlje. U okviru ovog Protokola, Strane podržavaju razvoj i napredak učenja maternjeg jezika i kulture za djecu i omladinu pripadnike makedonske zajednice u Bosni i Hercegovini i pripadnika bosanskohercegovačke zajednice u Republici Sjevernoj Makedoniji.

Trenutno je u postupak zaključivanja **Program saradnje u oblasti kulture, nauke, obrazovanja i sporta između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Ruske Federacije od 2022. do 2024. godine**. Nacrt ovog Programa je dostavila ruska strana. Istim je propisano sljedeće:

- Strane će doprinosti izučavanju jezika i kultura svojih država na principima uzajamnosti,
- Strane će podsticati razvoj direktnih kontakata između organizacija dviju zemalja koje se bave izdavanjem i distribucijom štampanih djela i
- Strane će potpomagati učešće zainteresovanih organizacija svojih zemalja na međunarodnim sajmovima knjiga i sličnim događajima koji će se održavati na teritoriji obje zemlje u periodu važenja ovog programa.

94. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina 2020. godine podržan je Savez nacionalnih manjina Republike Srpske za projekat „Prekogranična saradnja Saveza nacionalnih manjina sa srodnim udruženjima u Italiji, Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“ u iznosu od 1,200.00 KM.

95. Jevrejska nacionalna manjina u Vijeću nacionalnih manjina BiH - Vezano za aktivnosti sa organima matičnih država, pojedine jevrejske opštine u BiH su organizirale aktivnosti povodom Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta u saradnji sa MIP-om Izraela i Institutom „Yad Vashem“ u Jerusalimu.

96. Slovenačka nacionalna manjina u Vijeću nacionalnih manjina - sva udruženja imaju dobru saradnju kako sa Vladom Republike Srpske preko Ureda za Slovence u pograničnim dijelovima i u svijetu, tako i sa drugim udruženjima širom Slovenije, koja njeguju slovenačku kulturu i realiziraju projekte u raznim oblastima kulture (muzička, likovna, književna, folklorna...). Takođe, sva udruženja se najvećim dijelom finansiraju od strane R Slovenije. Naime, svake godine, početkom novembra mjeseca, Ured Vlade RS za Slovence u svjetu objavljuje javni natječaj na koji se sva registrovana udruženja mogu prijaviti sa svojim Programom rada za narednu godinu, sa narativnim i finansijskim opisom svih projekata koje planiraju realizirati, kao i sa procjenom potrebnih sredstava za rad (najamnina prostora, komunalne usluge). Već u januaru mjesecu naredne godine, na osnovu procjene podnesenih aplikacija od strane komisije, sva udruženja dobiju određena sredstva, sa kojima mogu raspolagati u cilju realizacije svojih planiranih projekata. Naravno da to nije dovoljno, očekuje se i dodatno finansiranje od strane naše države u kojoj djelujemo, ali je to vrlo često teško obezbijediti i nikada nema garancije da će udruženja uopšte imati prilike aplicirati na natječaje. Naši prijedlozi vezano za finansiranje godišnjih programa rada, nisu dali rezultate.

DIO III

97. U ovom dijelu izneseni su odgovori po članovima, stavovima i tačkama koji su ratificirani, uz navođenje institucija od kojih su odgovori pribavljeni. Za stavove i tačke za koje odgovora nema u nastavku, stanje ostaje nepromijenjeno u odnosu na prethodni izvještaj.

Albanski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

98. Vidjeti dio *II Opšte informacije*

- *stav 4.*

99. **Albanska nacionalna manjina u Vijeću nacionalnih manjina BiH** - Očuvanje albanskog jezika, kulture i tradicije je jedan od osnovnih ciljeva albanske nacionalne manjine, stoga udruženje čini sve kako bi albanska nacionalna manjina sačuvala i gajila svoj jezik i svoj identitet u Bosni i Hercegovini. Dopunske nastave za albanski jezik nema, al u par navrata Udruženje „DARDANIA“ iz Tuzle je organizovalo kurseve albanskog jezika. Udruženja osim susreta i aktivnosti koje su uvijek bile u pravcu afirmacije i očuvanju albanske kulture, tradicije i materinjeg jezika u BiH, od 2012 godine izdaje redovno dvojezični bilten na albanskom i bosanskom jeziku. Sadržaji biltena su vezani za albansku historiju , kulturu, tradiciju, običaje, književnost, umjetnost i teme iz suživota sa domicilnim stanovništvom. Dobar broj sugrađana su redovni čitaoci biltena. U Bosni i Hercegovini trenutno djeluju Albanska Zajednica u Bosni i Hercegovinu i Albansko bosansko udruženje građana „Dardania“ Tuzla, dok udruženja u Mostaru i Bihaću nisu aktivna.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

100. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

101. Trenutno u BiH ne postoje škole sa albanskim nastavnim jezikom ili predavanja na albanskom jeziku. Prema podacima dostavljenim od strane Republike Srpske, broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji je maternji jezik albanski je 9.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

102. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

103. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona:** Albanski jezik se koristio u jednom postupku za prevod dokumenta, za koji se angažovao sudski tumač. Postupak je koštao 117,75 KM i plaćen je iz budžeta Kantonalnog tužilaštva Zeničko-Dobojskog kantona.

član 10. –stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

104. Vidjeti oblast V *Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

105. U službenoj komunikaciji u jedinicama lokalnih samouprava u BiH nema u upotrebi albanskog jezika, niti dvojezičnih tabla.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3

106. Vidjeti oblast VI *Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

107. Vidjeti oblast VII - *Grupne informacije o implementaciji člana 12 - kulturne aktivnosti i objekti*

- *stav 1.a.*

108. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH-** Iz budžeta Ministarstva, u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini u 2023. godine dodijeljena su sredstva u iznosu od 7.060,00 KM Albansko-bosansko udruženje građana „Dardania“ iz Tuzle za projekat „Pisanjem i čitanjem protiv asimilacije“. Cilj projekta je pisanje i štampanje dvojezičnog biltena „Glas – Zeri“ sa pjesmama i anegdotama na albanskom i bosanskom jeziku u 200 primjeraka, te organizovanje okruglog stola na temu „Albanci danas i prije 30 godina“. Više o implementacije samog projekta imaćemo do kraja 2024. godine.

- *stav 2*

109. **Grad Tuzla** – u izvještajnom periodu finansirani su projekat i manifestacija Albansko-bosanskog udruženja građana „Dardania“ iz Tuzle kako slijedi:

- 2023. godine iz granta za ostale nacionalne manjine podržan je projekat “Albanci na tuzlanskim ulicama” u iznosu 5.765,00 KM,

- 2022. godine iz grant za ostale nacionalne manjine podržan je projekat „Dvojezičnost je naša kultura življenja“ u iznosu od 3.644,00 KM,
- 2020. godine iz grant za ostale nacionalne manjine odobren je projekat “Pisanjem i čitanjem čuvamo tradiciju” u iznosu od 3.000,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

110. Nemamo informacije o implementaciji ovog člana.

član 14. stavovi a, b.

111. **Ministarstvo civilnih poslova BiH:** U cilju unapređenja u oblasti obrazovanja i nauke sklopljen je Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Republike Albanije o saradnji u oblasti obrazovanja i nauke (objavljen u „Službenom glasniku BiH“, br. 17/03). Ovim Sporazumom, između ostalog, potiče se uspostavljanje i razvoj direktnih odnosa između univerziteta i istraživačkih institucija dvije zemlje, s ciljem poticanja učešća na seminarima i obuci iz jezika i civilizacije, koje organizira druga strana.

Češki jezik

član 7. stav 1.a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

112. Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1.h*

113. **Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet:** na Odsjeku za slavenske jezike i književnosti - Lektorat za češki jezik dostavio je podatke o broju upisanih polaznika u akademskoj 2023/2024. godinu koji slušaju predmete:

Rb.	Naziv predmeta	Broj osoba
1.	Izborni predmet: Češki jezik i kultura 1	12
2.	Izborni predmet: Češki jezik i kultura 2	6

114. **Digitalna Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske** – Urađena su 3 originala ili dvojezična izdanja na češki jezik u izvještajnom periodu.

- *stav 4.*

115. **Predstavnik Češke nacionalne manjine u Vijeću nacionalnih manjina BiH** - Češka Republika podržava aktivnosti udruženja nacionalnih manjina u BiH putem programa podrške kulturnim aktivnostima sunarodnika izvan Češke Republike. Finansijska podrška se odobrava na projektnoj osnovi, tako što se u drugoj polovini kalendarske godine objavljuje poziv, sa rokom za prijavu projekta. Odobreni projekti se finansiraju i realizuju na narednoj kalendarskoj godini. Pored toga, saradnja sa matičnom državom realizuje se preko Ambasade Češke Republike u BiH koji povremeno obezbijedi gostovanje umjetnika, postavke izložbi ili projekcije čeških filmova unutar BiH, a takođe se odazivaju pozivima udruženja češke nacionalne manjine u BiH da prisustvuju njihovim kulturnim manifestacijama organizovanim zahvaljujući podršci na jedan od dva prethodno pomenuta načina. Na Univerzitetu u Sarajevu je zadnjih godina zaposlen lektor za češki jezik koji drži online kurseve za učenje češkog jezika na tri nivoa (početni, srednji i napredni). Do 2020. godine bio je zaposlen lektor češkog jezika i na Univerzitetu u Banjoj Luci, ali je taj angažman prekinut zbog problema sa finansiranjem. Udruženja češke nacionalne manjine u BiH imaju povremenu saradnju sa javnim kulturnim institucijama koja se glavnom ogleda u organizovanju kulturnih manifestacija koje pripreme ta udruženja (koncerti, promocije, izložbe) u prostorijama kulturnih institucija (galerije, biblioteke, koncertne sale, muzeji i sl.) i u suorganizaciji sa tim institucijama. Lokalni, entitetski i državni mediji prate aktivnosti udruženja češke nacionalne manjine putem snimanja i emitovanja prigodnih reportaža i vijesti, odazivajući se na pozive udruženja.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

116 Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

117. U BiH ne postoji škola sa predškolskim, osnovnim ili srednjim obrazovanju sa češkim jezikom. Prema podacima dostavljenim od strane Vlade Republike Srpske, broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji maternji jezik češki je 5.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

118. Pogledati oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

stav 1 a (ii)

119. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona:** u jednom prvostepenom krivičnom postupku ostvareno je pravo na upotrebu češkog jezika kod prevoda uvjerenja i drugih pisanih dokumenata, za šta je angažovan 1 sudski tumač.

120. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona:** pred Općinskim sudom u Bihaću u jednom postupku je ostvareno pravo na upotrebu češkog jezika, kod prevoda uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. Za isti je angažovan sudski tumač Sandra Bilušić-Šišul, a troškove u iznosu od 2.442,75 KM plaćeni su iz budžet Unsko-sanskog kantona.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

121. Vidjeti oblast V *Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

122. **Grad Banja Luka** - pet ulica koje nose imena poznatih Čeha: Jaroslava Haška, Vjenceslava Novaka, Masarikova, Jaroslava Plecitija i Vaclava Havlika Vene.

- **stav 2. g**

123. **Grada Prnjavor** - Osnovni podaci na web stranici dostupni su na češkom jeziku. Na području Grada Prnjavor, u mjestu Maćino Brdo postavljene su table na češkom jeziku. Na ulazu u grad iz tri glavna pravca (Banja Luke, Dervente i Doboja) na saobraćajnici nalazi se tabla sa riječima dobrodošlice: "Dobrodošli u Malu Evropu!" postavljena na jezicima svih nacionalnih manjina koje žive u Prnjavoru (13+1 jezik). Grad Prnjavor je pobratim sa gradova iz država iz kojih vode porijeklo pripadnici nacionalnih manjina ali svi sporazumi o saradnji datiraju iz ranijeg perioda Boskovice — Češka).

124. **Opština Srbac** – u mjestu Nova Ves istaknuta je topografska tabla na češkom i zvaničnom jeziku - Češka crkva „Male Gospe”

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

125. Vidjeti oblast VI *Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

126. **Radio-televizija Republike Srpske** - u emisiji „Mala Evropa“ posvećenu nacionalnim manjinama, očuvanju njihove tradicije, kulture i jezika promovisano je šest čeških udruženja iz Banje Luke, Prijedora, Nove Vesi, Maćinog Brda, Mostara i Sarajeva.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

127. Vidjeti oblast *VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

- *stav 1. a*

128. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice** - u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u BiH u 2023. godine dodijeljena su sredstva u iznosu 7.880,00 KM Udruženju građana češkog porijekla „Češka beseda“ Sarajevo za projekat „Češke niti u bosanskom ćilimu“. Cilj projekta je štampanje brošure o poznatim Česima, izložba slika Čeških slikara i organizovanje okruglog stola sa predstavnicima nacionalnih manjina.

129. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u periodu 2020–2023 finansijski je podržano Udruženje Čeha „Češka beseda“. 2020. godine za projekat „Prevod izabranih pjesama češkog pjesnika Jaroslava Sejferta i pokretanje pjesničke edicije "Jan Skacel" dodijeljena su sredstva u iznosu od 2.000 KM, a 2022. godine za projekat „Koncert horova nacionalnih manjina grada Banja Luka“ u iznosu od 1.000,00 KM.

130. **Grad Prijedor** – izdvajaju se sredstva za Udruženje Čeha „Česka beseda“ za finansiranje programsko-projektnih aktivnosti udruženja.

- *stav 2.*

131. **Grad Prnjavor** - Iz budžeta dodijeljena su sredstva Udruženje Čeha „Češka beseda“ Maćino Brdo tokom 2020. godine za „Finansiranje troškova manifestacije „Maškare“ u iznosu od 2.000,00 KM, te tokom 2023. godine za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja u iznosu od 1.000,00 KM.

132. **Grad Banja Luka**: na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama odobreni su projekti Udruženju Čeha grada Banja Luka „Češka beseda“ tokom 2020. godine za „Horske probe, svečani koncert horova nacionalnih manjina“ u iznosu od 3.500,00 KM, te 2022. godine za „Saradnju sa matičnim državama, horske probe, svečani koncert horova nacionalnih manjina, obilježavanje godišnjica smrti arhitekta Karela Paržika“ u iznosu od 6.200,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

133. Nema informacija.

član 14. stavovi a, b.

134. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Sporazum o kulturnoj, obrazovnoj i naučnoj saradnji između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Češke Republike potpisan je u Sarajevu 16. marta 2018. godine, ratifikovan 20. septembra 2018. godine („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori", broj 9/ 18), a stupio je na snagu 04. oktobra 2018. godine. Bosanskohercegovačka strana je na inicijativu češke strane sačinila tekst ovog sporazuma. Istim je propisano da:

- Strane podstiču prijevode književnih djela koja potiču sa teritorije ili čine dio kulture države druge Strane,
- Strane podstiču saradnju između izdavačkih kuća iz obje države,
- Strane promoviraju recipročno učešće na sajmovima knjiga koji se organiziraju u obje države.
- Strane podržavaju osnivanje i razvoj neposrednih veza između obrazovnih ustanova dvije države kroz neposredne sporazume o saradnji, pored ostalog i s ciljem: razmjene knjiga, publikacija, obrazovnih projekata, rezultata i ostalih informacija o svim aspektima obrazovnog rada.

135. **Grad Banja Luka:** Udruženju Čeha grada Banja Luka „Češka beseda“, odobrena su sredstva 2021. godine za saradnja sa sunarodnjacima iz Nove Vesi, Sarajeva i Novog Sada i festival češke poezije „Dani Jana Skacela“ u iznosu od 3.500,00 KM i 2023. godine za horske probe, Dane češke kulture u Banja Luci i međunarodnu saradnja sa udruženjima Čeha u Novom Sadu i Sarajevu u iznosu od 3.000,00 KM.

Njemački jezik

Član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

136 . Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1. h)*

137. **Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona** - Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici postoje studijski programi Njemački jezik i književnost U nastavnu tabele, nalaze se podaci o broju studenata (prvi ciklus studija) upisanih u akademskoj 2023/2024. godini – razvrstano po godinama i studijskim programima (regulisali status do 31.10.2023. godine)

PRVI PUT UPISANI					
ODSJEK	I godina	II godina	III godina	IV godina	UKUPNO
Njemački jezik i	9	9	10	8	36

književnost					
-------------	--	--	--	--	--

OBNOVA						ispisani od
ODSJEK	I godina	II godina	III godina	IV godina	UKUPNO	01.11.2022. do 31.10.2023.
Njemački jezik i književnost	/	4	1	1	6	4

STUDIJSKI PROGRAM	APSOLVENTI	IMATRIKULANTI	UKUPNO
Njemački jezik i književnost	4	3	7

Drugi ciklus studija u ak. 2023/2024.

Njemački jezik i književnost: 6

138. **Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet:** Na Odsjeku za germanistiku imaju smjerovi: BA studij (I. ciklus) opšti i MA studij (II. ciklus) nastavnički ili opšti. Studij germanistike je moguć kao jednopredmetni ili dvopredmetni studij. Studenti germanistike imaju mogućnost korištenja literature na njemačkom jeziku koja je dostupna i Nacionalnoj i Univerzitetskoj biblioteci, Biblioteci Filozofskog fakulteta kao i u Austrijskoj biblioteci koja se nalazi u Kampusu Univerziteta u Sarajevu. Broju upisanih polaznika u akademskoj 2023/2024 na Njemački jezik je 12.

139. **Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona** - Na Pedagoškom fakultetu Univerziteta u Bihaću postoji odsjek za njemački jezik i književnost koji pohađa 30 studenata kojima se nastava organizira od prve do četvrte godine, a koji su na budžetu (dva studenta su pripadnici nacionalne manjine).

140. **Digitalna i narodna biblioteka Republike Srpske** - u izvještajnom periodu 15 knjiga prevedeno je sa njemačkog jezika.

- stav 4.

141. **Predstavnik Njemačko-austrijske zajednice u Vijeću nacionalnih manjina BiH-** U toku izvještajnog perioda nije bilo promjena u odnosu na prethodni Izvještaj, te Vijeće nije davalo dodatne prijedloge, preporuke, mišljenja i savjete nadležnim organima u vezi sa organizovanjem i planiranjem kulturnih aktivnosti vezanih za nacionalne manjine, niti je davalo prijedloge, preporuke, mišljenja i savjete nadležnim organima u

vezi sa očuvanjem kulturne baštine nacionalnih manjina. Nema dodatne informacije o saradnji koju udruženja pripadnika nacionalnih manjina imaju sa organima svojih matičnih država. Sve informacije, u odnosu na prethodni izvještaj, a odnose se na obrazovanje, pravosudne organe, organe uprave i javne službe, medije, kulturne aktivnosti, ekonomski i društveni život i prekograničnu razmjenu za jezike sadržane su u prethodnom izvještaju koje je sačinilo Vijeće nacionalnih manjina BiH.

član 8. Obrazovanje - stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g:

142. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

- **stav 1 b (iv)**

143. **Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kanton Sarajevo** - Postoji privatna osnovna škola na njemačkom jeziku „Internationale Deutsche Schule“ Sarajevo, koja broji 8 odjeljenja sa 78 učenika. To je privatna obrazovna ustanova sa predškolskim programom baziranim na njemačkom kurikulumu i prati obrazovni program Kantona Sarajevo.

144. **Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona** - Njemački jezik se u školama od prvog razreda izučava kao jedan od prvih stranih jezika, a kao drugi strani jezik od šestog do devetog razreda osnovne škole, odnosno od prvog do trećeg/četvrtog razreda srednje škole.

- *stav 1 c (iv)*

145. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - U srednjoškolskom sistemu Republike Srpske strani jezici se ne izučavaju kao jezici nacionalnih manjina, već kao drugi strani jezik. Prvi strani jezik je engleski, a drugi strani jezik učenici sami biraju. U srednjim školama njemački predaje 110 nastavnika. Prema dostupnim podacima nema djece u kojima je njemački jezik maternji. Kada su upitanju podaci o udžbenicima i priručnicima na jezicima i pismima nacionalnih manjina koji se koriste u obrazovnom procesu za njemački jezik je to 54.

146. **Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo** - U Osnovnoj školi Internationale Deutsche Schule Sarajevo realizira se nastava i na njemačkom jeziku. Broj učenika u pomenutoj školi koji nastavu pohađaju na njemačkom jeziku je 79. U JU Gimnazija „Obala“ realizira se dvojezično obrazovanje na Njemačkom jeziku. Nastavu po tom program pohađa 97 učenika u pomenutoj školi. Jedna privatna škola - Internationale Deutsche Schule Sarajevo realizira nastavu i na njemačkom jeziku

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

147. Pogledati oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

- *stav 1 a (ii)*

148. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona** – U prvostepenim krivičnim postupcima, u 21 postupku je korišten njemački jezik za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. U 11 postupaka angažovan je sudski tumač. Za navedene postupke korištene su usluge od 4 sudska tumača. Ukupni iznos od 3.360,06 KM za angažovanje sudskih tumača snosilo je Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona.

149. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona Središnja Bosna** – pred Općinskim sudom u Travniku, u jednom prvostepenom krivičnom postupku upotrebljen je njemački jezik od strane svjedoka, te u jednom postupku od strane drugih učesnika. U 8 postupaka njemački je korišten kod prevoda uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. U 8 postupaka je angažovan sudski tumač. Za ove potrebe korištene su usluge od strane 3 sudska tumača. Troškove sudskih tumača u iznosu od 3.663,25 KM plaćeni su iz Budžeta Kantona Središnja Bosna. Kada je upitanju drugostepeni krivični postupak u jednom postupku je rađen prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. Za navedeni postupak angažovan je sudski tumač. Trošak usluge sudskog tumača u iznosu od 270,00 KM plaćeni su iz Budžeta Kantona Središnja Bosna.

150. **Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona** – U dva (2) predmeta su korišteni sudski tumači za njemački jezik. Troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona.

151. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona:** pred Općinskim sudom u Bihaću u prvostepenim krivičnim postupcima ostvareno je pravo na upotrebu njemačkog jezika u 7 postupaka kod prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata i za iste je svaki put angažovan sudski tumač. Troškove angažovanih sudskih tumača (Jasmina Canac -1.303,00 KM i Selma Handukić - 562,50 KM) plaćeni su iz Budžeta Unsko-sanskog kantona. Pred Općinskim sudom u Bosanskoj krupi u prvostepenim krivičnim postupcima njemački jezik je korišten u dva postupka (18 0 K 053821 22 Kps i 18 0 K 053821 23 K) od strane lica lišenog slobode/ optuženog. U oba postupka je angažovan sudski tumač. Troškove od 130 KM i 930 KM za angažovanje istih, snosio je sud, odnosno plaćeni su iz Budžeta Unsko-sanskog kantona. Pred Općinskim sudom u Velikoj Kladaši njemački jezik je korišten u jednom prvostepenom krivičnom postupku (23 0 K

037385 21 IKS) od strane lica lišenog slobode/ optuženog. Za isti je angažovan sudski tumač, a troškovi u iznosu 1.156,19 KM plaćeni su iz Budžeta Unsko-sanskog kantona.

152. Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10 - Pred Općinskim sudom Livno u prvostupanjskim kaznenim postupcima nije bilo predmeta u kojima su se u ulozi optuženika, svjedoka, vještaka ili tumača pojavile osobe koje se koriste manjinskim jezikom ili pismom, ali su bila dva prijevoda dokumenata na njemački jezik. Za te potrebe korištena su dva sudska tumača, a cijena prevoda je iznosila 80,00 KM i 385,00 KM i iste su plaćene su iz budžeta Općinskog suda u Livnu. Kada je upitanju Kantonalni sud Livno u prvostupanjskim kaznenim postupcima nije bilo predmeta u kojima su se u ulozi optuženika, svjedoka, vještaka ili tumača pojavile osobe koje se koriste manjinskim jezikom ili pismom, ali su bila dva prijevoda dokumenata, i to jedan sa hrvatskog na njemački jezik i jedan sa njemačkog na hrvatski jezik u istom predmetu. Za ovo potrebe korišten je sudski tumač, a cijena prevoda je iznosila 20 KM, isto je plaćeno iz budžeta Kantonalnog suda.

153. Kantonalno tužilaštvo Bosansko-podrinjskog kantona – u prvostepenim krivičnim postupcima u tri postupka su korišteni njemački i talijanski. Za iste su angažovana dva sudska tumača, a troškovi angažovanja iznosili su 1.533, 00 KM. U svim navedenim postupcima je Kantonalno tužilaštvo Bosansko-podrinjskog kanton je snosilo troškove.

154. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona - U Kantonalnom sudu Široki brijeg do upotrebe njemačkog jezika došlo je od stranca optuženog u predmetu broj: 08 0 K 002757 19 K u vidu pismenog prevođenja materijalnih dokaza, sa hrvatskog na njemački jezik, povodom čega je angažovan sudski tumač za njemački jezik. Rješenje o troškovima tumača nije još pravomoćno.

- *stav 1. c (iii)*

155. Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona - u prvostepenom parničnom postupku njemački jezik korišten je pred Općinskim sudom u Bihaću za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. Za navedeni, korišten je sudski tumač, a troškovi su plaćeni iz Budžeta Unsko-sanskog kantona.

156. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-Dobojskog kantona – u Općinskom sudu u Kaknju, u jednom prvostepenom parničnom postupku korišten je njemački jezik (predmet: 36 0 P 059289 21 P) za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata, za stranku-tužitelja putem stalnog sudskog tumača, i to sa njemačkog jezika na bosanski jezik. Troškove angažmana sudskog tumača snosio tužitelj.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

157. Vidjeti oblast V *Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

158. U službenoj komunikaciji u opštinama Bosne i Hercegovine nema upotrebe njemačkog jezika

- **stav 2. g**

159. **Opština Srbac** – postavljena je dvojezična tabla na Njemačkom groblje „Sitneši” .

160. **Grada Prnjavor** - Osnovni podaci na web stranici dostupni su na njemačkom jeziku. U naselju Glogovac postavljen je toponimi: "Schutzberg.

161. **Grad Laktaši**: U toku 2022. godine u sklopu projekta sa Savjetom Evrope izvršeno je obilježavanje putokazima i info pločom crkve u Aleksandrovcu, na njemačkom jeziku.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

162. Vidjeti oblast VI *Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

163. Vidjeti oblast VII *Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

član 13. stav 1 c, d;

164. Nemamo informacije o implementaciji ovog člana.

član 14. stavovi a, b.

165. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Savezne Republika Njemačka sklopili su sporazum o saradnji u oblasti kulture, obrazovanja i nauke (objavljen u „Službenom glasniku BiH" broj 11/05) koji predviđa **unapređenje nastave svoje književnosti i jezika u obrazovnim institucijama druge zemlje**

Mađarski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

166. Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

167. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

168. Trenutno u Bosni i Hercegovini ne postoji škola sa predškolskim, osnovnim, srednjim ili tehničkom i stručnom obrazovanju na mađarskom jeziku. Prema podacima dostavljenim od strane Vlade Republike Srpske, broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji maternji jezik mađarski je 2.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

169. Pogledati oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

170. U izvještajnom periodu nije vođen niti jedan sudski postupak na mađarskom jeziku.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

171. Vidjeti oblast *V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

172. **Grad Prnjavor:** Postavljena je dvojezična tabla ispred Mađarskog groblja "Vučijak".

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

173. Vidjeti oblast *VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

174. **Radio-televizija Republike Srpske** – u sklopu emisije „Mala Evropa“, u centralnom intervju promovisana su dva udruženja Mađara, iz Banje Luke i Sarajeva.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

175. Vidjeti oblast *VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

- **stav 1. a**

176. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** - u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u BiH u 2023. godine dodijeljena su sredstva u iznosu od 5.000 KM Udruženje Mađara Republike Srpske "Mađar Szo" iz Banja Luke za implementaciju projekta „Uređivanje novog broja zajedničkog časopisa sa udruženjem HUM iz Sarajeva "UJDOBOS" koju izdaje „Magyar Szo“. Projekat ima za cilj izdavanje dvojezičnog 17. izdanja časopisa u 300 primjeraka.

177. **Federalno ministarstvo kulture i sporta** –u okviru javnog poziva pružano je Mađarsko udruženje građana „HUM“ Sarajevo za realizaciju projekata iz oblasti kulture i mladih kako slijedi:

- 1) 2021. godine za projekat „Epizoda kulturne emancipacije“ dodjeljeno je 1.500,00 KM;
- 2) 2023. godine za projekat „Epizoda kulturne emancipacije“ dodjeljeno je 3.000,00 KM

- **stav 2.**

178. **Grad Banja Luka** - na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama podržano je „UG Mađara Republike Srpske“ za slijedeće aktivnosti:

- 2020. godine za obilježavanja državnog i nacionalnog praznika Mađarske i Dana Revolucije u iznosu od 2.150,00 KM,
- 2021. godine za učešće na Smotri kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u iznosu od 2.000,00 KM,
- 2022. godine za planirane projektne aktivnosti u okviru međunarodne saradnje sa matičnim državama u iznosu od 2.150,00 KM,
- 2023. godine za obilježavanje državnog i nacionalnog praznika Mađarske i Dana Revolucije, predavanja o djelima pisca Petefi Šandora i obilježavanje 20 godina rada Udruženja u iznosu od 2.800,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

179. Nemamo podatke.

član 14. stavovi a, b.

180. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Kada je u pitanju prekogranična razmjena, zaključeni su slijedeći:

- **Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Mađarske o saradnji u oblasti obrazovanja, nauke i kulture** (objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj 3/06) koji predviđa da Ugovorne strane posebnu pažnju posvećuju podržavanju ustanova i istraživanja koja se bave aktivnostima koja se odnose na jezik, historiju, kulturu i umjetnost naroda dvije zemlje.
- U prethodnom periodu je zaključen **Program obrazovne i kulturne saradnje između Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva ljudskih resursa Mađarske 2014-2016**. U okviru ovog Programa, Strane su posebnu pažnju posvetile podučavanju i upoznavanju sa jezikom, historijom, i kulturom mađarskog naroda i jezikom, historijom i kulturom tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine. Podsticana je obuka intelektualaca humanističkih nauka koristeći sve moguće prilike koje su se nudile u oblasti kulturne, obrazovne i naučne saradnje, a koji su bili sasvim upoznati sa historijom i kulturom druge zemlje izuzev putem svog nacionalnog identiteta.
- U toku je postupak za zaključivanje **Programa obrazovne i kulturne saradnje između Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva ljudskih resursa Mađarske za period 2024 - 2028** – prijedlog tekst ovog programa je dostavila mađarska strana. Istim je propisano da:
 - 1) Strane podstiču upoznavanje jezika, historije, kulture tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini i mađarskog naroda,
 - 2) Strane se međusobno obavještavaju o glavnim književnim događajima, festivalima i sajmovima knjiga koji se održavaju u njihovim zemljama i na prijedlog obrazovne ili kulturne ustanove pozivaju književnike, izdavače i književne stručnjake na te događaje,
 - 3) Strane podstiču neposrednu saradnju između izdavačkih kuća i objavljivanje i prevođenje glavnih književnih djela mađarskih i autora iz Bosne i Hercegovine,
 - 4) Strane podstiču učešće izdavačkih kuća iz Bosne i Hercegovine u aplikacijama za izdavanje književnih djela u Književnom muzeju Petofi (PIM) - Mađarski ured za knjige i prevođenje, i
 - 5) Strane podstiču neposredne odnose zasnovane na uzajamnim interesima i saradnji između biblioteka i arhiva i razmjenu dokumentacije, publikacija i književnih djela.

181. **Ministarstvo za prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina 2020. godine podržan je projekat koji se odnose na prekograničnu saradnju Udruženja Mađara „Magyar szo“ i iznosu od 1.000,00 KM. Cilj projekta je povezivanje Udruženja Mađara Republike Srpske „Magyar szo“ sa udruženjem nacionalne manjine Mađara Federacije BiH u Sarajevu „HUM“

182. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** – Iz granta Ministarstva „Međunarodna kulturna saradnja" za 2022. godinu odobren je projekat Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske „Prekogranična kulturna saradnja

Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa Mađarskom, Srbijom i Sjevernom Makedonijom" u iznosu od 5.000,00 KM.

Italijanski jezik

član 7. stav 1.a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

183. Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1.h*

184. **Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet:**- U okviru Odsjeka za romanistiku uvedena je i nastava italijanskog jezika. Po završetku prvog i drugog ciklusa studija, studenti Italijanistike imaju mogućnost nastaviti svoje studiranje i na trećem ciklusu studija, birajući između doktorskog studija iz književnosti i onoga iz lingvistike. Na sva tri ciklusa studija studentima se nudi mogućnost boravka u Italiji i drugim zemljama u okviru Erasmus programa, a redovne su i stipendije Italijanske ambasade u BiH za studentske boravke u Italiji. Broj upisanih studenata koji studiraju *Italijanski jezik i književnost na prvom i drugom ciklusu studija*.

I ciklus	I godina	II godina	III godina	Apsolventi
Italijanski jezik i književnost	5	7	3	5
Italijanski jezik i književnost i druga studijska gr	1	1	0	1
Ukupno	6	8	3	6

II ciklus	I godina	II godina	Apsolventi
Italijanski jezik i književnost	1	4	1
Italijanski jezik i književnost i druga studijska grupa	1	5	5
Ukupno	2	9	6

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

185. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

- *stav 1. b (iv)*

186. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji maternji jezik italijanski je 7. Italijanski jezik izučava se u dvije škole i isti pohađa 23 učenika i to u:

1. OŠ „Vuk Stefanović Karadžić“ Kozarska Dubica - 15 učenika- Italijanski jezik realizuje profesor srpskog i italijanskog jezika, 1 čas sedmično.
2. OŠ „Petar Kočić“ Šibovska- Prnjavor – 8 učenika - italijanski jezik realizuje profesor srpskog i italijanskog jezika, 2 časa sedmično..

- *stav 1. c (iv)*

187. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske:** U srednjim školama 12 nastavnika predaje italijanski jezik. Dostupno je 12 udžbenika za srednjoškolsko obrazovanje na italijanskom jeziku.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

188. Pogledati oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

- *stav 1 a (ii)*

189. **Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona:** Općinski sud u Čitluku u izvještajnom periodu u prvostepenom krivičnom postupku imao je jedan predmet u kom je angažovan sudski tumač za italijanski jezik, u kome je trošak od 100 KM nadoknadio tužitelj.

190. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona** – U 4 postupka ostvareno je pravo na upotrebu italijanskog jezika u prvostepenim krivičnim postupcima, za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. U tri postupka je angažovan sudski tumač. Iznos od 600 KM za angažovanje pokriven je od strane Kantonalnog tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona.

- *stav 1 c (iii)*

191. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona** –U jednom prvostepenom parničnom postupak korišten je italijanski jezik od strane lica lišenog slobode/ optuženog za koji je angažovan sudski tumač. Za iste angažovanje, uplaćeno je 60,00 KM depozita.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

192. Vidjeti oblast V – *Grupne informacije o implementaciji član 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

- *stav 2. g.*

193. **Grad Prnjavor** -Osnovni podaci na web stranici Grada Prnjavor dostupni su italijanskom. U naselju Štivor – Stivor, gdje je većinsko stanovništvo italijanske nacionalnosti postavljene su topografske oznake na italijanskom jeziku.

194. **Grad Laktaši** - Tokom 2022. godine u sklopu projekta sa Savjetom Evrope izvršeno je obilježavanje mjesta Mahovljanima putokazima i info pločom na italijanskom jeziku.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

195. Vidjeti oblast VI *Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

196. **Radio-televizija Republike Srpske** - U sklopu emisiju „Mala Evropa“ promovisana su tri udruženja iz Banje Luke, Štitora i Tuzle. Takođe, u istoj emisiji, od septembra 2023. godine je uvrštena i rubrika „Učimo jezike“ gdje se uči i italijanski jezik.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

197. Vidjeti oblast VII - *Grupne informacije o implementaciji člana 12. - kulturne aktivnosti i objekti*

- *stav 1.a*

198. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** - u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini u 2023. godine dodijeljena su sredstva u iznosu od 7.810 KM Udruženju građana italijanskog porijekla „Rino Zandonai“ Tuzla za projekat „Sjaj manjine“. Cilj projekta je pisanje i štampanje 50 primjeraka knjige povodom 30. godina udruženja Italijana u Tuzli, te izrada i predstavljanje italijanske narodne nošnje (4 muške i 4 ženske nošnje).

199. **Digitalna Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske:** U izvještajnom periodu objavljeno prevedeno je/ili dvojezično objavljeno sa/na italijanski jezika 27 izdanja.

200. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u periodu 2020. – 2023. finansirana su slijedeća udruženja italijanske nacionalne manjine kako slijedi:

- **2020. godine**

- 1) Udruženju Italijana Banja Luka za projekat „Prvi festival italijanske kulture "Insieme" 2020. Banja Luka“ dodijeljeno je 4,000.00 KM,
- 2) Udruženju Italijana Banja Luka za izradu Bilten "STELLA D ITALIA“ dodijeljeno je 1,100.00 KM,
- 3) Udruženju Italijana „Štivor - Klub Trentit“ za izradu „Bilten udruženja Italijana Štivor“ dodijeljeno je 1,000.00 KM.

- **2021. godina**

- 1) Udruženju Italijana Banja Luka za projekat „Drugi festival italijanske kulture "Insieme 2021" dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- 2) Udruženju Italijana Štivor - Klub Trentini za projekat „Promocija Italijanske kulture 2021” dodijeljeno je 2.100,00 KM.

- **2022. godina**

- 1) Udruženju Italijana Banja Luka za projekat Treći festival italijanske kulture "Insieme" dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- 2) Udruženju Italijana Štivor za projekat „Promocija italijanske kulture“ dodijeljeno je 1.400,00 KM.

- **2023. godine**

- 1) Udruženju Italijana Štivor za projekat „Promocija italijanske kulture 2023“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 1) Udruženu Italijana Banja Luka za projekat Festival „Insiema“ dodijeljeno je 4.000,00 KM.

- **stav 2.**

201. **Grad Prnjavor** - Iz budžeta Grada, kroz grant podrške udruženjima nacionalnih manjina dodijeljena su sredstva Udruženju Italijana Štivor “ Klub Trentini“ za slijedeće:

- 2020. godine za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 2.250,00 KM,
- 2021. godine za planirane aktivnosti udruženja za I i II kvartal u iznos od 900,00 KM,
- 2022. godine za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 2.000,00 KM i za manifestaciju Karneval-Maškare u iznosu od 3.000,00 KM,
- 2023. godine za sufinansiranje manifestacije Maskenbal-Maškare u iznosu 1.500,00 KM, za „Održavanje jubileja 141. godišnjice dolaska Italijana na ova područja“ u iznosu od 3.300,00 KM i za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja u iznosu od 200,00 KM.

202. **Grad Banja Luka** - finansirani su projekti Udruženja građana Italijana Banja Luka, na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama kako slijedi:

- 2020. godine za Treći festival italijanske kulture „Insieme“, kurs italijanskog jezika i Izložbu fotografija i rad folklorne grupe u iznosu od 4.000,00 KM,
- 2021. godine za štampanje biltena, pripremu izložbe, školu italijanskog jezika i prelom monografije u iznosu od 4.000,00 KM,
- 2022. godine za koncerti domaćeg hora i gostujućeg iz Trenta, put u Sarajevo za obilježavanje Dana Italije, kurs italijanskog jezika, te projekat obilježavanja 15 godina od osnivanja u iznosu 6.500,00 KM,
- 2022. godine za Festival italijanske kulture „Insieme“, kurs italijanskog jezika, pripremu godišnjeg biltena, izložbu i troškove horskih proba u iznosu od 4.500,00 KM.

203. **Grad Tuzla** – u izvještajnom periodu finansirani su projekti i manifestacija Udruženja građana italijanskog porijekla „Rino Zandonai“ za slijedeće:

- 2023. godine iz granta za ostale nacionalne manjine podržan je projekat „30 godina sa tuzlanskim Italijanima“ u iznosu od 7.000,00 KM,
- 2023. godine iz granta za realizacije manifestacija iz kulture u okviru „Ljeta u Tuzli“ podržan je projekat „Dan italijanske kuhinje u Tuzli- 2023.“ u iznosu od 1.700 KM,
- 2023. godine iz granta za kulturne manifestacije podržan je projekat „Čitamo italijanske književnike“ u iznosu od 1.500,00 KM,
- 2022. godine iz granta za ostale nacionalne manjine podržan je projekat „Peruška u šeširu“ u iznosu od 4.000,00 KM,
- 2022. godine iz grant za realizacije manifestacija iz kulture u okviru „Ljeta u Tuzli“ odobren je projekat „13 je sretan broj-Dan italijanske kuhinje u Tuzli 2022.“ u iznosu od 1.400,00 KM,
- 2021. godine iz granta za ostale nacionalne manjine podržan je projekat „Italijanska tradicija u 12 slika“ u iznosu od 3.996,00 KM,
- 2021. godine iz granta za realizacije manifestacija iz kulture u okviru „Ljeta u Tuzli“, podržan je projekat „Dani italijanske kuhinje u Tuzli 2021“ u iznosu od 1.000 KM,
- 2020. godine iz granta za ostale nacionalne manjine podržan je projekat „Italijanska pisana riječ za Tuzlu“ u iznosu od 3.000 KM,
- 2020. godine iz granta za realizacije manifestacija iz kulture u okviru „Ljeta u Tuzli“ podržan je projekat „Dani italijanske kuhinje u Tuzli u društvu italijanskih kuhara“ u iznosu od 900 KM.

član 13. stav 1 c, d;

204. Nema podataka o ovom članu i stavovima.

član 14. stavovi a, b.

205. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** – Sporazum o saradnji u oblasti obrazovanja, kulture i sporta između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Italije (objavljen u „Službenom glasniku BiH”, broj 2/08) predviđa da će Ugovorne strane promovisati aktivnosti javnih i privatnih organizacija i institucija u svrhu jačanja kulturnih odnosa između dvije zemlje i promovisati u svakoj zemlji jezik i kulturu druge zemlje. U toku je zaključivanje Sporazuma između Vlade Republike Italije i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o osnivanju i funkcioniranju Italijanskog instituta za kulturu u Sarajevu, s ciljem doprinosa dodatnom osnaživanju saradnje između Bosne i Hercegovine i Republike Italije u oblastima kulture, umjetnosti, istraživanja i obrazovanja. Tekst ovog sporazuma je dostavila italijanska strana. Istim je propisano da program rada Italijanskog instituta za kulturu obuhvata, među ostalim i sljedeće aktivnosti:

- didaktičke aktivnosti, uključujući kurseve italijanskog jezika i odnosne aktivnosti,
- saradnja s domaćim udruženjima (poput Udruženja "Dante Alighieri") radi promocije poznavanja italijanskog jezika među domaćom javnosti,
- čitalačke grupe,
- konferencije i promocije knjiga ili drugih književnih djela italijanskih umjetnika,
- podrška TV i radijskim programima o Italiji, o njenom jeziku i njenoj kulturi, također putem finansijske podrške domaćim televizijskim i radio emiterima,
- aktivnosti u vezi s školskom saradnjom (među kojima i zajednički časovi i inicijative podrške podučavanju italijanskom jeziku i kulturi u školama na datom teritoriju),
- upravljanje finansijskom podrškom Vlade Italije za prijevod na domaći jezik djela italijanskih autora, prevodilačke radionice i podrška inicijativama koje uključuju profesionalne prevodioce i
- učešće italijanskih umjetnika i pisaca na festivalima, koncertima i sajmovima izdavaštva u Bosni i Hercegovini,

Strane će podsticati aktivnosti u oblasti kulture usmjerene ka osiguranju potpune zaštite ljudskih prava koja su garantirana na međunarodnom nivou, a posebno pojačavajući borbu protiv diskriminacije, rasizma, netolerancije i ksenofobije.

- *stav b)*

206. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** – Dodijeljena su novčana sredstva Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske u iznosu od 1.000,00 KM za projekat „Prekogranična saradnja Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa srodnim udruženjima u Italiji, Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“.

207. **Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine:** iz granta Međunarodna kulturna saradnja za 2020. godinu dodijeljena su sredstva Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske iz Banja Luke za projekat "Prekogranična kulturna saradnja Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa Hrvatskom, Srbijom, Slovačkom i Italijom" u iznosu od 5.000,00 KM;

Ladino jezik

208. Od Jevrejske zajednice u Bosni Hercegovini zaprimili smo informaciju, da prema njihovim saznanjima u BiH imaju samo tri osobe koje govore Ladino jezik. S tim u vezi, obavještavamo da nećemo izvještavati o ovome jeziku.

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

član 13. stav 1 c, d;

član 14. stavovi a, b.

Poljski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

209. Pogledati oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1 h*

210. **Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet:** U sklopu Lektorat za poljski jezik - Odsjek za slavenske jezike i književnosti u akademskoj 2023/2024. godina Izborni predmet: Poljski jezik i kultura ima dva polaznika, dok Izborni predmet: Poljski jezik i kultura 2, ima jednog polaznika.

- *stav 4.*

211. **Predstavnik poljske nacionalne manjine u Vijeću nacionalnih manjina BiH** - Republika Poljska aktivno podržava udruženja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini kroz programe koji podstiču kulturne

aktivnosti sunarodnika izvan Poljske. Finansijska podrška se odobrava na osnovu projekata koji su dostavljeni i odobreni. Ovi odobreni projekti se finansiraju i realizuju tokom naredne kalendarske godine. Pored toga, saradnja sa matičnom državom ostvaruje se preko Ambasade Republike Poljske u Bosni i Hercegovini, koja povremeno omogućava gostovanje umjetnika, postavke izložbi ili projekcije poljskih filmova unutar BiH. Također, udruženja poljske nacionalne manjine u BiH dobijaju pozive da prisustvuju kulturnim manifestacijama koje organizuje Ambasada Republike Poljske. Ambasada Republike Poljske je u prethodnom periodu organizovala kurseve poljskog jezika putem interneta. Takođe, na Filozofskom fakultetu u Sarajevu postoji katedra za Poljski jezik.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

212. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

213. U Bosni i Hercegovini ne postoji škola sa predškolskim, osnovnim ili srednjem obrazovanju na poljskom jeziku. Prema podacima dobivenim od strane nadležnih institucija u Republici Srpskoj, jedno dijete je u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji maternji jezik poljski.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

214. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

- *stav 1 a (ii),*

215. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona** - U jednom prvostepenom krivičnom postupku, korišten je poljski jezik za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. Za isti je angažovan sudski tumač, a iznos angažovanja od 750 KM plaćeno je iz budžeta Kantonalnog tužilaštva Zeničko-Dobojskog kantona.

216. **Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona** – u jednom predmetu su korišten sudski tumači za poljski jezik, a troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

217. Vidjeti oblast *V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

218. U službenoj upotrebi u jedinicama lokalnih samouprava u Bosni i Hercegovini nema u upotrebi poljskog jezika.

219. **Grad Prnjavor** – Osnovni podaci na web stranici Grada dostupni su na poljskom jeziku. U gradu postoji Boleslavječka ulica, u čast istorijskog značaja i partnerskog odnosa sa ovim Poljskim gradom (Boleslavijec). Dvojezična tabla postavljena je ispred Ukrajinsko-Poljskog groblje "Ratkovac" i Poljskog groblje "Jadovica". U protekle tri godine je bilo nekoliko slučajeva obraćanja gradskim organima na nekom od manjinskih jezika od strane administracije iz partnerskih gradova u Poljskoj. Grad Prnjavor je pobratim sa nekoliko gradova iz država iz kojih vode porijeklo pripadnici nacionalnih manjina ali svi sporazumi o saradnji datiraju iz ranijeg perioda (Boleslaviec — Poljska, Srez Bolesalviec — Poljska).

220. **Opština Srbac** - Na području Opštine postavljene su dvojezične table ispred poljskih groblja Grabašnica, Kunova, Novi Martinac i Rakovac. Vlada Poljske je pomogla uređenju groblja u Novom Martincu kod Srpca, čime se želi sačuvati od zaborava ovo naselje koje je sa 4.000 Poljaka bilo najveće u Bosni i Hercegovini u prvoj polovini prošlog vijeka. Aprila 2012. godine potpisan je „Memorandum o uspostavljanju saradnje” između Opštine Srbac i Opštine „Nowogrodziec” u Poljskoj. Ovim činom se razvijaju prijateljski odnosi i svi oblici saradnje između ove dvije opštine, čuva se uspomena na period kada su teritoriju opštine Srbac krajem 19. i početkom 20. vijeka naseljavali Poljaci, koji su se po završetku Drugog svjetskog rata vratili u domovinu.

221. **Grad Gradiška** - Kao pozitivan primjer ističemo naselje Čelinovac, gdje je većinsko stanovništvo čine Poljaci. Ispred ulaza u mjesto postavljena je tabla - natpis naziva mjesta. Poljska nacionalna manjina aktivno učestvuje na manifestacijama koje organizuju sami ili u saradnji sa Gradskom upravom (Pirogijada, Zdravofest, itd...).

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;

222. Vidjeti oblast VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji

223. **Radio-televizija Republike Srpske** – U emisiji „Mala Evropa“ izdvajan je prostor za centralni intervju u trajanju od 10-20 minuta. Na taj način su promovisana je i poljska nacionalna manjina, tačnije tri udruženja iz Banje Luke, Čelinovca i Prnjavora.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

224. Vidjeti oblast VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti

- *stav 1. a*

225. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** – iz budžeta Ministarstva u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini u 2020. i 2023. godini dodijeljena su sredstva udruženjima poljske nacionalne manjine za projekte kako slijedi:

- **2020. godina**

- 1) Udruženje Poljaka i prijatelja „Boleslaviec“ Prnjavor za projekat „Promicanje kulture Poljaka u Prnjavoru „ dodijeljeno je 5.000,00 KM. Projekat je za cilj imao obilježavanje praznik „Wigili“ koji je okupio oko 500 učesnika.
- 2) Udruženje Poljaka Banja Luka za projekat „Promocija i očuvanje kulturnog identiteta poljske nacionalne manjine – „Gumjera“ i „Princeza Banja Luka“ dodijeljeno je 4.900,00 KM. Projekat je za cilj imao štampanje 2 književna izdanja - prevod knjige poznatog poljskog pisca „Princeza od Banja Luke“ u 250 primjeraka i objavljivanje dokumentarne knjige o poznatoj poljskoj koloniji „Gumijera“ u 300 primjeraka.

- **2023. godine**

- 1) Udruženje Poljaka i prijatelja „MAK“ Gradiška za projekat „XIII festival Poljske kulture i tradicije Pirogijada u Čelinovcu“ dodijeljeno je 6.120,00 KM.

226. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** – od sredstava za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Republike Srpske, putem Javnog konkursa dodijeljena su sredstva za udruženja Poljaka kako slijedi:

- **2020. godina**

- 1) Udruženju Poljaka Banja Luka za projekat „Priča o princezi Banjaluci iz istočnih krajeva“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 2) Udruženju Poljaka i prijatelja "Boleslaviec" za projekat „Škola poljskog jezika“ dodijeljeno je 2.400,00 KM.

- **2021. godina**

- 1) Udruženju Poljaka i prijatelja „Mak“ gradiška za projekat „ 11. Festival poljske kulture i tradicije - Pirogijada u Čelinovcu“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 2) Udruženju Poljaka Banja Luka za projekat „Promocija knjige "Priča o princezi Banjaluci" dodijeljeno je 1.300,00 KM,
- 3) Udruženju Poljaka "Boleslaviec“ Prnjavor za projekat „Škola poljskog jezika“ dodijeljeno je 1.200,00 KM.

- **2022. godina**

- 1) Udruženju Poljaka i prijatelja „MAK“ Gradiška za projekat „ 12. Festival poljske kulture i tradicije - Pirogijada u Čelinovcu“ dodijeljeno je 1.500,00 KM,

- 2) Udruženju Poljaka Banja Luka za projekat „Svečani koncert povodom Dana nezavisnosti Poljske” dodijeljeno je 1.500,00 KM,
- 3) Udruženju Poljaka i prijatelja „MAK“ Gradiška za projekat „Moj đedek i ja" kratki film po eseju "Poljaci u BiH u doba Austro-ugarske" dodijeljeno je 1.800,00 KM,
- 4) Udruženju Poljaka "Boleslaviec" Prnjavor za projekat „Škola poljskog jezika” dodijeljeno je 1.200,00 KM.

- **2023. godine**

- 1) Udruženju Poljaka Banja Luka za projekat „Promocija poljske kulture putem filma i gastronomije dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 2) Udruženju Poljaka i prijatelja „MAK“ Gradiška za projekat „Pirogijada u Čelinovcu” dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 3) Udruženju Poljaka Banja Luka za projekat „Prevod i promocija knjige "Gumjera - Moj poljski dom" dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- 4) Udruženju Poljaka i prijatelja „MAK“ Gradiška za projekat “ Recepti sa brda snova“ dodijeljeno je 2.000,00 KM.

227. **Grad Prnjavor** – iz budžeta Grada, dodijeljena su novčana sredstva Udruženju Poljaka “Boleslaviec” kako slijedi:

- 2020. godine za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu 2.000,00 KM i za finansiranje boravka za polaznike škole poljskog jezika u iznosu od 1.000,00 KM,
- 2021. godine za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 3.320,00 KM,
- 2022. godine za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 4.000,00 KM ,
- 2023. godina za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja 4.000 KM.

228. **Grad Banja Luka** - finansirani su projekti Udruženja građana Poljaka, na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama kako slijedi:

- 2020. godine za festival Pirogijade i obilježavanje Uskrsa i Božića u iznosu od 2.000,00 KM,
- 2021. godine za projekat „Priča o princezi Banja Luci“, promociju poljskog kulinarstva i učešće na „Smotri kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina,, u iznosu od 1.000,00 KM,
- 2022. godine za deseti festival Pirogijade, štampanje knjige, projekat „Priča o princezi Banjaluci“ i međunarodnu saradnju u iznosu od 4.000,00 KM,
- 2023. godine za festival Pirogijada, obilježavanje Uskrsa i Božića, promociju poljskih filmova i filma „Moj đedek i ja,, te promociju knjige „Moj poljski dom“ u iznosu od 2.000 KM.

član 13. stav 1 c, d;

229. Nema informacija.

član 14. stavovi a, b.

230. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - u toku je zaključivanje Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Poljske o saradnji u oblasti kulture, obrazovanja, nauke, sporta i mladih koji predviđa podučavanje jezika i književnosti zemlje druge Strane na visokoškolskim ustanovama i razmjenu nastavnika jezika druge Strane. Tekst ovog sporazuma je dostavila poljska strana. Istim je u okviru obrazovne saradnje propisano:

- podučavanje jezika i književnosti zemlje druge Strane u školama i obrazovnim ustanovama,
- opremanje škola i obrazovnih ustanova sa udžbenicima za podučavanje jezika i književnosti,
- organiziranje obuke za nastavnike jezika i književnosti,
- slanje nastavnika u škole i ustanove da predaju jezik i književnost i
- predavanje jezika i književnosti zemlje druge Strane na univerzitetima i razmjenu nastavnog osoblja - stručnjaka za jezik i književnost druge Strane.

Romski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

231. Od posljednjeg podnesenog izvještaja u Budžetu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH obezbjeđena su novčana sredstva za implementaciju Akcionog plana BiH za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021/2025. u iznosu 1.380.000 KM. Po oblastima dodijeljeno je kako slijedi:

- **za stambeno zbrinjavanje Roma 840.000 KM** – od ovih novčanih sredstava očekuje se legalizacija 7 stambenih objekata, sanacija/rekonstrukcija 15 stambenih objekata, izgradnja 7 stambenih objekata I poboljšani uslovi stanovanja za 110 romskih porodica. Novčana sredstva su dodijeljena za 12 jedinica lokalnih samouprava.
- **za zapošljavanje Roma 300.000 KM** – od navedenih novčanih sredstava očekuje se zapošljavanje/samozapošljavanje 26 lica romske nacionalnosti:
- **za zdravstvenu zaštitu Roma 282.000,00 KM** – od navedenih novčanih sredstava organizovaće se, ginekološki pregledi za 110 Romkinja, urološki pregledi za 60 Roma, sistematski pregledi za 110 djece, edukacija 14 predstavnika romskih udruženja o preventivnoj zdravstvenoj zaštiti i smanjenju

rizičnog ponašanja, 20 mamografskih pregleda, 35 ginekoloških pregleda, 15 pregleda prostate, 70 dijabetes testova.

- **za obrazovanje Roma 37.599,98 KM** – novčana sredstva su dodijeljena za 4 nadležna Ministarstva obrazovanja u BiH:

- 1) **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** – cilj projekta je izrada vodiča namijenjenog vaspitno-obrazovanim radnicima u predškolskim ustanovama i osnovnim školama, roditeljima i djeci s ciljem njihovog upoznavanja s tradicijom, kulturom i običajima Roma
- 2) **Hercegovačko-neretvanskog kantona** - analiza postojećih nastavnih planova, programa i udžbenika i time osigurati da nastavni planovi i programi i prateći udžbenici i radni materijali u Hercegovačko-neretvanskom kantonu u sebi ne sadrže predrasude i stereotipe o Romima, njihovoj historiji i kulturi.
- 3) **Kantona Sarajevo** - Predstavljanje kulture i tradicije Roma kroz putujuću izložbu u svim osnovnim školama u Kantonu Sarajevo.
- 4) **Kanton Središnja Bosna** - izrada vodiča namijenjenog upravi škole, nastavnicima, osoblju u vrtićima, roditeljima i djeci u svrhu njihovog upoznavanja s tradicijom, kulturom i običajima Roma.

U okviru mjere 2. Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja antigypsyizma koja je usmjerena na jačanje sistema za borbu protiv diskriminacije i suzbijanje antigypsyizma, postignuti su različiti nivoi uspjeha u realizaciji ciljeva. Prema izvještaju Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, većina institucija nije ispunila zakonske obaveze u vezi s vođenjem evidencija o diskriminaciji. Iako su u 2024. godini poslane upitnike tri nadležne institucije i primljeni odgovori od svih njih, analiza pokazuje da nije bilo značajnog napretka u izradi uputstva za postupanje u slučaju diskriminacije. Također, planirana izrada uputstva o pružanju besplatne pravne pomoći Romima nije realizirana. Nadležne institucije nisu razvile uputstvo, što ukazuje na nedostatak usklađenosti s pravnim normama koje se odnose na zaštitu prava Roma. Što se tiče uspostavljanja stručnog tima za analizu podataka o diskriminaciji, ovaj tim nije uspostavljen. Upitnici pokazuju da inicijativa za formiranje ovog tima nije sprovedena. U pogledu poboljšanja sudjelovanja Romkinja i mladih Roma, postotak žena i mladih Roma u tijelima koja se bave pitanjima manjina je relativno nizak. Izrađena je platforma za unapređenje prava i položaja Romkinja, ali nije zabilježen značajan napredak u povećanju broja žena i mladih Roma u relevantnim tijelima. Prema dostupnim podacima, postotak žena u Odboru za Rome iznosi 45.45%, dok je postotak mladih 27.27% (3 od 11 članova). Slično, Vijeće nacionalnih manjina Federacije BiH ima postotak žena među romskim članovima od 28.57% (2 od 7), dok je postotak mladih 14.29% (1 od 7). U ostalim institucijama, Vijeće nacionalnih manjina Kantona Sarajevo ima postotak žena Romkinja od 7.14% (1 od 14), Vijeće nacionalnih manjina Unsko-sanskog kantona ima postotak mladih od 25% (1 od 4), a Vijeće nacionalnih manjina Brčko Distrikta BiH ima postotak mladih od 12.5% (1 od 8). Ukupni postotak žena među članovima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini iznosi oko 12.20%, dok je postotak mladih oko 7.32%.

Provedeno je ukupno 5 edukacija, uključujući obuke za sudije i tužioce te seminare o pravima pripadnika ranjivih grupa. Iako su ove edukacije organizirane, nije zabilježen konkretan napredak u obuhvatu edukacija specifično na temu prava Roma. Nema zabilježenog napretka u inicijativi za usklađivanje propisa o ličnim ispravama i naknadnom upisu državljanstva. Ministarstva nije započelo konkretne korake u ovoj oblasti. Također, nije bilo napretka u izradi inicijative za izmjenu propisa o prijavi prebivališta i boravišta osoba bez dokumenata. Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH i druge relevantne institucije nisu pokrenule inicijative u ovom smjeru. Prema podacima, u 2023. godini bilo je 25 slučajeva Roma bez dokumenata, od kojih su 13 slučajeva riješena. Iako su određene aktivnosti djelomično realizirane, značajan dio ciljeva i zadataka u okviru mjere 2 još uvijek zahtijeva dodatne napore i konkretne korake kako bi se ostvarili željeni rezultati u borbi protiv diskriminacije i antigypsyizma

232. **Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju** – U saradnji sa Institutom društvenih znanosti Ino Pilar Zagreb dana 22.02.2024. godine u Sarajevu u Svečanoj Sali Univerziteta u Sarajevu organizovana je Međunarodna naučna konferencija „Historija Roma u Bosni i Hercegovini“.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (i) (iii), f (i) i (iii), g;

233. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

- *stav b (iv)*

234. **Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona** - u oktobru 2023. godine donijet je Nastavni plan i program za romski jezik sa elementima nacionalne kulture. Time je Tuzlanski kanton postao prvi u Federaciji Bosne i Hercegovine u kojem se romski jezik uvodi kao fakultativna nastava za učenike od prvog do devetog razreda. Od 2024/2025. školske godine u osnovnim školama Tuzlanskog kantona romski jezik će se izučavati kao fakultativan jezik. Na nastavi će se koristiti udžbenik „Angluno romano lil — Romska početnica”, autorice Hedine Tahirović Sijerčić, kao i udžbenici: „Romske bajke”, autorice Marije Aleksandrović i „Romska tradicija, historija, kultura i običaji Roma/kinja na području Grada Tuzla”, autorice Medine Vantić Tanjić.

Romski jezik na području Tuzlanskog kantona od školske 2024/2025. godine će se izučavati u sljedećim školama:

- JU Druga osnovna škola Živinice (jedna grupa III razreda — četiri učenika i jedna grupa V razreda — sedam učenika),
- JU Osnovna škola „Kreka” (jedna grupa I razreda — tri učenika),
- JU Osnovna škola „Kiseljak” (jedna grupa III razreda — šest učenika) i JU Osnovna škola „Banovići” (jedna grupa II razreda — šest učenika)

235. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** – Broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji je maternji jezik Romski 291.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

236. Pogledati oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

237. U izvještajnom periodu nije vođen niti jedan sudski postupak na romskom jeziku.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

238. Vidjeti oblast *V – Grupne informacije o implementaciji član 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

239. **Grad Prnjavor**: topografske table na romskom jeziku postavljene su ispred Romskog groblja - "Doline". Osnovni podaci na web stranici Grada Prnjavor dostupni su na romskom jeziku.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), d, e (ii), g; stav 2; stav 3;

240. Vidjeti oblast *VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

241. **Radio-televizija Republike Srpske** – u emisiji „Mala Evropa“ predstavljeno je pet udruženja Roma, i to iz Gradiške, Prijedora, Prnjavora, Bijeljine i Tuzle.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2, stav 3;

242. Vidjeti oblast *VII - Grupne informacije o članu 12. kulturne aktivnosti i objekti*

- *stav 1.a*

243. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** – u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini za 2020. i 2023. godinu iz budžeta dodijeljena su sredstva slijedećim romskim udruženjima:

- **2020. godina**

- 1) **Savez udruženja NVO Roma Republike Srpske** za projekat „Romski bilten „Romano luliđi““ dodijeljeno je 4.467,75 KM. Bilten je izrađan dvojezično, na romskom jeziku i jeziku konstitutivnih naroda i štampan je u 200 primjeraka,
- 2) **Savez Roma Srednjobosanskog kantona** za projekat „STOP diskriminaciji Roma Srednjobosanskog kantona“ dodijeljeno je 5.000,00 KM. Projekat je za cilj štampanje letaka o najčešćim vrstama diskriminacije Roma i edukacije Roma o ovoj temi,
- 3) **Udruženju nacionalnih manjina Zenica** za projekat „Prvi zenički romski festival glazbe, slikarstva, narodne nošnje i običaja“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.
- 4) **Udruženju građana „Romski informativni centar „– Gradiška** za projekat „Obilježavanje značajnih datuma za romsku nacionalnu manjinu „ dodijeljeno je 5.000,00 KM. Projekat je za cilj imao obilježavanje Međunarodnog dan Roma i Aliđun,
- 5) **Udruženju „Klub Mladih Roma“ Kiseljak – Tuzla** za projekat „Unapređenje društvenog i kulturnog života Roma i Romkinja“ dodijeljeno je 5.000,00 KM. Projekat je za cilj imao kurs romskog jezika za 25 djece, štampanje slikovnice, turnir u nogometu za 10 ekipa, Aliđun za 50 Roma,
- 6) **Udruženju Roma“ Đelem, Đelem“ Tuzla** za projekat „Smanjenje diskriminacije prema Romima tokom pandemije COVID – 19“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 7) **NVO „ Rom“ Živinice** za projekat „Afirmacija Roma u Živinicama“ dodijeljeno je 5.000,00 KM. Projekat je za cilj imao održavanje 14 radionica za 105 djece na temu diskriminacije, obilježavanje 2 romska praznika.

- **2023. godine**

- 1) **Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ – Tuzla** za projekat „Promocija i očuvanje kulture, tradicije i običaja Roma/kinja u BiH“ dodijeljeno je 7.920,00 KM. Projekat za cilj ima terensko anketiranje među 500 stanovnika romske zajednice u 7 gradova BiH kako bi se istražilo njihovo poznavanje i prakticanje vlastite historije, kulture, tradicije i običaja, s ciljem izrade analize i predstavljanja rezultata,
- 2) **Udruženje nacionalnih manjina Zenica** za projekat „Izdavanje publikacije „Jevrejska i romska zajednica u gradu Zenici od osmanskog doba do današnjih dana“ dodijeljeno je 7.890,00 KM. Projekat za cilj ima izdavanje 2 publikacije.

244. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** – putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u **2020. godine podržan su:**

- 1) Romski informativni centar za projekat „Romski jezik“ u iznosu od 1.000,00 KM,
- 2) Udruženje žena Romkinja "Romano Ternipe" za projekat „Sačuvajmo istoriju, tradiciju i kulturu od zaborava“ u iznosu od 1.000.00 KM.

245. **Federalno ministarstvo kulture i sporta** – u izvještajnom periodu putem transfera u okviru javnih poziva pružana je podrška romskim udruženjima za realizaciju projekata iz oblasti kulture i mladih.

- **2020. godine**

- 1) Udruženju „Kazandžiluk“ iz Kaknja za projekat „Dani romske kulture“ dodijeljeno je 1.500,00 KM,
- 2) Udruženju „Klub mladih Roma“ Kiseljak – Tuzla za projekat „Sportom i igrom za inkluziju i integraciju mladih Roma i Romkinja“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

- **2021. godine**

- 1) Udruženju „Kazandžiluk“ iz Kaknja za projekat „Festival romske kulture i aktivizma – FRKA 2021“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 2) Udruženju „Klub mladih Roma“ Kiseljak – Tuzla za projekat „Edukacijom do jačanja kapaciteta mladih Roma i Romkinja“ dodijeljeno je 6.000,00 KM.

- **2022. godine**

- 1) Udruženju „Kazandžiluk“ iz Kaknja za projekat „Festival romske kulture i aktivizma 2022“ dodijeljeno je 2.000,00 KM.

- ,

- 1) Udruženju „Kazandžiluk“ iz Kaknja za projekat „Dani kulture Roma – kalaisanje i graviranje u bakru“ dodijeljeno je 2.000,00 KM,
- 2) Udruženju „Klub mladih Roma“ Kiseljak – Tuzla za projekat „Jačanjem kapaciteta mladih Roma i Romkinja do integracije“ dodijeljeno je 4.000,00 KM.

- **stav 2.**

246. **Općina Kakanj** - U okviru budžeta Općine za izvještajni period dodijeljena su sredstva za sufinansiranje projekata očuvanja tradicije i nematerijalne kulturne baštine nacionalnih manjina slijedećim udruženjima:

- Udruženju „Kazandžiluk“ za projekat „Romi u tradicionalnim zanatima“ dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN“ za projekat „Jednake mogućnosti i jednaka prava za svako dijete“ dodijeljeno je 3.000,00 KM.

Takođe, dodijeljena su sredstva i za podršku radu udruženjima nacionalnih manjina sa područja Općine:

- Udruženju „KAZANDZILUK“ za projekat „Romi u tradicionalnim zanatima“ dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN“ za projekat „Obezbjedivanje školskog pribora za najugroženiju romsku djecu na području Općine Kakanj“ dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN“ za projekat „Unapređenje kvaliteta života romske populacije sa područja Općine Kakanj kroz olakšan pristup javnim uslugama u cilju poboljšanja socijalne uključenosti i socijalne zaštite“ dodijeljeno je 2.500,00 KM,

- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN" za projekat „Jednake mogućnosti i jednaka prava za svako dijete" dodijeljeno je 3.000,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN" za projekat Obilježavanje „Đurdevdana" dodijeljeno je 500,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN" za projekat Obilježavanje „Svjetskog dana romskog jezika" dodijeljeno je 600,00 KM,
- Udruženju Centar za podršku Roma „ROMALEN" za projekat Obilježavanja praznika „Vasilice“ dodijeljeno je 300,00 KM.

247. **Opština Modriča** - Finansijska sredstva koja je Opština Modriča izdvojila za nacionalne manjine, odnosno samo za potrebe Roma na području Opštine:

- **2020. godine** dodijeljeni su vaučeri za nabavku školskog pribora za romske učenike iz porodica sa četvoro i više djece u iznosu od 990,00 KM (33 djece * 30,00 KM) i dodijeljene nadoknade za majke – Romkinje koje su u prethodnoj godini rodile treće i naredno dijete u iznosu od 1.200,00 KM (4*300,00 KM),
- **2021. godine** dodijeljeni su vaučeri za nabavku školskog pribora za romske učenike iz porodica sa četvoro i više djece u iznosu 690,00 KM (23 djece * 30,00 KM)) i dodijeljene nadoknade za majke – Romkinje koje su u prethodnoj godini rodile treće i naredno dijete u iznosu od 2.100,00 KM (7*300,00 KM). Takođe, sufinansirano je asfaltiranje ulice i postavljanje sijalica za javnu rasvjetu u iznosu 1.000,00 KM,
- **2022. godine** dodijeljene su đачke stipendije u iznosu od 900,00 KM, za 6 učenika po 150,00 KM. Takođe dodijeljeni su vaučeri za nabavku školskog pribora za romske učenike iz porodica sa četvoro i više djece u iznosu od 1.080,00 KM za 36 djece dodijeljene nadoknade za 4 majke – Romkinje koje su u prethodnoj godini rodile treće i naredno dijete u iznosu 1.200,00 KM,
- **2023. godine** dodijeljene su đачke stipendije u iznosu od 1.500 KM, za 10 djece po 150,00 KM. Za 43 djece osigurani su vaučeri za nabavku školskog pribora za romske učenike iz porodica sa četvoro i više djece u iznosu od 2.150 KM (po 50 KM po učeniku). Za 5 majki Romkinja isplaćeno je po 300 KM. Takođe, osigurana su sredstva za posjetu mladih Roma Donjoj Gradini (sendviči i voda za učesnike) u iznosu od 90 KM..

248. **Grad Tuzla** - od 2012. godine u Budžetu je formirana posebna stavka „Grant za realizaciju Akcionog plana za Rome”. Kada su upitanja izdvajanja za izvještajni period, dodijeljena su slijedeća novčana sredstva:

- **2020. godina**
 - 1) Udruženju građana „Sretni Romi“ za projekat „Inkluziji u susret – odgovorno roditeljstvo u doba pandemije COVID-19“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,

- 2) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Ekonomsko osnaživanje Roma u gradu Tuzla“ dodijeljeno je 9.000,00 KM,
- 3) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ grada Tuzla za projekat „Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije“ dodijeljeno je 8.000,00 KM,
- 4) Udruženju „Klub mladih Roma“ za projekat „Aktivizam i razvojni omladinski rad mladih Roma i Romkinja“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 5) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Stambeno zbrinjavanje Roma na području grada Tuzla – Faza II“ dodijeljeno je 8.000,00 KM,
- 6) Udruženju Roma „Đelem đelem“ za projekat „Obrazovanjem do bolje budućnosti romske djece“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

- **2021. godina**

- 1) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ za projekat „Prevenција nasilja u romskim zajednicama“ dodijeljeno je 7.440,00 KM,
- 2) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ za projekat „Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije - faza II“ dodijeljeno je 9.925,00 KM,
- 3) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Mladi Romi ojačani za tržište rada“ dodijeljeno je 10.000,00 KM,
- 4) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Zdravstvena zaštita za sve Rome/Romkinje u gradu Tuzli“ dodijeljeno je 10.000,00 KM.

- **2022. godine**

- 1) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ Grada Tuzla za projekat „Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije – faza III“ dodijeljeno je 14.608,00 KM,
- 2) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Socijalno i ekonomsko osnaživanje Roma/kinja u Gradu Tuzla“ dodijeljeno je 15.000,00 KM,
- 3) Udruženju „Kulturni centar Roma“ za projekat „Sačuvajmo romski jezik“ dodijeljeno je 15.000,00 KM,
- 4) Udruženju građana „Sretni Romi“ za projekat „Edukacijom romske djece i romskih roditelja do kvalitetnijeg obrazovanja“ dodijeljeno je 10.000,00 KM,
- 5) Udruženju „Klub Mladih Roma“ za projekat „Osnaživanje djece i mladih Roma i Romkinja za bolje obrazovanje“ dodijeljeno je 5.392,00 KM.

- **2023. godine**

- 1) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Prevenција trgovine ljudima u Gradu Tuzla“ dodijeljeno je 10.000,00 KM,
- 2) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ Grada Tuzla za projekat „Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije“ dodijeljeno je 10.000,00 KM,

- 3) Udruženju "Kulturni centar Roma" za projekat „ANGLUNO RROMANO LIL – prva romska početnica“ dodijeljeno je 10.000,00 KM,
- 4) Udruženju „Klub Mladih Roma“ za projekat „Promovisanje o važnosti obrazovanja do jačanja kapaciteta djece, mladih i romskih roditelja“ dodijeljeno je 9.050,00 KM.

Takođe, romska udruženja su podržana i kroz slijedeće grantove iz budžeta Grada:

- **2020. godina** - grant za kulturne manifestacije
 - 1) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ grada Tuzla za projekat „Obilježavanje Svjetskog dana romskog jezika – Dani romskog jezika“ dodijeljeno je 700,00 KM,
 - 2) Udruženju Roma "Euro Rom" za projekat „Romsko veče“ dodijeljeno je 500,00 KM,
 - 3) Udruženju "Klub Mladih Roma" za projekat „Đurđevdan-Erdelezi“ dodijeljeno je 700,00 KM.
- **2022. godina** - grant za kulturne manifestacije
 - 1) Udruženju Kulturni centar Roma Tuzla za projekat „Veče romske muzike“ dodijeljeno je 1.000,00 KM,
 - 2) Udruženju Roma „Euro Rom“ Tuzla za projekat „Romi u Tuzli 1971 – 2022“ dodijeljeno je 1.000,00 KM.
- **2023. godina** - grant za kulturne manifestacije
 - 1) Udruženju žena Romkinja „Bolja budućnost“ Grada Tuzle za projekat „Obilježavanje Svjetskog dana Roma 8.aprila“ dodijeljeno je 1.500,00 KM,
 - 2) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Veče romske muzike u Tuzli“ dodijeljeno je 900,00 KM,
 - 3) Udruženju Roma „Euro Rom“ za projekat „Đurđevdan“ dodijeljeno je 900,00 KM.

249. **Grad Prnjavor** - iz Budžeta dodijeljena su grant sredstva za pomoć udruženjima nacionalnih manjina. U izvještajnom periodu, podržana su slijedeća romska udruženja:

- **2020. godina**
 - 1) Udruženju Roma opštine Prnjavor za obilježavanje tradicionalnog praznika „Alidun“ dodijeljeno je 700,00 KM,
 - 2) Udruženju "Romska djevojka-Romani ćej" za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 1.125,00 KM,
 - 3) Udruženju Roma opštine Prnjavor za održavanje radionice na temu „Lokalni izbor“ dodijeljeno je 425,00 KM.
- **2021. godina**
 - 1) Udruženju „Romska djevojka-Romani ćej“ za finansiranje troškova redovnih aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 675,00 KM,
 - 2) Udruženju Roma opštine Prnjavor za obilježavanja Svjetskog dana Roma dodijeljeno je 700,00 KM,
 - 3) Udruženju Roma opštine Prnjavor za redovne aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 545,00 KM.

- **2022. godina**

- 1) Udruženju Roma opštine Prnjavor za obilježavanja „Svjetskog dana Roma“ dodijeljeno je 700,00 KM,
- 2) Udruženju Roma opštine Prnjavor za obilježavanja „Aliđuna“ dodijeljeno je 425,00 KM,
- 3) Udruženje „Romska djevojka“ - Finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja u iznosu od 2.500,00 KM,
- 4) Udruženju Roma opštine Prnjavor za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 375,00 KM.

- **2023. godina**

- 1) Udruženju Roma opštine Prnjavor za proslavu „Đurđevdana“ dodijeljeno je 900,00 KM,
- 2) Udruženju „Romska djevojka – Romani ćej“ za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 2.500,00 KM,
- 3) Udruženje Roma opštine Prnjavor za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja dodijeljeno je 600,00 KM.

250. **Grad Prijedor** – u budžetu osiguravaju se finansijska sredstva za implementaciju Akcionog plan za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, obrazovanja i kulture i zdravstvene i socijalne zaštite na području Grada Prijedor za period 2019-2023. godine. U izvještajnom periodu osigurano su sredstva u iznosima:

- 2020. godine ukupno 20.000 KM,
- 2021. godine ukupno 20.000 KM,
- 2022. godine ukupno 20.000 KM,
- 2023. godine ukupno 30.000 KM.

Izdvajaju se sredstva za pripadnike romske nacionalne manjina za obrazovanje, putem dodjele stipendija za učenike srednjih škola i studente I ciklusa studija, ta za nabavku udžbenika i školskog pribora. Za učenike romske nacionalne manjine koji pohađaju srednje škole izdvojeno je po 100 KM od 2020. do 2023. godine, dok od 2023. godine izdvaja po 200 KM kao jednokratna novčana sredstva za podsticaj obrazovanju. Takođe, iz budžeta izdvaja sredstva za djecu romske populacije za srednje obrazovanje za nabavku udžbenika u iznosu od 7.000 KM, te za nabavku školskog pribora učenicima osnovnih škola od 1. do 9. razreda u iznosu od 1.200 KM.

251. **Općina Ilidža** - obezbjeđena su novčana sredstva za stambeno zbrinjavanje Roma. 2021. godine osigurano je 4.945,31 KM za nabavka vrata, šporeta i iscjepanih drva. 2022. godine obezbjeđeno je 9.197,98 KM za nabavku kontejnera, odvoz kućnog otpada. Takođe, opremljena je učionica za Romsku djecu koja žive na području Općine. Tokom 2023. godine, osiguran je iznos od 16.236,06 KM za radove na formiranju

priključka na električnu energiju na stambenom kontejneru Romskih porodica na adresi Buhotina do 1., nabavku komunalnih kontejner za otpad i plaćanje troškova električne energije

252. **Grad Banja Luka** - podržani su projekti KUD Roma Grada „Veseli brijeg“ na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama, kako slijedi:

- 2020. godine u iznosu od 13.000,00 za Međunarodni kongres Roma (3.000,00 KM) i pomoć srednjoškolcima, studentima ,nabavka udžbenika za osnovce, mjesečne karte (10.000,00 KM),
- 2021. godine za pomoć osnovcima i srednjoškolcima, mjesečne karte u iznosu od 7.450,00 KM,
- 2022. godine u iznosu od 13.000,00 KM za režijski troškovi (5.000,00 KM) i pomoć srednjoškolcima, studentima, nabavka udžbenika za osnovce, mjesečne karte (8.000,00 KM),
- 2023. godine u iznosu do 10.830,00 za pomoć osnovcima za školski pribor (3.000,00 KM) i pomoć srednjoškolcima, studentima ,nabavka udžbenika , mjesečne karte (9.557,00 KM).

253. **Općina Travnik** - svake godine svojim budžetom planira, a potom realizuje različite projekte podrške Romima koji su nastanjeni na području Općine Travnik: za potrebe infrastrukture 9.000 KM, za rekonstrukciju stanova 10.000 KM, a 6.000 KM se izdvaja za nabavku školskog pribora za djecu romske populacije u osnovnim školama na području općine Travnik. Važno je istaknuti da je Općina Travnik potpisala sporazum sa Vijećem Evrope o programu ROMACTED, faza II, te je donesen Akcioni plan Općine Travnik s ciljem provođenja mjera i aktivnosti na poboljšanju života romske zajednice. Kroz navedeni program utrošeno je 15.000 eura donatorskih sredstava za potrebe infrastrukture romskog naselja u mjestu Krčevine, te opremanje prostorija udruženja mladih Roma iz Travnika koje prvenstveno radi i djeluje na očuvanju kulture i tradicije Roma.

član 13. stav 1 c, d;

254. Nema podataka.

član 14. stavovi a, b.

255. Nema podataka.

Rumunski jezik

256. Od nadležnih institucija nisu zaprimljene informacije o implementaciji rumunskog jezika po ratifikovanim članovima, osim u članu 14. , koji se nalazi u nastavku.

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

član 13. stav 1 c, d;

član 14. stavovi a, b.

257. **Ministarstvo civilnih poslova BiH:** u toku je postupak za zaključivanje Sporazum o saradnji u oblastima obrazovanja, nauke, istraživanja i inovacija između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Rumunije je. Tekst ovog sporazuma je sačinila bosanskohercegovačka strana na inicijativu rumunske strane. Istim je u okviru obrazovne saradnje, pored ostalog propisano:

- podsticanje direktne saradnje obrazovnih ustanova,
- razmjena nastavnika, infomacija, publikacija i iskustava u izdavanju udžbenika i nastavnih sredstava,
- razmjenu obrazovnih materijala između visokoobrazovnih ustanova.

Takođe, potpisan je Sporazum o kulturnoj saradnji između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Rumunije („Službeni glasnik BiH", broj 2/08). Istim je propisano:

- Ugovorne strane redovno razmjenjuju iskustvo stečeno u oblasti kulture etničkih manjina.
- Ugovorne strane podržavaju aktivnosti društvenih organizacija, udruženja, etničkih manjina i pravnih lica koje služe razvoju odnosa u oblasti kulture između dvije zemlje.

Slovački jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

258. Pogledati oblast *II Opšte informacije*

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

259. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. – Obrazovanje*

260. U BiH ne postoji škola sa predškolskim, osnovnim, srednjim ili tehničkom i stručnom obrazovanju na slovačkom jeziku.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

261. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9. – Sudske vlasti*

262. U izvještajnom periodu slovenački jezik nije korišten u sudskim postupcima.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

263. Vidjeti oblast *V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne vlasti i javne službe*

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c(ii), e(ii); stav 2; stav 3;

264. Vidjeti oblast *VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

265. Vidjeti oblast *VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

- *stav 1 a.*

266. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina podržano je Udruženje Slovaka Semberije "Juraj Janošik" za slijedeće projekte:

- 2021. godina za projekat „Jesenja škola slovačkog jezika” dodijeljeno je 1.000,00 KM,
- 2022. godine za projekat „Slovački jezik u srcu i na usnama“ dodijeljeno je 1.300,00 KM,
- 2023. godina za projekat „Proslava lutkarstva i predstavljanje književnosti slovačkih autora,, dodijeljeno je 1.200,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

267. Nema podataka.

član 14. stavovi a, b.

268. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - iz granta Međunarodna kulturna saradnja za 2020. godinu dodijeljena su sredstva Savezu nacionalnih manjina Republike Srpske iz Banja Luke za projekat "Prekogranična kulturna saradnja Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske sa Hrvatskom, Srbijom, **Slovačkom** i Italijom" u iznosu od 5.000,00 KM.

Slovenački jezik

član 7. stav 1.a, b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

269. Pogledati oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1.h*

270. **Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet:** u okviru Lektorata za slovenački jezik na Odsjeku za slavenske jezike i književnosti moguće je pohađati nastavu slovenačkog jezika. Podaci o broju upisanih polaznika u akademskoj 2023/2024. godinu koji slušaju predmete:

Rb	Naziv predmeta	Broj polaznika
1.	Izborni predmet: Slovenački jezik 1	1
2.	Izborni predmet: Slovenački jezik 2	0
3.	Fakultativni predmet: Slovenački jezik 1	31
4.	Fakultativni predmet: Slovenački jezik 4	9

- *stav .4.*

271. **Slovenačka nacionalna manjina u Vijeću nacionalnih manjina BiH** - Ministarstvo za školstvo i sport Republike Slovenije, redovno obezbjeđuje uslove (nastavne programe, udžbenike i obuku kadrova) za uspješno obavljanje dopunske nastave iz slovenačkog jezika i kulture u svim registrovanim Udruženjima Slovenaca u Bosni i Hercegovini. Dopunska nastava slovenačkog jezika i kulture namijenjena je Slovencima i

njihovim potomcima. Cilj dopunske nastave je očuvanje i razvijanje slovenačkog jezika među Slovencima koji žive u svijetu, očuvanje i jačanje njihovog slovenačkog identiteta, pripadnosti slovenačkom narodu i vezi sa matičnom domovinom. Dopunsku nastavu slovenačkog jezika finansira i organizuje Ministarstvo obrazovanja, nauke i sporta Republike Slovenije u saradnji sa Zavodom Republike Srpske za školstvo, koji pruža stručnu podršku. Ministarstvo takođe izdvaja sredstva za edukaciju nastavnog kadra, odnosno jednom godišnje organizuje seminar za učitelje slovenačkog jezika u inostranstvu. Na tim seminarima, osim stručnih uputstava, svake godine dobijaju se nove školske knjige, časopisi, kao i ostali edukativni materijal. U Bosni i Hercegovini trenutno djeluju tri učiteljice dopunske nastave slovenačkog jezika i kulture. Jedna učiteljica vodi nastavu u Sarajevu, Brezi, Zenici i Kaknju, druga podučava u Banja Luci, Slatini i Prijedoru, a treća vodi nastavu u Tuzli. U organizaciji nastave, učiteljice usko saraduju sa Udruženjima Slovenaca u kojima se organizuje nastava. Nastava se odvija u prostorijama slovenačkih udruženja, u slovenačkim diplomatsko konzularnim predstavništvima, ili u učionicama osnovnih ili srednjih škola po dogovoru.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

272. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8.* – obrazovanje

273. U BiH ne postoji škola sa slovenački nastavnim jezikom ili predavanje slovenačkom jeziku. Prema podacima dostavljenim od strane Vlade Republike Srpske, broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji maternji jezik slovenački je 5.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

274. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9.* – Sudske vlasti

- **stav 1.a ii**

275. **Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona** - u izvještajnom periodu, u prvostepenim krivičnim postupcima slovenački jezik je korišten za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata u 3 postupka i za svaki je korišten sudski tumač. Angažovanje sudskog tumača za ove potrebe je iznosilo 1.424 KM, a troškovi su plaćeni iz budžeta Kantonalnog tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona.

276. **Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona** - U jednom (1) predmetu su korišteni sudski tumači za slovenački jezik, a troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona.

277. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona**- u prvostepenim krivičnim postupcima pred Općinskim sudom u Bihaću ili Općinskim sudom u Bosanskoj krupu slovenački jezik je korišten u jednom postupku za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata. Za navedeni postupak je angažovan sudski tumač Mirela Kljajić-Derović, a troškovi su u iznosu od 650,00 KM su plaćeni iz budžet Unsko-sanskog kantona. Pred Općinskim sudom u Velikoj Kladuši u prvostepenom krivičnom postupku, u predmetu broj: 23 0 K 038930 17 IKS slovenački jezik je korišten od strane lica lišenog slobode i od strane drugih učesnika (npr vještaka). Za ovaj postupak angažovan je sudski tumač, a troškovi u iznosu od 93,00 KM plaćeni su iz budžet Unsko-sanskog kantona.

278. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona** - u Kantonalnom sudu Široki brijeg u predmetu broj: 08 0 K 007196 22 K došlo je do upotrebe slovenačkog jezika, za koji angažovan sudski tumač. Za predmet je korišten simultani prijevoda sa hrvatskog na slovenski jezik i obratno. Troškovi sudskog tumača su iznosili 228,20 KM i troškovi su plaćeni sa budžeta Kantona Zapadnohercegovačkog.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

279. Pogledati dio V *Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne i javne službe*

280. Kada je u pitanju ovaj član, nismo od strane jedinica lokalnih samouprava zaprimili ni jednu informaciju koja se odnosi na slovenački jezik u organima uprave i javnim službama.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;

281. Pogledati dio VI *Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

282. **Radio-televizija Republike Srpske** – u emisiji „Mala Evropa“ promovisana su dva udruženja Slovenaca iz Banje Luke i Prijedora Od septembra 2023. godine u emisiji „Mala Evropa“ je uvrštena i rubrika „Učimo jezike“ kroz koju se uči i slovenački zahvaljujući Filološkog fakulteta u Banjoj Luci, koji su obezbijedili profesore saradnike.

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

283. Pogledati oblast VII *Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

- *stav 1. a*

284. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** – u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, za 2020. i 2023. godinu iz budžeta dodijeljena su sredstva udruženjima Slovenaca, kako slijedi:

- **2020. godina**

- 1) Udruženje Slovenaca Republike Srpske, „Triglav“ Banja Luka za projekat „Vidljivost slovenačke nacionalne manjine u doba pandemije“ dodijeljeno je 5.000,00 KM,
- 2) Udruženje građana slovenačkog porijekla Tuzla za projekat „Dani slovenačke kulture u Tuzli“ dodijeljeno je 5.000,00 KM.

- **2023. godine**

- 1) Udruženje Slovenaca Republike Srpske „Triglav“ Banja Luka za projekat „Očuvanje tradicije, kulture i jezika slovenačke nacionalne manjine“ dodijeljeno je 8.000,00 KM za štampanje dvojezičnog godišnjeg biltena na slovenačkom i srpskom jeziku u 300 primjeraka.

285. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina iz budžeta Udruženju Slovenaca Republike Srpske "Triglav je dodijeljeno udruženjima Slovenaca kako slijedi:

- **2020. godina**

- 1) za projekat „Tradicija i kultura Slovenačke nacionalne manjine“ dodijeljeno je 3.500,00 KM,
- 2) za projekat „Očuvanje kulturne raznolikosti kroz povezivanje nacionalnih manjina“ dodijeljeno je 3.000,00 KM.

- **2021. godina**

- 1) za projekat „Učimo slovenački jezik“ dodijeljeno je 1.500,00 KM,
- 2) za projekat „Promocijom kulture do boljeg povezivanja slovenačke nacionalne“ dodijeljeno je 3.500,00 KM.

- **2022. godina**

- 1) za projekat „Slovenački identitet u kulturi Banja Luke i Slatine“ dodijeljeno je 1.900,00 KM,
- 2) za projekat „Predstavljanje slovenačke kulture integrisane u drugoj domovini“ dodijeljeno je 1.500,00 KM.

- **2023. godine**

- 1) za projekat „Upoznajmo se „ dodijeljeno je 2.900,00 KM,
- 2) za projekat „Učimo slovenački jezik“ dodijeljeno je 1.700,00 KM,
- 3) za projekat „Slovenci u Banjoj Luci i Slatini „ dodijeljeno je 2.500,00 KM.

- **stav 2.**

286. **Općina Kakanj** - Za izvještajni period dodijeljena su slijedeća sredstava za sufinansiranje projekata očuvanja tradicije i nematerijalne kulturne baštine nacionalnih manjina: Slovensko udruženje građana „Jožef Špringer“ za projekat „Tabor djece slovenačkog porijekla u Bosni i Hercegovini“ - 1.500,00 KM.

287. **Grad Banja Luka** - iz budžeta odobreni su projekti Udruženju Slovenaca Republike Srpske "Triglav" Banja Luka“, na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama kako slijedi:

- 2020. godine dodijeljena su sredstva za obilježavanje Svjetskog dana pčela, Smotru slovenačkih horova, kviz za učesnike dodatne nastave slovenačkog jezika i 13.-te slovenačke dane u iznosu od 4.000,00 KM,
- 2021. godine dodijeljena su sredstva za Prešernovo veče, Dan Slovenije i Martinovanje u iznosu od 7.000,00 KM,
- 2022. godine dodijeljena su sredstva za Prešernovo veče, Dan Slovenije i Martinovanje u iznosu od 3.500,00 KM,
- 2023. godine dodijeljena su sredstva za obilježavanje Svjetskog dana pčela, Smotru slovenačkih horova, kviz za učesnike dodatne nastave slovenačkog jezika, Slovenačke dane i 26. Martinovanje u iznosu od 3.000,00 KM.

288. **Grad Tuzla** - Iz budžeta Grada u izvještajnom periodu, osigurana su grant sredstva za Udruženje građana slovenačkog porijekla “Slovenska skupnost“ Tuzla, kako slijedi:

- 2020. godina za projekat „U očekivanju Božića“ dodijeljena su sredstva u iznosu od 3.000,00 KM,
- 2021. godine za projekat „Dani slovenačke kulture“ dodijeljena su sredstva u iznosu od 2.900,00 KM,
- 2022. godine dodijeljena su sredstva za projekte: “U očekivanju Božića” u iznosu od 4.000,00 KM, “Dani slovenačke kulture u Tuzli“ u iznosu od 1.600,00 KM i za “Pozdrav našoj Sloveniji“ u iznosu od 1.500,00 KM,
- 2023. godine dodijeljena su sredstva za projekte: “Očuvanje identiteta građana slovenačkog porijekla Tuzla” u iznosu od 7.000,00 KM, “Dani slovenačke kulture u Tuzli, 9. Regionalna likovna kolonija „Slovenci u Tuzli 2023“ i Koncert Ženskog zbora „Slovenčice“ u iznosu od 1.700,00 KM i za „ U očekivanju Božića“ u iznosu od 1.500,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

289. Nema informacija.

član 14. stavovi a, b.

290. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Protokol između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Slovenije o saradnji u oblasti obrazovanja (objavljen u „Službenom glasniku BiH- Međunarodni

ugovori", broj 03/15), predviđa da će Strane međusobno poticati i omogućavati studije i učenje slovenačkog jezika i službenih jezika u Bosni i Hercegovini, kao i književnosti u obje zemlje Strana. Također, predviđa podršku razvoja učenja maternjeg jezika i kulture za djecu i omladinu pripadnike slovenačke zajednice u Bosni i Hercegovini i pripadnika bosanskohercegovačke zajednice u Republici Sloveniji.

291. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - Putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina 2020. godine podržano je Udruženje Slovenaca Republike Srpske „Triglav“ u iznosu od 1.500,00 KM za projekat „Predstavljanje slovenačke kulture integrisane u drugoj domovini“.

Turski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

292. Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

- *stav 1.h*

293. Kada je u pitanju **studiranje Turskog jezika i književnosti** isti se mogu studirati u Univerzitet u Tuzli - Filozofski fakultet i na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici.

294. **Filozofski fakultetu Univerziteta u Zenici** dostavio je podatke tabelama se nalaze razvrstani podaci o broju studenata (prvi ciklus studija) upisanih u akademskoj 2023/2024. godini – razvrstano po godinama i studijskim programima (regulisali status do 31.10.2023. godine)

PRVI PUT UPISANI					
ODSJEK	I godina	II godina	III godina	IV godina	UKUPNO
Turski jezik i književnost	7	4	7	6	24

OBNOVA						ispisani od
ODSJEK	I godina	II godina	III godina	IV godina	UKUPNO	01.11.2022.
Turski jezik i /		1	1	1	3	do 31.10.2023.
						5

književnost						
-------------	--	--	--	--	--	--

STUDIJSKI PROGRAM	APSOLVENTI	IMATRIKULANTI	UKUPNO
Turski jezik i književnost	12	5	17

Drugi ciklus studija u ak. 2023/2024.

Njemački jezik i književnost: 6

Turski jezik i književnost: 2.

- *stav 4.*

295. **Turska nacionalna manjina u Vijeću nacionalnih manjina BiH** - Zbog veoma malog broja pripadnika turske nacionalne manjine u BiH, Udruženje Turaka sa sjedištem u Sarajevu je jedino registrovano udruženje pripadnika turske nacionalne manjine i ima redovne kontakte i saraduje sa ambasadom Republike Turske u Sarajevu. Turski jezik je jako popularan u dijelu BiH, gdje živi bošnjačko stanovništvo i izučava se u mnogim obrazovno - školskim ustanovama i univerzitetima. Važnu ulogu u popularizaciji turskog jezika ima Turski kulturni institut „Yunus Emre“ u Sarajevu, naravno tu su i mnogobrojne tv serije i filmovi, koji se gledaju u cijeloj regiji Balkana. Za potrebe pravosudnih institucija u BiH ima dovoljan broj sudskih tumača turskog jezika, tako da sa te strane, ne zaostajemo za pripadnicima drugih nacionalnih manjina.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

296. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8.* – obrazovanje

- *stav b) iv i v)*

297. **Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona** - da učenici osnovnih škola (od šestog do devetog razreda) imaju mogućnost izabrati i turski jezik kao drugi strani jezik. Njemački i turski jezik se u srednjim školama na području Tuzlanskog kantona izučava kao drugi strani jezik.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

298. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9.* – *Sudske vlasti*

- **stav 1.a ii**

299. **Od Kantonalnog tužilaštva Zeničko-Dobojskog kantona** informisani smo da je u prvostepenim krivičnim postupcima u izvještajnom periodu korišten turski jezik u dva postupka za prevod uvjerenja i drugih pisanih dokumenata, te je za iste angažovan sudski tumač. Troškove u iznosu od 5.188,75 KM snosilo je Kantonalno tužilaštvo Zeničko-Dobojskog kantona.

300. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona Središnja Bosna** dostavilo je informaciju da je u prvostepenom krivičnom postupku za prevod dokumenta angažovan je 1 sudski tumač, a iznos prevod od 154,00 KM plaćen je iz Budžet Kantona Središnja Bosna

301. **Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona** - u šest predmeta korišten sudski tumači za turski jezik, a troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona

302. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona** - u jednom prvostepenom krivičnim postupku korišten je turski jezik od strane lica lišenog slobode/ optuženog, za šta je angažovan sudski tumač. Troškove angažovanja sudskog tumača Tusmin Hrnjić u iznosu od 50,00 KM plaćeni su iz Budžet Unsko-sanskog kantona.

303. **Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona** - pred Općinskim sudom u Ljubuškom, u prvostepenom kaznenom postupku vođena su dva kaznena postupka na kojima je ostvarena upotrebu turskog jezika od strane optuženog. U oba predmeta angažovan je sudski vještak za turski jezik.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

304. Pogledati dio *V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne i javne službe*

305. Kada je u pitanju ovaj član, nismo od strane jedinica lokalnih samouprava zaprimili ni jednu informaciju koja se odnosi na turski jezik u organima uprave i javnim službama.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;

306. Pogledati dio *VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

307. Pogledati oblast *VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

član 13. stav 1 c, d;

308. Nema informacija.

član 14. stavovi a, b.

309. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Bosna i Hercegovina i Turska imaju zaključen Protokol o saradnji u oblasti obrazovanja između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Turske, koji je potpisan 2. 2. 2017. godine u Ankari (nije ratificiran) a predviđa da će strane podržavati učenje službenog/službenih jezika obje strane, kao i književnosti i kulture u okviru svojih obrazovnih sistema.

Ukrajinski jezik

član 7. stav 1.a , b, c, d, e, f, g, h, i, 2. i 3. i 4

310. Vidjeti oblast *II Opšte informacije*

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;

311. Vidjeti oblast *III Grupne informacije o implementaciji člana 8. Obrazovanje*

- *Stav b (iv)*

312. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - u oktobru 2011. godine Kulturno prosvjetno udruženje Ukrajinaca „Taras Ševčenko“ uputilo je dopis kojim je dostavilo prijedlog Nastavnog plana i programa za ukrajinski jezik. Nakon razmatranja istog, ministar je donio Nastavni plan i program za ukrajinski jezik koji je objavljen u *Službenom glasniku Republike Srpske* broj 25/13 i u primjeni je od školske 2013/2014. godine. Cilj nastave ovog predmeta je da učenici ovladaju standardnim govornim i pisanim ukrajinskim jezikom do nivoa koji će im omogućiti da se u govoru i pisanju služe tim jezikom, kao i da se upoznaju sa tekovinama ukrajinske kulture. Prema podacima, broj djece u osnovnom obrazovanju i vaspitanju čiji je maternji jezik ukrajinski je 77. Ukrajinski jezik se izučavaju kroz fakultativnu nastavu. U tri osnovne škole u Republici Srpskoj izučava se ukrajinski jezik:

- OŠ „Ćirilo i Metodije“ Trnopolje - Prijedor - 7 učenika; Ukrajinski jezik i ukrajinsku vjeronauku realizuje diplomirani teolog, 2 časa sedmično.
- OŠ „Branko Ćopić“ Prnjavor – 7 učenika; Ukrajinski jezik realizuje diplomirani filolog ukrajinskog jezika i književnosti, 2 časa sedmično.
- OŠ „Nikola Tesla“ Prnjavor - 2 učenika. Ukrajinski jezik realizuje diplomirani filolog ukrajinskog jezika i književnosti, 2 časa sedmično.

član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;

313. Vidjeti oblast *IV Grupne informacije o implementaciji člana 9.- Pravosudni organi*

- **stav 1 a) iii**

314. **Kantonarno tužilaštvo Tuzlanskog kantona** - u jednom predmetu su korišteni sudski tumači za ukrajinski i ruski jezik, troškovi su isplaćeni iz Budžeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona koji je dio Budžeta Tuzlanskog kantona.

član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5

315. Pogledati dio *V Grupne informacije o implementaciji člana 10. – Administrativne i javne službe*

- **stav 2. g**

316. **Grad Laktaši:** U toku 2022. godine u sklopu projekta sa Savjetom Evrope izvršeno je obilježavanje putokazima i info pločama ispred 2 ukrajinske crkve u Devetini i Jablanu.

317. **Grad Prnjavor:** postavljen je saobraćajni znak/oznake na ukrajinskom jeziku na ulazima u sela sa većim procentom ukrajinske manjine: Gajevi, Brezik i Babanovci. Takođe, postavljene su dvojezične table za Ukrajinsko-Poljsko groblje. Osnovni podaci na web stranici dostupni su na ukrajinskom jeziku. Grad Prnjavor je pobratim sa nekoliko gradova iz država iz kojih vode porijeklo pripadnici nacionalnih među kojima je Židačev — Ukrajina.

318. **Opština Srbac** – Dvojezične table su postavljene ispred:

1. Ukrajinska crkva „Svetog proroka Ilije” i ukrajinsko groblje u Resavcu,
2. Ukrajinska crkva „Uspenje Presvete Bogorodice“ i ukrajinsko groblje u Selištu,
3. Ukrajinska crkva i groblje Gornji Srđevići,
4. Ukrajinska crkva „Kapela Presvete Bogorodice” i Ukrajinsko groblje u Donjim Srđevićima.

član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;

319. Pogledati dio *VI Grupne informacije o implementaciji člana 11. – Mediji*

320. **Radio-televizija Republike Srpske** - kroz sadržaj emisije „Mala Evropa“ intervjuisana su četiri udruženja Ukrajinca iz Banje Luke, Prnjavora, Gradiške i Prijedora;

član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2

321. *Pogledati oblast VII Grupne informacije o implementaciji člana 12. – Kulturne aktivnosti i pogodnosti*

- *stav 1. a*

322. **Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH** – iz budžeta Ministarstva u cilju podrške udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini u 2020. i 2023. godine dodijeljena su sredstva udruženjima ukrajinske nacionalne manjine za projekte kako slijedi:

- 2020. godine dodijeljena su sredstva Udruženju Ukrajinaca opštine Gradiška „Verhovena“ Gradiška za projekat „Ukrajinska narodna pjesma kao nematerijalna baština Bosne i Hercegovine“ u iznosu od 5.000,00 KM. Projekat je za cilj imao štampanje 150 primjeraka notnih i tekstualnih zapisa za 34 najpoznatije ukrajinske narodne pjesme, koje su lektorisane na ukrajinskom i jezicima naroda Bosne i Hercegovine.
- 2023. godine dodijeljena su sredstva Kulturno, prosvjetnom udruženje Ukrajinaca „Taras Ševčenko“ iz Prnjavora za projekat Ukrajinsko zabavno veče „Ukrajinski bal“ tradicionalni 43. po redu 2023. godine“ u iznosu 5.000,00 KM.

323. **Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske** - putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina podržana su slijedeća udruženja Ukrajinaca:

- **2021. godina**

- 1) Kulturno-prosvjetnom udruženju Ukrajinaca "Taras Ševčenko" za projekat „Ukrajinsko posjelo – Bal“ dodijeljeno je 1.100,00 KM,
- 2) Kulturno-prosvjetnom udruženju Ukrajinaca "Taras Ševčenko" za projekta 20. Međunarodna smotra ukrajinskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva "Červona kalena" dodijeljeno je 1.500,00 KM.

- **2022. godina**

- 1) Udruženju Ukrajinaca "Verhovena" za projekat „Vokalni ansambl - etno grupa ukrajinskih izvornih narodnih pjesama iz Republike Srpske“ dodijeljeno je 800,00 KM,

2) Kulturno-prosvjetnom udruženju Ukrajinaca "Taras Ševčenko" za projekat „21. Međunarodna smotra ukrajinskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva "Červona kalena" dodijeljeno je 1,500.00 KM.

- **2023. godine**

1) Kulturno-prosvjetnom udruženju Ukrajinaca "Taras Ševčenko" za projekat „Ukrajinsko posjelo – Bal“ dodijeljeno je 1.700,00KM,

2) Kulturno-prosvjetnom udruženje Ukrajinaca "Taras Ševčenko" za projekat „23. međunarodna smotra ukrajinskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva "Červona kalena" dodjeljeno je 1.800,00 KM,

3) Udruženju Ukrajinaca "Verhovena" Gradiška za projekat „Razvoj vokalnog ansambla etno grupe ukrajinskih izvornih narodnih pjesama” dodijeljeno je 1.000,00 KM.

- **stav 2**

324. **Grad Banja Luka:** iz budžeta odobreni su projekti KPU Ukrajinaca „Taras Ševčenko“ na osnovu godišnjeg Plana raspodjele sredstava nacionalnim manjinama, kako slijedi:

-2020. godina - dodijeljena su sredstva za režijske troškove prostora i za Ševčenkovo veče, festival folklor Červona kalena u iznosu od 8.000,00 KM,

- 2021. godina dodijeljena su sredstva za rad sekcija, Festival Červona kalena, režijske troškove i najam prostora u iznosu od 5.780,00 KM,

-2022. godina dodijeljena su sredstva za režijski troškove i za rad folklorne sekcije u iznosu od 5.630,00 KM,

-2023. godina dodjeljena su sredstva za režijske troškove i za Ševčenkovo veče, festival folklor Červona kalena u iznosu od 5.273,00 KM.

325. **Grad Laktaši** – u izvještajnom periodu finansijski je podržano Udruženju Ukrajinaca ”Taras Ševčenko” iz Banja Luke: u 2022. i 2023. godini po 1.500,00 KM.

326. **Grad Prnjavor** - iz budžeta Grada finansirana su projekti udruženja ukrajinske nacionalne manjine kako slijedi:

- **2020. godina**

1) Udruženju Ukrajinaca „Zlatni klas“ dodeljena su sredstva za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 3.375,00 KM,

2) UKPD „Taras Ševčenko“ dodeljena su sredstva za organizaciju tradicionalne manifestacije „Ukrajinski bal“ u iznosu od 3.500,00 KM i za postavljanja zaštitne ograde oko Ukrajinskog grkokatoličkog duhovnog centra u Prnjavoru u iznosu od 6.177,38 KM.

- **2021. godina**

1) UKPD „Taras Ševčenko“ dodeljena su sredstva za organizacija tradicionalne manifestacije „Ukrajinski bal“ u iznosu 3.500,00 KM,

2) Udruženju Ukajinaca „Zlatni klas“ dodeljena su sredstva za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 1.500,00 KM.

- **2022. godina**

1) UKPD „Taras Ševčenko“ dodeljena su sredstva za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 4.000,00 KM,

2) Udruženje Ukajinaca „Zlatni Klas“ dodeljena su sredstva za finansiranje redovnih aktivnosti Udruženja u iznosu od 4.000,00 KM.

- **2023. godina**

1) UKPD „Taras Ševčenko“ Prnjavor dodeljena su sredstva za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja 4.000,00 KM,

2) Udruženje Ukajinaca „Zlatni klas“ Prnjavor dodeljena su sredstva za finansiranje planiranih aktivnosti Udruženja u iznosu od 4.000,00 KM.

član 13. stav 1 c, d;

327. Nema informacija.

član 14. stavovi a, b.

328. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** - Postupak za zaključivanje Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ureda ministara Ukrajine o saradnji u oblasti obrazovanja i nauke je u toku. Tekst ovog sporazuma je dostavila ukrajinska strana. Istim je propisana:

- promocija razmjene udžbenika između visokoobrazovnih i naučnih ustanova,
- podržavanje saradnje u oblasti proučavanja jezika druge Strane i, s tim u vezi, poticanje uspostavu odjela za učenje jezika konstitutivnih naroda koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i ukrajinskog jezika na visokoškolskim ustanovama Strana i
- besplatno obrazovanje studenata u razmjeni na pripremnom odjeljenju u svrhu proučavanje jezika za obuku.

Jidiš jezik

329. Od Jevrejske zajednice u BiH dobili samo informaciju da nema govornika ovog jezika. U skladu sa navedenim nije moguće izvještavati o implementaciji ovog jezika.

član 8. stav 1 a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), g;
član 9. stav 1 a (ii), (iii), b (ii), (iii) c (ii), (iii); stav 2c;
član 10. stav 1 a (iv), c; stav 2 a, b, g; stav 3 c; stav 4 c; stav 5
član 11. stav 1 a (iii), b (i), c (ii), e (ii); stav 2; stav 3;
član 12. stav 1. a, e, f, g; stav 2
član 13. stav 1 c, d;
član 14. stavovi a, b.

5. ZAKLJUČAK

PRIJEDLOG ZAKLJUČKA

- 1. Usvaja se Četvrti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine o provođenju mjera i načela utvrđenih Evropskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima, te zadužuje Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da usvojeni Izvještaj dostavi Sekretarijatu Vijeća Evrope za Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima.***